

19 december 2008

ADVOCATENBLAD 18

DECAMERONE EN HET HUIDIGE RECHT

*Stalking door overheid
maakt van burger
schichtig vogeltje*

*EHRM dwingt tot
advocaat voor
politieverhoor*

*Curatoren
onderbetaald?*

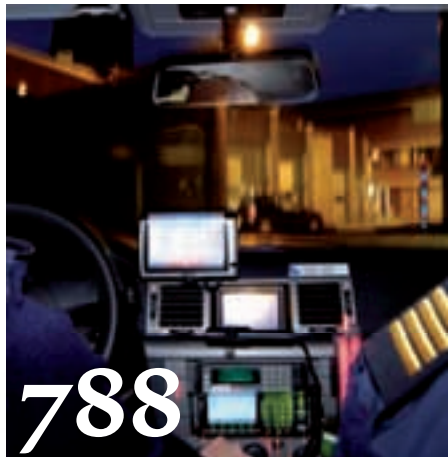
Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Erna of tijdens...

Vraag de gemiddelde advocaat wat hij of zij na pensionering gaat doen en het woord 'reizen' valt opvallend vaak. Vraag diezelfde man of vrouw waarom daarmee gewacht wordt tot dat moment en het blijft opvallend vaak angstvallig stil. Dat is jammer. En onnodig. Er zijn voldoende financiële mogelijkheden om de koffers ver voor de pensioengerechtigde leeftijd te pakken. Je moet alleen weten hoe je dat aanpakt. Bijvoorbeeld hoe je een goed pensioen opbouwt zonder daarvoor nu een torenhoge premie te betalen. Daarin zijn wij gespecialiseerd. Specifiek voor de advocatuur. Dus als u voor uw 65-ste al wilt varen, bel ons dan even.

www.nwk.nl

788

Politie en justitie doen al sinds 2005 aan **persoonsgericht verstoren**, om terroristische misdrijven te voorkomen. De uitbreiding – zonder redelijk vermoeden van schuld – tot voorkoming van zedenmisdrijven dreigt van **burgers schichtige vogeltjes** te maken.

780

In de **Decamerone geeft Boccaccio** ook doorkijkjes naar recht in Italië in de veertiende eeuw. In het laatste nummer van dit jaar kijken we naar de parallellen met het recht in Nederland anno 2009.

787

Door de inmiddels bekende uitspraak van het EHRM moet een verdachte **bij het politie-verhoor toegang tot een advocaat** hebben gehad. De uitspraak dwingt tot verruiming van de rechtsbijstand in de piketfase.

.....
 Bevindt het toezichtstelsel in de balie zich nog **in de middeleeuwen?**
770

.....
 Columnist zoekt **verlichting in kersttijd**, maar vindt slechts een politiek compromis.
771

.....
 Het **College van Afgevaardigden** hakte enkele belangrijke knopen nog niet door.
772

.....
'Verschoningsrecht moet tegen het licht', zegt Tweede Kamerlid Joldersma, al was het maar vanwege onderzoek uit begin jaren negentig.
773

.....
 Is Schraalhans nu wel of niet keukemeester **bij curatoren?**
775

.....
 Advocaten, rechters en officieren **klagen veel over elkaar**. 'Maar advocaten zijn in alles expres-siever.'
795

.....
Verder...

Agenda 771 » Goed nieuws uit Beiroet 774 » Ontdekten advocaten de bedrijfsjurist? 776 » Brieven 779 » Persoonlijk kennismanagement 797
 Van de deken: Op het verkeerde been 777 » Ordeberichten 777 » Nieuwe gedragsregel grensoverschrijdende werkzaamheden binnen EU 798 » Raad van Advies over Beleidsplan 2009 800 » Permanente opleiding 802 » Personalia 802 » Tuchtrect 806

Omslag:
www.flickr.com/search/?q=decamerone

Fel debat over bewaking kwaliteit In de houdgreep

Foto: Jean van Linjen

Hoe moet de kwaliteit van de advocatuur worden gewaarborgd? Daarover vlogen politici, advocaten en ambtenaren elkaar vorige week in de Amsterdamse Rode Hoed in de haren. Een auditor die 'de rotte appels laat zitten', en de Orde als 'achterhaalde vleeskeurmeester', in de houdgreep van de achterban.

Tatiana Scheltema
orderedacteur

Het symposium Toekomst Kwaliteitsstelsel Advocatuur was georganiseerd door de Raad voor Rechtsbijstand Amsterdam, op initiatief van scheidend directeur Frans Ohm. Ohm was ook al de drijvende kracht achter het rapport van de commissie-Metatoets dat afgelopen september uitkwam. Voorzitter Harry Gundlach van die commissie lichtte het rapport

nog eens toe. De belangrijkste aanbevelingen betroffen de invoering – baliebreed – van een kwaliteitsstelsel dat is gebaseerd op peer review en intervisie, naast de verplichte audits zoals kantoren in de sociale advocatuur die nu al ondergaan.

Onmiddellijk uitvoeren, vond Klaas de Vries, jurist, humanist, oud-minister, oud-SER-voorzitter, oud-parlementariër en sinds 2007 lid van de Eerste Kamer voor de PvdA. De Vries was buitengewoon kritisch over de rol van de Orde bij de kwaliteitsbewaking in de advocatuur. De Orde functioneert, zei De Vries, als een gesloten systeem, en stelt zich tegenover de buitenwereld op 'als een zeer gevoelig en – waar nodig – luidruchtig lichaam, dat zijn integriteit bewaakt als een dame uit het Victoriaanse tijdperk haar kuisheid'. Enerzijds keurt zij haar eigen vlees, wat achterhaald is in een tijd van onafhankelijke toezichhouders op elk maatschappelijk gebied. Anderzijds verkeert de Orde als belangenbehartiger in de houdgreep van de achterban, en doet in diens ogen zelden iets goed. De zwakke

gezagspositie onder de eigen leden en het gemis aan grip op ontwikkelingen als het ontstaan van machtige, internationale kantoren die zich van allerlei beroepsregels niets aantrekken, wekken weinig vertrouwen dat de kwaliteitsbewaking er in goede handen is, meent De Vries. (Zie voor zijn toespraak de Orde van de dag van 10 december jl.)

Naar de deken!

'Toch kun je de kwaliteitsbewaking niet aan buitenstaanders overlaten', betoogde Roger Van den Bergh, rechts-econoom aan de Erasmus Universiteit en voormalig lid van de Commissie Advocatuur. 'Die weten er gewoon te weinig van af.' Van den Bergh suggereert dat het tijd wordt voor een Autoriteit Juridische Markten, analoog aan de Britse Legal Services Board. 'Zonder institutionele hervormingen is verdere ontwikkeling van de kwaliteitsborging niet mogelijk.'

De gemoederen liepen hoog op, toen advocaat/auditor Joop Seegers verhaalde van een kantoor waar hij, als auditor, een laissez passer moest verlenen, maar als advocaat

het gevoel kreeg dat er met toevoegingen werd 'gesleurd'. Hij kon zich niet voorstellen dat alle 250 toevoegingen per jaar die het kantoor declareerde, inhoudelijk bevredigend werden behandeld. Dat hij niet naar de deken was gestapt kwam hem op een stevige repliek te staan van Herbert Cotterell, AR-lid met de portefeuille tuchtrecht. Ook uit de zaal klonk kritiek: 'Als jij dat niet doet, moeten wij als beroepsgroep onder alle rotte appels lijden. Want door dit soort toestanden gaat de overheid steeds strengere regels stellen.'

Veel advocaten vinden dat de kwaliteit van hun werk ernstig lijdt onder bemoeienis van buitenaf – zoals door de Raad voor Rechtsbijstand. Van Oppen uit Amsterdam: 'Omgaan met emotie is de hoeksteen van de advocatuur. Als een cliënt is aangehouden, als hij gaat scheiden, als hij zich tekortgedaan voelt door een groot bedrijf. Hoe ik daarmee omga, maakt mij een goede advocaat. Als ik dat uitleg krijg ik een briefje van de Raad: kunt u de juridische aspecten van de zaak aangeven?'

Column

Harry Veenendaal

Prettig kerstfeest

Ik weet niet waarmee ik een groter probleem heb: met de ChristenUnie en de SGP die een verplicht donorschap verwerpen mede vanwege een fundamentalistisch christelijke geloofsovertuiging, met de VVD die dezelfde mening is toegedaan vanwege een fundamentalistische liberale opvatting, met de moslimfundamentalist Mohammed Enait die weigert op te staan voor rechters of met het feit dat deken Claassen vanwege zijn tuchtrechtelijke klacht jegens Enait werd neergezet als een verlichtingsfundamentalist.

De vraag is wat schadelijk is voor het maatschappelijk verkeer. Persoonlijk interesseer ik me niet voor het al dan niet ontstaan voor een rechter en 'verlichtingsfundamentalist' is eerder een geuzennaam. Ik vraag me wel af wat Enait doet indien een rechtszitting tijdens zijn verplicht gebed gepland staat. Moeten rechters, wederpartij en zijn cliënt wachten omdat Enait in de advocatenkamer richting Mekka bidt? 'Onacceptabel', roept deken Claassen.

Ik ken verschillende streng-christelijke advocaten die vanwege hun orthodoxe geloofsovertuiging weigeren desgevraagd op zondag een kort geding te voeren en dat bij voorkeur ook niet op maandagochtend doen, omdat dan op de dag des Heeren gewerkt of gestudeerd moet worden. Zijn het fundamentalisten of is het joods-christelijk cultuurgoed? Enait is net als de meeste advocaten ijdel, hij draagt op karikatuurale wijze zijn boodschap uit. Niemand kan hem echter verwijten dat hij nooit een boek heeft gelezen, en hij is zichtbaar en strijdt met open vizier. Bovendien heeft Enait geen politieke invloed. Dat ligt anders bij de ChristenUnie, de SGP en bij het CDA, die Nederland heimelijk transformeren conform een fundamentalistisch christelijk-orthodox maatschappijbeeld dat het mijne niet is.

Van alle gezinssituaties ging het in 2007 in 3% van de gevallen zodanig mis dat door hulpverleners moest worden ingegrepen. Deze 3% wordt door minister Rouvoet als maat genomen voor een pakket aan preventieve overheidsmaatregelen dat ook de overige 97%, de normaal functionerende gezinnen raakt. Het middel is erger dan de kwaal. De inbreuk op de rechten van alle ouders wordt niet gerechtvaardigd door het belang van werken aan 3% probleemgevallen. Een klassiek geval van disproportionaliteit.

Wie verlichting zoekt aan de zijde van de VVD komt eveneens bedrogen uit. Hier overheerst een fundamentalistische liberale opvatting over de persoonlijke, lichamelijke integriteit als het gaat om verplichte donorregistratie. De liberale geloofsovertuiging heeft helaas nogal wat dodelijke gevolgen. Onacceptabel, maar een politieke realiteit.

Er rest alleen dit politieke compromis: zodra een persoon geen geregistreerde donor is vanwege zijn persoonlijke geloofsovertuiging, zal deze persoon onder aan de lijst van orgaantransplantatie worden geplaatst.

Ieder geloof heeft zo z'n prijs. Prettig kerstfeest.

Achtervolgd en klemgereden worden door soldaten, proberen te vluchten uit je auto, het rijstveld in, en alsnog door het hoofd geschoten worden - dat is de realiteit voor advocaten in de Filippijnen die zich inzetten voor sociaal zwakkeren. De Filippijnse mensenrechtenadvocaat Neri Colmenares, in Nederland op uitnodiging van de Stichting Advocaten voor Advocaten, deed bij het debat een vlamme oproep aan alle aanwezigen om hun stem te laten horen en de Filippijnse regering onder druk te zetten om de standrechtelijke executies van mensenrechtenadvocaten te doen stoppen.

agenda

ACTUALITEITENDAG VASTGOEDRECHT

Op **donderdag 29 januari 2009** organiseert de Vereniging Vastgoed Juristen (VVJ) een Actualiteitendag Vastgoedrecht. In vijf inleidingen van elk een uur worden met betrekking tot uiteenlopende onderwerpen op het gebied van het vastgoedrecht actuele ontwikkelingen in jurisprudentie en wetgeving belicht. De inleidingen worden verzorgd door mr. J. Verbaan (fiscaalrecht en vastgoed), mr. M. van Heeren (huurrecht bedrijfsruimte), mr. J.J. Damingh (non-conformiteit-en NMV Koopakte en Vormering en beslag), prof. mr. B. Schuler (de rol van de rechter in de ruimtelijke ordening) en mr. M. Meulenbelt (actualiteiten aanbestedingsrecht). De Actualiteitendag wordt gehouden in Grand Hotel Karel V, Geertestraat 1 te Utrecht en begint om 10.00 uur. De kosten verbonden aan het bijwonen van deze Actualiteitendag bedragen € 200 leden, € 275 introducés. Opgave vóór 21 januari 2009: www.vvj.nl; informatie: info@vvj.nl of per telefoon 030-21 21 667.

'SCHADEBEPERKINGS-PLICHT? WIE VERWACHT WAT VAN WIE?'

Op **vrijdag 13 februari 2009** organiseert prof. mr. F.T. Oldenhuis (vakgroep Privaatrecht en Notarieel Recht, RUG) opnieuw een congres in

Groningen over letselschade. Het thema luidt: Schadebeperkingsplicht? Wie verwacht wat van wie? Het congres is bedoeld voor al diegenen die werkzaam zijn op het brede gebied van de letselschade. De studiedag draagt tevens het karakter van een ontmoetingsdag van beide 'partijen' in het (letsel)schadegebeuren. Het congres vindt plaats in het Academiegebouw (Aula) van de Rijksuniversiteit Groningen, tijd: 10.30-16.30 uur. Informatie en aanmelden via www.rug.nl; L.M. Klap-de Nooijer, 050-363 57 67, e-mail l.m.klap-de.nooijer@rug.nl.

REGISTER GERECHTELIJK DESKUNDIGEN

Op **donderdag 12 maart 2009** vindt het startsymposium van het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD) plaats. De dagvoorzitter is Astrid Joosten en sprekers zijn o.a.: dr. E. M. H. Hirsch Ballin, minister van Justitie; prof. mr. Y Buruma, strafjurist; prof. dr. mr. G. G. J. Knoops, strafrechtadvocaat. De volgende vijf thema's worden behandeld: werking Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen; afstemming benoeming deskundige; internationale ontwikkelingen; contra-expertise en marktwerking; kwaliteitsbevordering. Het symposium zal plaatsvinden in Sociëteit De Witte in Den Haag.

College van Afgevaardigden, Utrecht, 3 december 2008

'Advocaat worden is makkelijk – eruit geschopt worden, dat is pas moeilijk'

Na zeven uren vergaderen, met alleen een snelle lunch en korte schorsingen, waren op 3 december jl. de begroting, het beleidsplan en een nieuwe gedragsregel voor grensoverschrijdend werken aangenomen. Maar waar bleef de verordening op de financiële integriteit? Waarom is er nog geen definitieve vrijstellingsregeling? En welke tuchtrechtelijke uitspraken worden binnenkort gepubliceerd?

.....
Linus Hesselink
 eindredacteur

De verordening op de financiële integriteit is al bijna een jaar lang een onderwerp in de vergaderingen van het College. De nieuwe verordening voegt de bestaande boekhoudverordening, de huidige verordeningen beroepsaansprakelijkheid en praktijkuitoefening, en de Bruyninckx-richtlijnen samen. Deze laatste worden voor het eerst in een verordening opgenomen, als het aan de Algemene Raad (AR) ligt. Maar juist dit laatste punt ligt het College steeds zwaarder op de maag.

De laatste dagen voor de vergadering kwam er zo'n grote stroom amendementen en andere reacties binnen dat portefeuillehouder Herbert Cotterell maar voorstelde een commissie te benoemen. Het College vond daarop negen leden bereid in januari een definitief tekstvoorstel op te stellen, waarover het eind maart zal beslissen.

Deken Bekkers betreurde later op de dag het uitstel, omdat de verduidelijking van de regels een goed signaal zou zijn richting politiek Den Haag, maar zag met al die late voorstellen geen snellere weg.

Breed verzet

Een notitie over de toekomst van de beroepsopleiding werd door AR-lid Louise van der Veen verdedigd. Omdat de universitaire diploma's steeds minder duidelijkheid geven over de inhoud van het civiel effect, omdat beroepsethiek *hot* is (relatief dan) en om de cohesie tussen advocaten te versterken – de Orde heeft de wettelijke taak de 'eenheid van de beroepsgenoten' na te streven – is een duidelijke beleidslijn van belang. Het College had er niks tegen, maar tegen het meer concrete voorstel om het huidige vrijstellingsbeleid voort te zetten, liepen zowat alle Collegeleden te hoop. Dat deden ze ook al in vorige vergaderingen. Maar omdat er steeds geen concept-besluit klaar lag, of werd ingediend, werd er geen knoop doorgehakt.

Het gaat vooral om het beleid om vrijstelling te verlenen van delen van de beroepsopleiding aan stagiaires die de Law Firm School van grote kantoren in Amsterdam volgen. 'Het leerrendement neemt toe naarmate de groep diverser is samengesteld', zei Schyns (Utrecht). 'Het vrijstellingsbeleid mag niet ten koste gaan van het voortbestaan van de beroepsopleiding', stelde De Vries

(Den Haag), die daarmee verwees naar het financiële draagvlak: hoe meer stagiaires, hoe lager de kosten per stagiaire voor de kantoren. 'Als u de cohesie wilt handhaven, moet u de beroepsopleiding handhaven. In plaats daarvan wordt het vrijstellingenbeleid ons, om het oneerbiedig te zeggen, door de strot geduwd', klaagde Bruins (Den Haag).

'Een brug te ver', concludeerde deken Bekkers over het plan om het vrijstellingenbeleid onverkort te handhaven. De bezwaren worden meegenomen bij een nieuwe notitie, belofde de AR. Maar de koers kan ook niet zomaar worden verlegd, waarschuwde de deken: 'Er zijn nogal wat investeringen gedaan en het Ordebestuur moet betrouwbaar zijn.'

'Te kijk stellen'

De notitie over publicatie, met naam en toenaam, van tuchtrechtelijke beslissingen, kreeg veel lof toegezaaid omdat die kort was (1 A4). Portefeuillehouder Hermine Voûte lichtte toe dat de AR ideeën wilde inventariseren over het voorstel om onvoorwaardelijke schorsingen en schrappingen op een website te publiceren. Het ministerie van Justitie wil volgens haar 'veel verder gaan' en alle maatregelen publiceren. Het Hof van Discipline had al laten weten het met de AR eens te zijn, als de tuchtrechter tenminste de mogelijkheid heeft een dergelijke publicatie in een individueel geval tegen te houden.

De meeste afgevaardigden voelden wel voor zo'n tenzijmogelijkheid, maar men wilde

tegelijk verder gaan. Taekema (Den Haag): 'We moeten *alle* maatregelen publiceren. Het beroep op de persoonlijke levenssfeer slaat nergens op, we hebben een publieke vertrouwensfunctie. Publicatie is ook goed voor ons imago. Het is erg makkelijk om advocaat te worden, en erg moeilijk om eruit geschopt te worden.' De Vries (Den Haag) merkte op dat de zittingen en de uitspraken eigenlijk al openbaar zijn. 'Als een journalist er gaat zitten, dan ligt het ook nu al op straat.' De Amsterdamse deken Kemper verklaarde dat zijn Orde het helemaal eens was met Den Haag. 'Alleen de naam van de notitie, "Naming and shaming" stoort. Het *te kijk stellen*, van wie dan ook, is erg onaangenaam en past ons niet.'

Taakstellend

De begroting werd aangenomen – ondanks een negatief saldo van € 95.000 wordt de hoofdelijke omslag niet gewijzigd – al zag het College wel graag dat de voortgang bij een reeks opgevoerde 'projecten' werd vermeld. 'Als dit een taakstellende begroting is', aldus Rouw (Breda), 'dan moet je er niet zomaar allerlei "projecten", zonder prioriteitstelling, in opnemen.'

Ook werd het Beleidsplan 2009 aangenomen, inclusief een advies van de nieuwe Raad van Advies, evenals een nieuwe gedragsregel (zie voor beide laatste stukken achterin dit nummer). Maar de hot issues, die blijven voorlopig nog even lekker sudderen.

• Volgende vergadering: 25 maart 2009. De stukken van de vergadering zijn te vinden op BalieNet.

'Verschoningsrecht moet tegen het licht'

Uit het onderzoek van de parlementaire werkgroep verweving onderwereld/bovenwereld, gepresenteerd in oktober, blijkt niet dat er binnen de advocatuur sprake is van systematische betrokkenheid bij criminaliteit. 'Maar voor degenen die kwaad willen is veel mogelijk.' Dit zei Cisca Joldersma op 9 december tijdens een studiedag van het Centre for information and Research Organised Crime (CIROC) aan de Vrije Universiteit van Amsterdam.

Foto: Tessa Postuma de Boer/Hollandse Hoogte

Cisca Joldersma

.....
Patrick Pouw
.....

Joldersma is CDA-Kamerlid en voorzitter van de parlementaire werkgroep. Volgens het Kamerlid zijn die 'mogelijkheden' vooral het gevolg van het ontbreken van structureel toezicht en regie. Daarom moet een nieuwe landelijke fraude- en integriteitscoördinator, in de top van justitie, ervoor zorgen

dat er structureel toezicht komt op de verwevenheid van de onderwereld en de bovenwereld. Nu is er namelijk veel te weinig transparantie: 'Soms wil men informatie niet delen, soms zijn er wettelijke bezwaren tegen het delen ervan.' Met een coördinator zou er beter zicht komen op criminele activiteiten die door advocaten zelf ontplooid of afgeschermd worden.

Joldersma sprak aanvankelijk grappend over de advocatuur.

Haar werkgroep was nogal voorzichtig geweest over de beroepsgroep in het rapport 'Verwevenheid van de bovenwereld met de onderwereld,' zei ze. 'Anders zouden we een reeks rechtszaken krijgen.' In het rapport komt de advocatuur niettemin herhaaldelijk voor. 'Integer geachte personen' als advocaten zijn betrokken bij witwaspraktijken op de vastgoedmarkt en 'leveren als specialist of als deskundige soms een bijdrage aan de afscherming van illegale activiteiten vanwege de schijn van betrouwbaarheid', schrijft de parlementaire werkgroep. Mistanden binnen de beroepsgroep zijn 'slechts bij toeval bekend geworden en het is onbekend of ze als top van de ijsberg moeten worden gezien'. Onderzoeken die de advocatuur zelf initieert naar de integriteit van advocaten 'duren veel te lang', en de integriteit van advocaten blijft 'onderbelicht in de opleiding'. Er is bovendien kritiek op de rol van de deken: 'het signaleren van en ingrijpen bij foute advocaten laat nog te wensen over'.

Dat eerdere onderzoek

Ook tijdens de CIROC-studiedag was Joldersma kritisch over advocaten die volgens haar niet altijd schone handen hebben. Ze verwees naar eerder onderzoek van de commissie-Van Traa in de jaren negentig, waaruit bleek dat advocaten 'incidenteel' betrokken zijn bij criminele activiteiten. Maar, stelde Joldersma, 'blijkbaar zijn we niet in staat geweest die gelegenheidsstructuur te ontmantelen en de kop in te drukken'.

Volgens Joldersma is een betere 'regie' essentieel. Instanties

moeten informatie makkelijker en sneller met elkaar kunnen delen, zodat sneller en beter kan worden ingegrepen. De nieuw aan te stellen landelijke fraude- en integriteitscoördinator, met uitgebreide bevoegdheden, moet daarbij het voortouw nemen. 'Deze coördinator moet over de grenzen van de bestuurlijke, strafrechtelijke, fiscale en tuchtrechtelijke kolommen heen kunnen werken,' schreef de parlementaire werkgroep daar al over.

Volgens Joldersma is verder extern onderzoek nodig naar 'informatieschotten' die helder toezicht belemmeren. Daarnaast is externe regulering en beter toezicht nodig op onder meer de advocatuur.

Spoedcollege frauderen

Het verschoningsrecht voor advocaten heeft volgens Joldersma 'wel degelijk een belangrijke functie'. 'Maar we moeten wel kijken naar de reikwijdte ervan.' Ze pleitte net als in het rapport voor een hoorzitting waar die reikwijdte van het verschoningsrecht en de geheimhoudingsplicht tegen het licht wordt gehouden. Ook daarmee moet beter inzicht worden gekregen worden in de grenzen tussen de onderwereld en de bovenwereld. Want die zijn lang niet altijd duidelijk, benadrukte Joldersma.

Dat bleek ook uit recent onderzoek van Barbra van Gestel, van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum van het ministerie van Justitie. Zij deed onderzoek naar illegale activiteiten in de woningsector, en concludeerde na het bestuderen van twaalf

straf dossiers dat daarbij in meerderheid vanuit legale beroepsposities illegale activiteiten worden ontplooid.

Frauderen is ook bepaald geen *rocket science*, hield vastgoed-professor Tom Berkhout zijn toehoorders al eerder voor. In een 'spoedcollege frauderen' benadrukte hij dat 'de basispatronen erg simpel zijn'. Om

fraude te voorkomen pleitte hij voor het structureel verzamelen en monitoren van data bij vastgoedtransacties.

Berkhout is echter geen voorstander van een overkoepelende organisatie die al die informatie beheert. 'Laat iedereen op z'n eigen data zitten.' Verwijzend naar de Jeugdzorg pleitte de vastgoedprofes-

sor voor een systeem waarbij instanties als gemeenten en politie 'rode vlaggen' in hun systemen zetten als zich opmerkelijke transacties en ontwikkelingen voordoen. Daarmee moeten die potentiële frauduleuze ontwikkelingen beter in de gaten kunnen worden gehouden, zodat er ook daadwerkelijk op gean-

ticipeerd kan worden, aldus Berkhout. Alle beschikbare informatie met elkaar delen vindt hij 'nog een behoorlijke stap', al was het maar omdat er 'vruchten aan transacties' zijn. 'Ideaal zou zijn alles te kunnen overzien, maar dat lijkt nog een stap teveel.'

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Goed nieuws uit Beiroet

In een baanbrekend vonnis heeft de Libanese rechter beslist dat kritiek op de mensenrechtensituatie in Libanon wordt beschermd door het grondrecht van vrijheid van meningsuiting. Op 27 november 2008 is dr. Muhamad Mugraby, prominent advocaat en mensenrechtenactivist, vrijgesproken van 'minachting voor functionarissen van de Staat'. Mugraby werd van dit misdrijf beschuldigd omdat hij in 2003 een verklaring had afgelegd voor het Europees Parlement over ernstige misstanden binnen het Libanese justitiële apparaat. Voor dezelfde feiten was Mugraby in 2004 ook al vervolgd, gearresteerd en gevangengezet. Na een storm van internationale protesten

heeft L4L een grote Nederlandse advocatendelegatie naar Libanon gestuurd en vervolgens werd hij door de militaire strafrechter vrijgesproken. Het is, ook in Libanon, niet toegestaan iemand tweemaal te vervolgen voor hetzelfde feit als hij de eerste keer onherroepelijk is vrijgesproken. Toch is dat gebeurd, in strijd met artikel 14 lid 7 van het BuPo-Verdrag. De uitkomst van deze tweede strafzaak tegen Mugraby geeft desondanks hoop voor de toekomst.

Het vonnis waarin Mugraby nu is vrijgesproken, heeft een principieel karakter. Mugraby heeft altijd volgehouden dat zijn kritiek op de Libanese autoriteiten slechts tot doel heeft de integriteit, onafhankelijkheid en effectiviteit van het justitiële

apparaat te bevorderen. De rechter heeft deze zienswijze van Mugraby aanvaard: 'Zijn betoog, in het kader van zijn presentatie (voor het Europees Parlement), ontbeert iedere minachting en kwalificeert als zowel wetenschappelijk als praktisch'. De rechter concludeert dat 'de verklaringen van de verdachte uitingen zijn van een juridische zienswijze, binnen de wettelijke kaders en zonder schending van wettelijke bepalingen.'

Dit vonnis is opmerkelijk, aangezien Mugraby al vele jaren het slachtoffer is van intimidatie en processen bij straf- en militaire rechtbanken. In al die gevallen wordt Mugraby aangevallen op zijn kritische houding ten opzichte van de Libanese autoriteiten in het algemeen en het justitiële apparaat in het bijzonder. Nu de rechter heeft geoordeeld dat Mugraby's verklaring voor het Europees Parlement geen minachting voor functionarissen van de Staat oplevert, zou hetzelfde moeten gelden voor alle overige gevallen waarin Mugraby en andere mensenrechtenstrijders het falen van de rechtsstaat in Libanon aan de kaak hebben

gesteld. Kortom, een hoopgevende ontwikkeling aan het einde van het jaar! Het lijkt er op dat hiermee de inspanningen van L4L van de afgelopen vier jaar vruchten beginnen af te werpen.

- Voor informatie over de situatie in Beiroet of over de Stichting Advocaten voor Advocaten: Adrie van de Streek info@advocatenvooradvocaten.nl, of www.stichtingadvocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

Schraalhans keukenmeester bij curatoren

Recent verscheen het INSOLAD Rapport Beloning Curatoren (het 'Rapport').¹ Niet alleen de prettige leesbaarheid en de bescheiden omvang zijn goede redenen het door te nemen. De inhoud zou hier en daar ook wel wat schellen van de ogen kunnen doen vallen. Op een bescheiden toon lijkt hier namelijk een noodklok over faillissementsland te weerklinken.

.....
Georg van Daal,
 advocaat te Rotterdam

Alle waar is naar zijn geld, zo luidt de volkswijsheid. Dat geldt ook voor de kwaliteit van de afwikkeling van faillissementen. Wie de continuïteit en de kwaliteit van faillissementsafwikkeling wil waarborgen, moet zorgen dat de daarvoor nodige faillissementscuratoren een adequate beloning krijgen voor hun werk. Als dat niet gebeurt, zullen steeds meer curatoren zich van het afwikkelingsvak terugtrekken. Op dit moment zijn vele grote en middelgrote kantoren al niet meer bereid benoemingen te aanvaarden.

Betaling van een curator vindt plaats uit de boedel. Is de boedel leeg, dan ontvangt de curator niets voor zijn werk. Bevat de boedel te weinig om de curator te betalen, dan krijgt hij te weinig. Het aan de curator verschuldigde salaris wordt vastgesteld

.....

¹ M.J.M. Franken (red.), *INSOLAD Rapport Beloning Curatoren*, INSOLAD 2008 (zonder plaatsaanduiding), ISBN 9789013061154, vi + 41 blz.

door de rechtbank. Basis daarvan is een uurtarief, waarvan de grondslagen ver achter ons in het verleden liggen.² Steeds vaker ontvangen curatoren niets of te weinig voor hun werk. Daarbij komt dat als de boedel wél betaling toestaat, van curatoren steeds meer verantwoording wordt verlangd voor het feit dat ze überhaupt betaling verlangen voor hun werk. Belanghebbenden bij de afwikkeling pluizen hun salarissen steeds kritischer na. Populaire misvatting is immers dat curatoren vooral bezig zijn voor eigen gewin hulpeloze faillieten en hun schuldeisers per boedel voor tonnen lichter maken. De werkelijkheid is anders. De werkelijkheid is natuurlijk dat als alle boedels voldoende middelen zouden bevatten, een curator een aardige, zij het bescheiden boterham zou kunnen verdienen, maar dat die boedels helaas voor een belangrijk deel – nagenoeg – leeg zijn.

Een derde gratis

Voor 30% van de aan faillissementen bestede tijd ontvangt

.....

² Rapport, p. 7-9 en 16.

de gemiddelde curator níets. De boedels die wél enige betaling toelaten, doen dat slechts mondjesmaat. Over alle afwikkelingsuren bezien, lijkt het gemiddeld gerealiseerd uurtarief van curatoren rond de € 100 per uur te liggen. Dat is een bedrag dat bij alle middelgrote tot grote advocatenkantoren ver onder het gemiddelde van alleen al de kosten per uur ligt, en dat niet in de buurt komt van een compensatie voor de uren gespendeerd in de lege boedels. Ik wil de kwaden natuurlijk

.....
Het gemiddeld gerealiseerd uurtarief van curatoren is ongeveer € 100 per uur, ver onder de gemiddelde kosten per uur

niet te na spreken, maar de goede curatoren doen het niet voor het geld. Het afwikkelen van faillissementen is niet alleen een beetje een maatschappelijke roeping. Het is ook leuk en boeiend werk. Maar de beloning van curatoren is dus een reëel probleem.

Het rapport treedt dat probleem op duidelijke en degelijke wijze tegemoet. De praktijk wordt geïnventariseerd en in historisch perspectief geplaatst. Vergelijkingen worden gemaakt met hoe het in andere landen toegaat. Bezien wordt of het

Voorontwerp Insolventiewet een adequate benadering biedt. Bovendien gaat het rapport in op geluiden die de United Nations Commission on International Trade en de European Bank for Reconstruction and Development over deze kwestie hebben laten horen. Het rapport komt tussen al deze insteken met een eigen geluid voor een benadering, bestaand uit een goed onderbouwd voorstel voor een gedifferentieerd beloningssysteem per besteed uur, met multipliers als opleiding, ervaring als curator en kantoororganisatie, eventueel verfraaid met een bonussysteem afhankelijk van de al dan niet uitkering aan concurrente crediteuren. Dat lijkt een goede insteek, maar zal jaren vergen. Daarom besluit het Rapport met zinnvolle suggesties om de nood op korte termijn te lenigen, bijvoorbeeld door het vaker weigeren faillissement uit te spreken als op voorhand duidelijk is dat geen middelen voorhanden zijn voor de afwikkeling, en door het vragen van bijdragen aan de afwikkeling via bijvoorbeeld het griffierecht.

Het rapport laat een nuttig geluid horen over de salariëring van curatoren en biedt goede aanknopingspunten voor de oplossing van een zo dringend probleem dat uitgebreide wetgevingstrajecten niet kunnen worden afgewacht.

Wake-up call niet nodig

Advocaten hebben de bedrijfsjurist ontdekt, zo lijkt het. Houthoff Buruma publiceerde op 6 november de *Bedrijfsjuristenmonitor 2008*: een onderzoek naar de thema's die bedrijfsjuristen bezighouden.

.....
 Anna Italianer
 journalist

Advocatenkantoor Eversheds Faasen liet adviesbureau Boer & Croon een onderzoek uitvoeren naar de relatie tussen bedrijfsjurist en advocaat. Op 26 november 2008 werd dit onderzoek gepresenteerd tijdens een seminar in Amsterdam. *Wake up to the future* heette het seminar. Een veelbelovende titel, die op zijn minst suggereert dat het rapport enkele opzienbare conclusies bevat, die de juridische wereld eens goed wakker zullen schudden. Maar hebben advocaten een wake-up call nodig voor hun toekomstige relatie met bedrijfsjuristen? Zowel uit het onderzoeksrapport van Boer & Croon als de *Bedrijfsjuristenmonitor 2008* blijkt dat bedrijfsjuristen in grote lijnen positief zijn over de samenwerking met advocatenkantoren.

De zaal van het auditorium van restaurant Dauphine in Amsterdam is goed gevuld met in stemmig zwart

v.l.n.r.: Koen van Holten, Joost Wiebenga, Stephen Hopkins, Adriaan Krans, Rob Faasen

geklede bedrijfsjuristen. Zij hoeven vandaag niet alleen te luisteren maar mogen ook hun stem laten horen door gebruik te maken van de stemkastjes die voor aanvang van het seminar zijn uitgeleend.

Na het welkomstwoord van Rob Faasen, managing partner bij Eversheds Faasen en spreker Joost Wiebenga van Tyco International is het woord aan Adriaan Krans, partner bij Boer en Croon en maker van het rapport. Krans belicht kort de voornaamste conclusies uit het rapport: *legal counsels* hebben, in navolging van advocaten een grote professionaliseringslag gemaakt. Deze toegenomen professionalisering en de slechte economische vooruitzichten hebben tot gevolg dat bedrijfsjuristen kritischer gaan kijken naar hun dienstverlener (de advocaat). In het rapport staat vermeld welke consequenties deze ontwikkeling heeft voor de markt,

de dienstverlening, de output van advocatenkantoren en de tarieven.

Kostenoverschrijdingen wel/niet belangrijk

Krans noemt tot slot een aantal onderzoeksresultaten die niet in het rapport zijn opgenomen. Wat vinden bedrijfsjuristen belangrijk in hun relatie tot de advocaat? Een goede communicatie blijkt in dit geval prioriteit te hebben, inzicht in het strategisch belang van de onderneming volgt als goede tweede. Geld speelt in de relatie *legal counsel* – advocaat geen belangrijke rol als het gaat om grensoverschrijdende M & A deals, aldus Adriaan Krans. Deze deals zijn strategisch zo belangrijk voor een onderneming dat kostenoverschrijdingen minder relevant zijn.

Een krappe meerderheid uit het publiek denkt hier overigens anders over: 51,61% laat door middel van de stemkastjes weten

kostenoverschrijdingen bij M&A deals wel belangrijk te vinden. Er zijn ook een aantal niet-gepubliceerde rapportcijfers uitgedeeld, vertelt Adriaan Krans. *Legal counsels* waarderen de werkwijze van advocaten met een zeven gemiddeld. Over de manier van werken wordt nogal verschillend gedacht. Advocaten vinden dat zij bijzonder efficiënt werken en geven zichzelf hiervoor een negen. Bedrijfsjuristen zijn minder tevreden: voor efficiënt werken delen zij aan advocaten een dikke onvoldoende (vier) uit.

Zijn advocaten door dit rapport wakker geschud? De toekomst zal het leren. Vooralsnog kunnen de conclusies op dezelfde wijze worden gekenschetst als de resultaten van de *Bedrijfsmonitor 2008*. Jaap Bosman van Houthoff Buruma zei daarover: 'Zijn de resultaten opmerkelijk? Nee, eigenlijk niet. Leerzaam zijn ze wel.'

Berichten van de Orde

Nieuwe gedragsregel grensoverschrijdende werkzaamheden

Het College van Afgevaardigden stelde op 3 december 2008 een nieuwe gedragsregel vast, die in werking treedt op 1 januari 2009. De ratio van deze regel is een bijdrage te leveren aan de harmonisatie van de gedragsregels in de Lidstaten en daarmee zo veel mogelijk transparantie te bereiken in de van toepassing zijnde gedragsregels ter zake van grensoverschrijdende advocatuurlijke werkzaamheden binnen de Europese Unie en het Europees economisch gebied (Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland).

De Code heeft de bedoeling uniformiteit te bewerkstelligen in door EU-advocaten terzake van grensoverschrijdende activiteiten in acht te nemen gedragsregels.

Daar de Code de status van gedragsregel heeft, ligt het voor de hand de Code te implementeren door middel van een Nederlandse gedragsregel.

In het oog springende verschillen tussen de Nederlandse gedragsregels en de Code zijn de bepalingen met betrekking tot confraternale correspondentie (striktter dan Code), conflicterende belangen (liberaler dan Code), resultaatafhankelijke beloning (striktter dan Code) en beroepsaansprakelijkheid (striktter dan Code), terwijl regels betreffende samenwerking met andere beroepsgroepen ontbreken.

Gedragsregel 39

De advocaat dient bij het verrichten van grensoverschrijdende werkzaamheden binnen de Europese Unie en het Europees economisch gebied de CCBE Gedragscode voor Europese advocaten in acht te nemen.

• Zie voor verdere toelichting de Ordepagina's achterin dit nummer.

Vóór 31 december verzoek opleidingspunten

Op grond van art. 1 sub f onder 4 Verordening op de Permanente Opleiding 2000 (VPO) kan een advocaat bij de Algemene Raad (AR) een gemotiveerd verzoek indienen tot het toekennen van opleidingspunten op grond van het Besluit Aanmerken als Opleiding (BAAO). Deze verzoeken dienen analoog aan art. 5 VPO voor het lopende jaar te worden aangevraagd. Voor een cursus

gegeven of voltooid in 2008, moet een verzoek tot toekenning van punten uiterlijk 31 december 2008 ingediend zijn. Als een meerdaagse cursus doorloopt en in 2009 wordt voltooid, dient een gemotiveerd verzoek uiterlijk 31 december 2009 te worden gedaan. Deze cursus kan eerst punten opleveren in het jaar waarin de cursus wordt voltooid (2009). Gelet op art. 3 lid 4 VPO (overschotregeling) heeft een advocaat niets aan toekenning van meer dan 48 punten. Daarom wordt in een beslissing volstaan met de mededeling dat een advocaat meer dan 48 punten heeft behaald.

Van de deken

Willem Bekkers

Op het verkeerde been?

Laatst vroeg een wat dichotoom denkende geest me: waar denk je dat morele professionaliteit het meest ontwikkeld is, bij de politie of bij de advocatuur? Bij de politie natuurlijk zei ik. De vragensteller reageerde verbaasd. Ik legde dat uit, hoewel dat voor hem niet echt nodig was.

Politiefunctionarissen van hoog tot laag moeten werken in teamverband. Het handelen van individuen is zichtbaar. Waarnemingen worden gedeeld, dilemma's kunnen niet worden verdoezeld. Hoe anders in de advocatuur. Veel advocaten werken in 'splendid isolation' en zijn aan hun eigen ethische vernuft overgeleverd als zij met dilemma's worden geconfronteerd. Deze kunnen dus makkelijk worden ontweken. 1-0 voor de politie.

Leidinggevende functionarissen bij de politie worden opgeleid en getraind in de omgang met morele vraagstukken. Van hen wordt verwacht dat zij deze met hun ondergeschikten behandelen en hen tot een zelfstandig denken daarover aansporen. Advocaten houden niet van 'leidinggevende functionarissen', hebben aan begeleiding geen behoefte, laat staan aan leiding. Zij willen derhalve binnen hun kantoor – als zij kantoorgenoten hebben tenminste – alleen worden aangesproken op hun moraliteit als zij zich daarvoor beschikbaar stellen of als zij het zo bont hebben gemaakt dat de reputatie van het hele kantoor in gevaar komt. 2-0 voor de politie.

De politie wordt betaald uit de belastingopbrengsten. Burgers betalen in het algemeen niet voor politiediensten. Politiefunctionarissen die zich buiten hun salaris om voor hun diensten laten belonen maken zich schuldig aan omkoping. Alweer: hoe anders in de advocatuur. De advocaat is onafhankelijk, maar ja, declaraties moeten worden betaald, ondanks het feit dat de herkomst van gelden niet altijd even duidelijk is. Bovendien: wiens brood men eet, diens woord men spreekt. 3-0 voor de politie.

Zou het zo liggen? Ik denk 't niet. Bureaucratische, en bijvoorbeeld ook politieke organisaties, scheppen hun eigen morele vragen. Hierarchieën blijken notoire producenten van morele kwesties. Dat doet echter ook de onafhankelijke uitoefening van het beroep van advocaat. Juist de kwetsbaarheid van een onafhankelijke advocatuur dwingt tot bezinning op de morele kwaliteit van ons professionele handelen. Uit de voorbeelden blijkt dat naast individuele integriteit ook transparantie en dus organisatie ertoe doen. Ook morele kwaliteit moet je organiseren. Wat mij betreft volgend jaar hoog op de agenda: organiseren en blijven uitleggen aan het verbaasde publiek. Maar nu eerst een goede kersttijd. Ik zet de knop even om.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

**STICHTING
ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN
LAWYERS FOR LAWYERS**

**HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN ADVOCATEN
HELPEN HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN
ADVOCATEN HELPEN HELP ADVOCATEN VOOR
ADVOCATEN ADVOCATEN HELPEN HELP ADVO
CATEN VOOR ADVOCATEN ADVOCATEN HELPEN
HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN ADVOCATEN
HELPEN HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN
ADVOCATEN HELPEN HELP ADVOCATEN VOOR
ADVOCATEN ADVOCATEN HELPEN HELP ADVO
CATEN VOOR ADVOCATEN ADVOCATEN HELPEN
HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN ADVOCATEN
HELPEN **HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN
ADVOCATEN HELPEN** HELP ADVOCATEN VOOR
ADVOCATEN ADVOCATEN HELPEN HELP ADVO
CATEN VOOR ADVOCATEN ADVOCATEN HELPEN
HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN ADVOCATEN
HELPEN HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN
ADVOCATEN HELPEN HELP ADVOCATEN VOOR
ADVOCATEN ADVOCATEN HELPEN HELP ADVO
CATEN VOOR ADVOCATEN ADVOCATEN HELPEN
HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN ADVOCATEN
HELPEN HELP ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN**

www.advocatenvooradvocaten.nl

ABN-AMRO 48.99.38.655

BIC ABNANL2A

IBAN NL69ABNA0489938655

Postbank: 4338327

t.n.v. Stichting Advocaten voor Advocaten
te Amsterdam

De redactie behoudt zich het recht voor reacties en brieven in te korten.

Analyse Wwft schiet tekort

Het artikel over de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Dousi en Neefe, 'Nieuwe identificatieverplichtingen ontleed', *Advocatenblad* 16, 14 november jl.) biedt onvoldoende hulpmiddelen voor de advocaat die wil proberen de Wwft na te leven. Immers, in het artikel ontbreekt dat de Wwft niet geldt voor alle advocaten, maar slechts voor die advocaten die zich bezighouden met bepaalde, specifiek omschreven typen dienstverlening, kort samengevat: fusie en overname van ondernemingen, vastgoedtransacties en nog enkele activiteiten. Dat betekent dat belangrijk is binnen ieder advocatenkantoor om goed vast te stellen of de dienstverlening wel of niet onder de Wwft valt.

In de tweede plaats wordt geen aandacht besteed aan het feit dat de Wwft slechts dient te worden toegepast indien een duurzame relatie wordt aangegaan met een cliënt of indien de advocaat een incidentele transactie verricht ten behoe-

ve van een cliënt van ten minste € 15.000 (zo'n incidentele transactie door een advocaat zal naar mijn idee nauwelijks voorkomen). Dat betekent naar mijn mening dat incidentele adviezen niet leiden tot een verplichting tot het uitvoeren een cliëntenonderzoek op grond van Wwft, en zij er bij het incidentele advies al witwas- of terrorismefinancieringsindicaties zijn.

Verder is het artikel weinig kritisch met betrekking tot de verwachtingen die de wetgever ten aanzien van de advocaat heeft, als het gaat om het ontwikkelen van een risicobeleid, het opstellen van risico-profielen en dergelijke, even afgezien van de vraag waar de advocatenkantoren de tijd vandaan moeten halen om dat beleid te ontwikkelen. Hoe gaat een advocaat die zelf geen witwasser of terrorismefinancierder is - vrijwel iedereen, zou ik zeggen - beleid ontwikkelen over iets waar hij geen verstand van heeft? Licht hier niet een taak voor de Nederlandse Orde van Advocaten?

(Ellen C. Timmer,

Advocaat te Capelle aan den IJssel)

Deze brief kwam binnen toen dit nummer naar de drukker ging. In het volgende nummer volgt een naschrift. (red.)

88e jaargang –
19 december 2008 –
nr. 18

Versijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammeloo
mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen

Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: **linus.hesselink@reedbusiness.nl**, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 16500, 2500 BM Den Haag. *Informatie:* Linus Hesselink, 070-4415226.

Opleidingspunten verdienen

Het schrijven van 500 woorden 'rechtsliteratuur' levert 1 opleidingspunt op (art. 1 onder f.-3 Verordening op de Permanente Opleiding).

Uitgever

mr. Robert Sanders

Eindredactie

Linus Hesselink

Bureau redactie

Charlotte Helmer

Orderredacteur

Tatiana Scheltema

Art-direction

PatK, Patrick Keeler

Vormgeving

Dimdim, Dimitry de Bruin
Dik.nu, Dik Visser

Illustratie

Floris Tilanus

Correctie

Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk

Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief Advocatenblad sinds 1996

www.advocatenorde.nl, voor houders van het (gratis) Balienetcertificaat

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

Orde van de dag

Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp Inschrijven Orde van de dag.

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH
Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 1: 2 januari 2009
afl. 2: 16 januari 2009

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Adreswijzigingen: Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen

€ 202 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail.

Klantenservice

Postbus 808, 7000 AV
Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnementen)-overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

In de *Decamerone* geeft Boccaccio regelmatig doorkijkjes naar het recht en de rechtspraktijk in Italië in de veertiende eeuw. In het laatste *Advocatenblad*nummer van dit jaar kijken we naar de parallellen met het recht in Nederland anno 2009.

Decamerone en Het recht volgens Boccaccio

.....
mr. ir. H.S.M. (Henk) Kruijer
bedrijfsjurist te Heemstede
lid Dante Alighieri comitato di Haarlem
.....

In 1348 werd West-Europa, ook Florence, geteisterd door de pest, die een groot deel van de bevolking wegmaaide. Dit was voor Boccaccio aanleiding zijn raamver telling *Decamerone* te schrijven, die omstreeks 1352 gereed kwam. Hij laat daarin een gezelschap van zeven jongedames en drie jongemannen Florence ontvluchten naar een landgoed buiten de stad. Tien dagen lang vertellen daar telkens alle leden van het gezelschap een verhaal en zingt iemand een ballade voor Amor. Deze honderd verhalen en tien ballades vormen samen met omvattende en verbindende teksten de *Decamerone*.¹

.....
¹ Ik citeer uit de vertaling van Frans Denissen (3e druk, uitg. Athenaeum – Polak & Van Gennep, Amsterdam 2006). Ik geef de betreffende verhalen uit de *Decamerone* telkens slechts weer voor zover nodig voor mijn (rechtsgeleerde) doel.

Bewijzen

In verhaal 8-10 (het tiende verhaal op de achtste dag) treedt de Florentijnse koopman Salabaetto op, die goederen exporteert naar Sicilië. Hij laat zich daar verleiden door ene madonna Iancofiore. Deze weet hem vervolgens zo ver te krijgen dat hij haar in goed vertrouwen een lening verstrekt, zonder dat daar een getuige bij aanwezig is en zonder dat zij een schriftelijke schuldbekentenis hoeft te tekenen. Wanneer zij vervolgens doet alsof zij van geen lening af weet, realiseert Salabaetto zich dat hij er ingetuind en machteloos is: 'Mijn woord is in deze evenveel waard als het hare.'

Dit correspondeert met onze regels 'wie stelt, moet bewijzen' (art. 150 Rv) en 'één getuige is geen getuige' (art. 342 lid 2 Sv). Dit verhaal laat overigens tevens zien dat in het Italië van destijds man en vrouw al gelijkwaardig waren, althans voor het recht (zie o.a. art. 1 GW).

.....
² Zie uitvoeriger: de inleiding 'La vita e le opere di Giovanni Boccaccio' van Vittore Branca bij de Italiaanse uitgave *Decameron* (in 2 delen) van Einaudi, Torino (6e druk van 1992).

Geen eigenrichting, wel representation

In Prato bestond een wet die voorschreef dat elke vrouw die door haar man op overspel werd betrapt, tot de brandstapel moest worden veroordeeld (verhaal 6-7). Nu wordt de hoofdpersoon, madonna Filippa, door haar man aangetroffen terwijl zij met haar minnaar in bed ligt. De man daagt haar, ziedend van woede, de volgende dag al voor de rechtbank en vordert daarbij haar terdoodveroordeling. Haar vrienden en verwanten drin-

Boccaccio, 14e eeuw

Giovanni Boccaccio werd in 1313 geboren als buitenechtelijk kind van Boccaccio di Chellino, agent van een machtige Florentijnse handels- en bankiersvennootschap. Zijn vader erkende hem en voedde hem in zijn huis op. Boccaccio was voorbestemd voor een carrière in de handel, maar ontwikkelde zich tot vooraanstaand schrijver. In 1331 – Boccaccio verbleef toen in Napels, als vertegenwoordiger van de firma van zijn vader – ging hij rechten studeren. Deze studie heeft hij hoogstwaarschijnlijk afgemaakt; in ieder geval hield hij er een grote kennis van het canonieke recht aan over. Hij overleed in 1375.²

Gara Donna Lancafiote.
Wat ik dan nu op het
punt sta te storten, wens
ik daarentegen onder geen
enkel beding, en in geen
enkele vorm van u terug
te krijgen...

Nederland 2009

gen er bij haar op aan om de aanklacht te ontkennen, omdat zij dan wordt vrijgesproken. Ook de rechter wijst haar daar aan het begin van de rechtzitting nog eens op.

Had het verbod van overspel door vrouwen destijds in Prato een civielrechtelijk karakter, om hun echtgenoten te beschermen, of een strafrechtelijk, om de maatschappij te beschermen? Het feit dat de man van madonna Filippa haar kon aanklagen, wijst op het eerste; de punitieve aard van de sanctie op het laatste. Het civiele recht en het strafrecht waren destijds nog lang niet zo scherp gescheiden als thans het geval is. Een instituut als het Openbaar Ministerie met een vervolgingsmonopolie in strafzaken bestond toen nog niet.

Opvallend is ook dat overspel door vrouwen in de onderhavige wet niet als zodanig strafbaar was gesteld, doch slechts wanneer dit overspel door de echtgenoot werd geconstateerd.³ Het enkele woord van de bedrogen man was

kennelijk voldoende om zijn vrouw te doen vervolgen en was daar waarschijnlijk ook voor nodig zodat sprake was van een klachtdelict (art. 64 e.v. Sr), al was het niet voldoende om haar te doen veroordelen. Het verhaal rept niet van een mogelijkheid om de minnaar als getuige op te roepen en te verhoren. Zou hij over een verschoningsrecht hebben beschikt (thans: art. 217 of 219 Sv)?

Eigenrichting was niet toegestaan. De man wil in zijn woede eerst madonna Filippa doden, maar bedwingt zich. Hieruit blijkt dat de wet in kwestie ook de strekking had om vrouwen te beschermen tegen dodelijke eigenrichting door hun mannen, gebaseerd op echt of beweerd overspel, en tot doel had om van Prato een rechtsstad te maken.

Dat de rechter madonna Filippa adviseert om te ontkennen, is een voorbeeld van 'ongelijkheidscompensatie'. Die was in casu echter onnodig: de gelijkheid van vrouwen en mannen in rechte was immers bekend, madonna Filippa werd door vrienden en verwanten vergezeld en ondersteund, en zij is – zoals nog zal blijken – zeer mondig en gevat. Het optreden van de rechter werd hem dan ook wellicht ingegeven door andere kwalitei-

ten van madonna Filippa: zij was 'mooi, edel en zeer vurig', zo vermeldt het verhaal. In dat geval had hij naar mijn mening door de echtgenoot wegens partijdigheid kunnen worden gewraakt – met de kanttekening dat in het hedendaagse Nederland een dergelijk wrakingsverzoek, gebaseerd als het is op het geslacht en de seksuele geaardheid van de rechter, mijns inziens geen schijn van kans meer zou maken.⁴

Nu terug naar het verhaal. Madonna Filippa erkent de aanklacht volmondig, doch komt met twee verweren. Allereerst voert zij aan: 'Wetten moeten voor iedereen gelijk zijn en dienen bovendien de goedkeuring te krijgen van al degenen op wie ze van toepassing zijn. Welnu, de onderhavige wet treft alleen vrouwen, niet mannen,⁵ en is door geen

3 Dit doet denken aan de regel in het antieke Sparta dat diefstal niet als zodanig strafbaar was, doch alleen wanneer de dief op heterdaad werd betrapt.

4 Vgl. bijvoorbeeld M. de Rooij, 'A woman is the judge – Zestig jaar vrouwelijke rechters in Nederland', in: *NJB* 2007/39, p. 2474-2481.

5 Een meer tweezijdige bepaling op dit punt is bijvoorbeeld te vinden in *Leviticus* 20,10: daar wordt zowel de man die overspel pleegt met de vrouw van een ander alsook de betrokken vrouw met de doodstraf bedreigd. (Vgl. de affaires van Paris en Helena en van Klytaimnestra en Aigisthos.) Ook deze regel is echter niet volledig

enkele vrouw goedgekeurd.' Dit is een verrassend modern en zeer herkenbaar, formeel betoog. Het bevat een beroep op het gelijkheidsbeginsel en op het *no taxation without representation*-beginsel (artt. 81 e.v. jo. 50 GW), die beide fundamenteel zijn voor democratische rechtsstaten.

Madonna Filippa komt nog met een tweede argument. Zij voert aan, en haar man bevestigt dat, dat zij 'hem haar lichaam ter beschikking heeft gesteld zo vaak als hij daar zin in had'. Zij heeft dus in dezen geen wanprestatie gepleegd want zij is de verplichting nagekomen haar echtgenoot 'het nodige te verschaffen' (aldus ook het huidige art. 1:82 BW). Zij betoogt vervolgens dat zij desalniettemin over 'een surplus' op dit punt beschikt, en vraagt de rechter: 'Kan dat niet beter besteed worden aan een minnaar dan het te laten bederven of verloren gaan?' Dit laatste argument doet de inwoners van Prato, die bij de rechtszitting zijn samengedromd, in lachen uitbarsten en hun instemming met haar betuigen.

Madonna Filippa kan als vrije vrouw en met opgeheven hoofd naar haar huis terugkeren. Welke motivering de rechter voor haar ontslag van rechtsvervolg gaf – van vrijspraak kon na haar beken-tenis geen sprake meer zijn – laat het verhaal onvermeld.

symmetrisch, want zij laat overspel door een getrouwde man met een ongetrouwde vrouw onbestraft. (Vgl. de affaires van Agamemnon en Cassandra en van Odysseus en Kalypso.) Getrouwde vrouwen moeten trouw (monogaam) blijven en andere mannen mogen niet medewerken aan een schending van die trouw, op straffe van de dood – daar komt dit op neer. Het tweede deel van deze regel correspondeert met een onderdeel van het tiende gebod (*Exodus* 20,17 en *Deuteronomium* 5,21: Gij zult uw zinnen niet zetten op de vrouw van uw naaste); het eerste deel van deze regel vormt een beperking van het zevende gebod (*Exodus* 20,14 en *Deuteronomium* 5,18) dat echtbreuk ongeclausuleerd verbiedt, echter zonder daar een sanctie aan te verbinden. Die is dus voor echtbreuk door vrouwen te vinden in *Leviticus*. Voor wie deze laatste regel discriminerend zou willen noemen, wil ik opmerken dat het gemaakte onderscheid de rechtszekerheid dient en daarom gerechtvaardigd is: wie de moeder is van een geboren kind staat feitelijk en onomstotelijk vast, wie de vader is echter niet. Jezus van Nazareth werd met deze draconische regel geconfronteerd in de bekende scene waarbij een overspelige vrouw door schriftgeleerden en farizeeën voor hem werd gebracht (*Johannes* 8,1-11: 'Wie van u zonder zonden is, werpe de eerste steen').

Procesmondigheid

Madonna Filippa en haar man blijken heel wel in staat om zonder bijstand van een advocaat of procureur het woord voor de rechter te voeren. In verhaal 8-2 treedt de boer Bentivegna del Mazzo op die in dit opzicht niet zo capabel lijkt. Zijn vrouw Belcolore speelt de hoofdrol. Na de nodige verwickelingen gaat zij een relatie aan met de pastoor van hun dorp Varlungo. De pastoor komt Bentivegna een keer tegen, die op weg is naar de stad, en desgevraagd geeft Bentivegna als reden van zijn reis op: 'Wel, mijnheer pastoor, om u de waarheid te zeggen, ik ben op weg met wat dingetjes voor meester Bonacorri da Ginstreto. Ik heb namelijk van de profiteur-generaal een proces-kabaal gekregen, en nu hoop ik maar dat Bonacorri mij wil verdedigen bij de rectionele – of weetikvele – recht-bank.'

De boer, door zijn vrouw bedrogen zonder dat hij daar erg in heeft, is dus in iedere geval wel zo verstandig om te beseffen dat hij het voor de rechtbank niet zonder een deskundige procesver-teenwoordiger afkan. Een zoveelste (historisch) argument tegen verplichte procesvertegenwoordiging.

Goedkope rechtspraak

De drang naar efficiency is van alle tijden, ook bij de rechtspraak en ook zonder dat daarvoor een Raad voor de rechtspraak in het leven geroepen hoeft te worden. Dat blijkt uit verhaal 8-5. De rechters in Florence konden destijds het werk kennelijk niet aan. De bezetting werd regelmatig aangevuld met rechters uit de Marche, een landelijke regio in het oosten van Italië. De daarvan afkomstige 'rechter-plaatsvervangers' waren ook goedkoper dan de Florentijnse rechters omdat zij 'eerder achter de ploeg of de schoenmakersleest vandaan lijken te komen dan uit de rechtsscholen'.

Drie jonge Florentijnen ergeren zich hogelijk aan het feit dat 'om goedkoper uit te zijn, uilskuikens in plaats van rechters naar Florence worden gehaald'. Zij nemen daarom een van die rechter-plaatsvervangers – meester Nicola da San Lepidio, 'die meer op een smid dan op een magistraat leek' – te pakken tijdens een rechtszitting. Terwijl twee van hen zijn aandacht gevangen houden,

door onophoudelijk wederzijdse aanklachten en verweren in te dienen, trekt de derde, die onder het podium van de rechter is gekropen, diens broek omlaag die door een spleet in zijn te krappe toga zichtbaar is. De rechter krijgt pas achterdocht nadat hij zijn broek heeft opgehesen en bemerkt dat de twee partijen die bezig waren hem zo intensief te bestoken, zijn verdwenen.⁶

Hieruit kunnen wij allereerst leren dat rechters nauwkeurig zorg moeten dragen voor een correcte ambtskleding (zie ook art. 46c Wvra). Voorts volgt hieruit dat het goedkoper maken van de rechtspraak niet gerealiseerd moet worden door 'uilskuikens' als rechter aan te stellen, door rechters dus die te veel op handwerkslieden lijken. In het huidige Nederland zouden we kunnen denken aan belastinginspecteurs die tot belastingrechter worden benoemd, om vervolgens achter gesloten deuren (art. 27c AWR) recht te spreken in zaken waarin hun ex-collega's van onrechtmatigheden worden beticht.⁷ We kunnen ook denken aan rechters die – zoals in 2007 bij de Rechtbank Den Bosch het geval was⁸ – (nog) niet volgens de wettelijke regels zijn benoemd en beëdigd en zich dus niet onderscheiden van griffiepersoneel.

Uitlokking

In verhaal 3-7 beëindigt de getrouwde madonna Ermellina, woonachtig in Florence, op aandringen van haar biechtvader, abrupt elke verdere omgang met haar minnaar Tedaldo degli Elisei. Dit bezorgt Tedaldo een gebroken hart. Hij emigreert zelfs uit Florence naar Cyprus, doch vat na zeven jaar opnieuw hoop. Hij keert, vermomd als pelgrim, naar Florence terug en spreekt daar met Ermellina zonder dat deze hem herkent.

6 De rechter was dus te laat om maatregelen tegen de drie jongemannen te doen nemen wegens 'contempt of court'.

7 Zie hierover bijvoorbeeld H.S.M. Kruijer, 'De beslotenheid van belasting- en faillissements-rechtspraak getoetst aan art. 6 EVRM', in: *WFR* 2007 (nr. 6733), p. 969-978. Dat een ex-belastinginspecteur als belastingrechter optreedt, is overigens in strijd met aanbeveling 7 van de *Leidraad onpartijdigheid van de rechter* (www.rechtspraak.nl) – doch is voor de procederende belastingplichtige niet kenbaar uit de openbare registers.

8 Zie bijvoorbeeld 'Rechter was niet beëdigd – zes verdachten onmiddellijk op vrije voeten', in: *NRC Handelsblad* van 31 oktober 2007.

Hij laat haar de reden vertellen waarom ze met Tedaldo heeft gebroken, en verwijt haar dan: ‘Tedaldo heeft u nooit tot iets gedwongen; uit vrije wil heeft u hem zijn vertrouwelijke omgang met u toegestaan. Eventuele bedenkingen tegen hem had u vooraf moeten hebben, en als u vermoedde dat u er later berouw over zou krijgen als over iets zondigs, had u er niet aan moeten beginnen. Maar zoals hij zichzelf aan u schonk, zo werd u ook de zijne. Door hem nu uzelf tegen zijn wil te ontnemen toen u eenmaal de zijne was, deed u iets onbetamelijks en maakte u zich in feite schuldig aan diefstal.’

Het verbreken van een buitenechtelijke relatie als diefstal (art. 310 Sr)? Er is, dunkt mij, eerder sprake van verduistering (art. 321 Sr) door Ermellina, maar wellicht werd dit onderscheid

destijds nog niet gemaakt. In onze tijd zou daarnaast beargumenteerd kunnen worden, ervan uitgaande dat Tedaldo en Ermellina een langdurige relatie hadden gehad, dat haar abrupte beëindiging daarvan niet alleen onbetamelijk was – zoals Tedaldo betoogt – maar zelfs in strijd met de (contractuele) redelijkheid en billijkheid (art. 6:248 BW) ofwel – zoals men vroeger zei, met een term die hier ook beter op zijn plaats lijkt – met de goede trouw. Die rechtsgrond is, zoals bekend, steeds meer de opzegging van duurovereenkomsten gaan beheersen.⁹

De ‘pelgrim’ wijst Ermellina er ver-

volgens op dat zij Tedaldo wanhopig heeft gemaakt en dat het heel goed mogelijk is dat hij daarom de hand aan zichzelf heeft geslagen.¹⁰ ‘En voor de wet’, zo houdt hij haar voor, ‘treft de aanstichter van een misdrijf evenveel schuld als de dader’.

Deze rechtsregel is dezelfde als die in art. 47 lid 1 sub 2 Sr: De uitlokker van een misdrijf is even schuldig en strafbaar als de dader. Zelfmoord was en is volgens het canonieke recht een misdrijf; volgens het Nederlandse strafrecht echter niet,

¹⁰ In de verhalen op de vierde dag worden diverse voorbeelden gegeven van tragische zelfdodingen door verliefden. De *Decamerone* is niet alleen maar komisch. Vgl. de openingszin: ‘Het is menselijk om medelijden te hebben met de gekwelden’ (vert. HSMK).

zodat ook een poging tot zelfdoding niet strafbaar is. Boccaccio kon, teneinde het aanzetten tot zelfdoding als een misdrijf te karakteriseren, volstaan met een verwijzing naar de uitlokkingsregel. In de Nederlandse strafwet is het aanzetten tot zelfdoding, noodzakelijkerwijs, separaat strafbaar gesteld: zie art. 294 lid 1 Sr. Deze bepaling is overigens veel minder bekend dan lid 2 van art. 294 Sr op grond waarvan hulp bij zelfdoding strafbaar is (euthanasie).

Res derelicta en beroepsfout

In verhaal 10-4 is madonna Catalina in Bologna getrouwd met Niccoluccio Caccianemico. Stadgenoot Gentile Carisendi raakt smoorverliefd op haar, doch zij beantwoordt die liefde niet, waarna hij in Modena gaat wonen. Zij wordt op een gegeven moment getroffen door een beroerte, medisch dood verklaard en begraven (vergelijk art. 5:18 BW). Gentile verneemt dat en zoekt haar 's nachts op in haar graftombe, om afscheid te nemen. Hij merkt opeens dat zij nog tekenen van leven geeft, neemt haar mee naar zijn huis en brengt haar daar weer geheel bij zinnen. Hij houdt dit geheim, keert samen met haar naar Bologna terug en organiseert daar een banket voor de plaatselijke notabelen onder wie de man van Catalina, Niccoluccio.

Gentile legt aan zijn gasten het volgende probleem voor: 'Stel, iemand heeft een bekwame en zeer toegewijde dienaar, die zwaar ziek wordt. Zonder

het einde af te wachten, laat zijn meester hem op de openbare weg gooien en kijkt niet meer naar hem om. Een toevallige voorbijganger krijgt medelijden met de stakker en neemt hem mee naar zijn huis, waar hij kosten noch moeite spaart om de man zijn vroegere gezondheid terug te geven. Als hij de dienaar in huis houdt en van zijn diensten gebruik maakt, kan diens oorspronkelijke meester zich dan met recht beklagen wanneer hij zijn dienaar teruggeist en de weldoener dat weigert?'

Op deze slotvraag, over een casus waarin het huidige arbeidsrecht met voeten wordt getreden, geeft Niccoluccio namens de gasten kortweg als antwoord dat de eerste meester geen aanspraak meer kan maken op de dienaar omdat hij zelf de arbeidsovereenkomst heeft beëindigd. Gentile laat daarop Catalina tevoorschijn komen en vertelt wat er is gebeurd: 'Ik heb haar uit haar graftombe opgeraapt en door mijn toegewijde zorgen van de dood gered. [...] Op grond van het oordeel dat u, en meer bepaald Niccoluccio, zojuist hebt gegeven, komt deze vrouw mij dus rechtens toe en kan niemand haar met reden teruggeisen.'

We hebben hier te maken met een zorgvuldig opgebouwde en geënceneerde juridische redenering. Niemand van de gasten weet daar iets tegenin te brengen, ook Niccoluccio niet. Nu had deze er toch op kunnen wijzen dat er in zijn geval, anders dan bij de meester die zijn

zieke dienaar afdankte, sprake was van dwaling. Maar wellicht voelde hij al aankomen dat er zes eeuwen later een beroemd arrest gewezen zou worden, de Kantharos van Stevensweert (Hoge Raad 19 juni 1959, NJ 1960, 59), waarin een dergelijke dwaling onverschoonbaar zou worden verklaard: indien Gentile, die slechts op Catalina verliefd was en op afstand woonde, er al in geslaagd was om te ontdekken dat zij nog wel degelijk leefde, dan had dat Niccoluccio – als de met haar samenwonende echtgenoot – toch des te meer duidelijk moeten zijn?

Niccoluccio kon zich mijns inziens ook met een vordering tot schadevergoeding tegen de arts richten die zijn vrouw Catalina dood had verklaard, en daarbij dus een grove beroepsfout had gemaakt.¹¹ De schade van Niccoluccio bestond allereerst uit gemakkelijk aantoonbare kosten: van de begrafenis, het inhuren van een huishoudster en dergelijke. Maar hoe dient het gederfde genot van echtverkeer met een geliefde echtgenote gewaardeerd te worden (thans in Nederland art. 6:96 lid 1 BW)?

Met deze en andere vragen blijven we achter. Laten we de juridische speculaties vergeten en terugkeren naar de fantasieën van Boccaccio.

11 Zie daarvoor bijvoorbeeld I.P. Michiels van Kessenich-Hoogendam, *Beroepsfouten*, 3e druk, Zwolle 1995.

Haal meer uit uw overvloedige liquiditeiten

(welke ondernemer wil dat niet)

Persoonlijk advies voor een optimaal rendement

Meer dan ooit kunt u nu als ondernemer een optimaal rendement op uw overvloedige liquiditeiten realiseren. We geven scherpe tarieven op lange, maar ook op korte termijn. Uw vaste contactpersoon zorgt voor een persoonlijk advies over de beste spaarmogelijkheden voor uw onderneming.

Maak gebruik van het moment

Maak gebruik van ons scherpe aanbod en maak nu een afspraak met uw adviseur of kijk op www.ing.nl/zakelijk. Hier vindt u tevens de contactgegevens van de adviseur in uw regio.

Advocaat, stagaire Corporate / M&A

Kandidaat-notaris commercieel vastgoed

Advocaat-medewerker Ondernemingsrecht

Jurist Bank- en effectenrecht

Kantonrechter

Voor een compleet aanbod van juridische vacatures ga je naar jbb.nl

Juridische Banenbank

'U kunt er nu niet bij' is niet langer acceptabel

Zoals inmiddels uit de pers bekend besliste het Europese Hof voor de Rechten van de Mens op 27 november jl. dat een verdachte bij het politieverhoor toegang tot een advocaat moet hebben gehad.¹ Anders is het gebruik van een belastende verklaring als bewijs in strijd met art. 6 EVRM. De uitspraak verruimt de rechtsbijstand in de piketfase in Nederland, ook in de pilot die nu draait.

.....
R. Malewicz en G.P. Hamer
advocaten te Amsterdam²
.....

Salduz werd in Turkije opgepakt vanwege vermeende betrokkenheid bij een illegale demonstratie voor de PKK. In de piketfase had hij geen effectieve toegang tot rechtsbijstand. Pas na zijn inbewaringstelling kreeg hij een advocaat toegewezen. Tijdens zijn verhoren bij de politie legde hij een belastende verklaring af, die hij bij de rechter-commissaris overigens weer introk omdat hij door de politie onder druk was gezet.

In eerdere uitspraken van het EHRM kwam wel naar voren dat een verdachte in beginsel recht had op toegang tot een advocaat, maar daar moest dan wel om worden verzocht. Ook werd het belang van rechtsbijstand tijdens politieverhoren wel onderkend.³ Maar niet eerder sprak het Hof zich zo duidelijk uit over dit onderwerp.

In de uitspraak stelt het Hof dat een ver-

dachte op het moment van verhoor bij de politie daadwerkelijk toegang moet hebben gehad tot een advocaat, hoge uitzonderingen daargelaten. Zelfs in die uitzonderingsgevallen mag het recht op een eerlijk proces (art. 6 EVRM) niet worden geschonden. Daarmee wordt de toegang tot een raadsman tijdens het politieverhoor voor het eerst als harde regel neergelegd. Daarbij neemt het hof als uitgangspunt dat de rechten van de verdediging op onherstelbare wijze worden geschonden indien een belastende verklaring die is afgelegd tijdens een politieverhoor waarbij de verdachte geen toegang heeft gehad tot zijn advocaat, als bewijs wordt gebruikt. Dat is nogal wat. Het gevolg van deze uitspraak is namelijk dat dergelijke verklaringen als bewijsmiddel onbruikbaar worden. En daarmee zal deze uitspraak grote gevolgen hebben voor de Nederlandse praktijk.

Pilot veel te beperkt

Volgens de Nederlandse regeling heeft de verdachte geen absoluut recht op bijstand van een advocaat tijdens een politieverhoor. De wet biedt wel de mogelijkheid op rechtsbijstand bij verhoren (zie bijvoorbeeld art. 28 en 57 lid 2), maar de Hoge Raad bepaalde al in 1983 dat deze bepalingen niet zien op het politieverhoor. De opvatting dat een raadsman het recht heeft om bij het politieverhoor aanwezig te zijn, vond volgens de Hoge Raad geen steun in het recht.⁴ Daarmee werd de aanwezigheid van een advocaat bij het politieverhoor een gunst die zelden werd verleend.

In de praktijk komt het er dan ook op neer dat verdachten direct na hun aankomst op het politiebureau direct worden verhoord terwijl hun advocaat schittert door afwezigheid. In die zaken waarbij een piketadvocaat optreedt, heeft de politie sowieso vrij spel in de eerste 6 en maximaal 15 uren na aanhouding omdat de piketadvocaat pas na de inverzekeringstelling wordt ingeschakeld. Maar zelfs indien de (piket)advocaat op het bureau verschijnt om zijn cliënt bij te staan, krijgt hij niet zelden te horen dat hij zijn cliënt niet kan spreken nu deze in verhoor zit. Aan deze praktijk komt met de uitspraak van het EHRM een einde. Een advo-

Ook debat op NJB site

Het NJB heeft over deze uitspraak twee later nog te publiceren artikelen nu al op de site gezet: Taru Spronken concludeert dat de raadsman in beginsel niet meer de toegang kan worden geweigerd bij de politieverhoren van zijn cliënt; Matthias Borgers betwijfelt dat. Zie www.njblog.nl. (red.)

caat moet nu daadwerkelijk toegang krijgen tot zijn cliënt voordat wordt aangevangen met de verhoren op het politiebureau. De politie zal in ieder geval moeten wachten met het horen van de verdachte totdat deze zijn advocaat heeft gesproken, wil de verklaring later in de procedure nog als bewijs bruikbaar zijn.

De pilot 'advocaat bij politieverhoor', het nu lopende experiment om bij moord- en doodslagzaken advocaten bij politieverhoren toe te laten, is gezien deze uitspraak van het EHRM ook veel te beperkt van opzet. Uit de zaak-Salduz blijkt duidelijk dat een verdachte in elke zaak voorafgaande aan zijn verhoor toegang moet hebben tot een advocaat. Bovendien is de in de pilot gestelde eis binnen 30 minuten op het bureau te zijn wil men toegang krijgen tot de verdachte, niet langer houdbaar.

.....
Justitie dient de opsporingsdiensten te instrueren zich aan deze uitspraak te houden, wil de verklaring bij het verhoor bruikbaar zijn als bewijs
.....

Stevig verweer voeren

Het is nu zaak dat advocaten het recht op toegang tot hun cliënt voorafgaande aan het politieverhoor ook daadwerkelijk kunnen effectueren. Daarom dienen het ministerie van Justitie en het Openbaar Ministerie de opsporingsdiensten te instrueren zich aan deze Europese uitspraak te houden. Zolang dat nog niet het geval is, en de advocaat de toegang tot zijn cliënt wordt geweigerd, dient hij er stevig verweer op te voeren dat de bij de politie afgelegde verklaringen niet als bewijs worden gebedigd.

'U kunt er nu niet bij, want ze zijn net in verhoor', is niet langer acceptabel; niet voor de advocaat, maar uiteindelijk ook niet voor de zittingsrechter.

.....
1 Salduz v. Turkije, EHRM 28 november 2008, appl. Nr. 36391/02.
2 Bij Cleerdin & Hamer Advocaten; Robert Malewicz is ook redactielid.
3 Zie bijvoorbeeld EHRM 8 februari 1996, NJ 1996, 725 (Murray) en EHRM 24 november 1993, NJ 1994, 459 (Imbroscia).
4 HR 22 november 1983, NJ 1984, 805.

Persoonsgericht verstoren door politie en justitie kennen we al sinds 2005, om terroristische misdrijven te voorkomen. Het wordt tegenwoordig ook ingezet om, zonder redelijk vermoeden van schuld, zedenmisdrijven te voorkomen. Deze stalking van overheidswege is in een rechtsstaat ongewenst.

Maak van de burger geen

Ongewenste overeenkomsten tussen belaging en persoonsgericht verstoren

Cees Nierop en Jacco Snoeijer

Respectievelijk vanaf januari 2009 advocaat te Amsterdam, werkzaam bij de Verenigde Naties

Vijf keer per dag rijdt dezelfde auto door de straat. Vaak stopt de auto een paar minuten voor de deur van de vrouw. De man in blauwe jas belt soms ook aan. Of hij belt op, en als de vrouw niet opneemt, belt hij haar mobiele nummer. Hij komt bij de burens langs, bij haar familie en vrienden en op haar werk. De man houdt de vrouw staande op straat of volgt haar. Is deze man in blauwe jas soms de gefrustreerde ex-partner van de vrouw? Het gedrag lijkt te voldoen aan de elementen van het belagingsdelict (art. 285b lid 1 Sr).

De man in blauwe jas is echter *niet* de gefrustreerde ex-partner, maar een agent die handelt op aanwijzing van de burge-

Belaging, art. 285b lid 1 Sr

Hij die wederrechtelijk stelselmatig opzettelijk inbreuk maakt op eens anders persoonlijke levenssfeer met het oogmerk die ander te dwingen iets te doen, niet te doen, of te dulden dan wel vrees aan te jagen, wordt als schuldig aan belaging gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of een geldboete van de vierde categorie.

meester. Zijn gedrag wordt niet als stalking gezien, maar als ‘persoonsgericht verstoren’. En de vrouw in kwestie – het zou ook een man kunnen zijn – wordt geacht een gevaar voor de openbare orde te vormen. Daarom valt de politie haar lastig.

Hoewel stalking en verstoren veel gemeen lijken te hebben, wijzen de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie elke overeenkomst van de hand. Het verstoren valt onder de openbare orde-taken van de politie, is niet meer dan een vorm van surveillance en daarmee gestoeld op art. 2 Politiewet – een wettelijke bevoegdheid uitgeoefend onder verantwoordelijkheid en op gezag van de burgemeester conform art. 12 Politiewet en art. 172 lid 1 Gemeentewet.

Daarmee is het verstoren – anders dan bij stalking – niet wederrechtelijk. Het verstoren vormt geen of slechts een geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer, aldus de ministers. Een aanvullende, meer specifieke wettelijke basis is daarom niet nodig.²

Het persoonsgericht verstoren, sinds 2005 toegepast, had tot doel terroristische misdrijven te voorkomen. Onlangs heeft de burgemeester van Amsterdam besloten het instrument ook in te zetten voor het voorkomen van mogelijke zedenmisdrijven. Hiermee lijkt een ontwikkeling in gang gezet waarin het instrument breder wordt toegepast.

Op basis van een vergelijking met stalkingsjurisprudentie en de wetsgeschiedenis van het belagingsdelict betogen wij dat verstoren – anders dan de ministers het willen doen voorkomen – altijd en per definitie op de persoonlijke levenssfeer inbreuk maakt en dat deze inbreuk zeker geen geringe is. Inbreuken op grondrechten vereisen in de systematiek van de Grondwet van 1983

1 Van Cees Nierop verscheen onlangs het boek *Liefdesverdriet en stalking. Een onderzoek naar de reikwijdte van het belagingsdelict*. Tilburg, Celsus Juridische Uitgeverij, 2008, ISBN 978-90-8863-030-9.

2 TK 2006-2007, 29 754, nr. 104, pp. 4 en 5; TK 2007-2008, 28 684, nr. 134 bijlage.

Foto: Peter Blok/Hollandse Hoogte

schichtig vogeltje

een basis in een formele wet.³ Art. 2 Politiewet 1993 biedt die basis slechts voor beperkte inbreuken en zelfs dat is niet onomstreden.⁴

.....

3 P.W.C. Akkermans, C.J. Bax en L.F.M. Verhey *Grondrechten. Grondrechten en grondrechtenbescherming in Nederland*. Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1993, pp. 146-147; ABRvS, AB 1996, 204 (Venlo I).

4 J.G. Brouwer *Van Nachtbrakers tot terroristen, over persoonsgericht verstoren* (oratie). Rijksuniversiteit Groningen, 2006; Saloua Ouchan en Lara Talsma 'Persoonsgericht verstoren: een disproportionele maatregel in de strijd tegen terrorisme', in: *NJCM-bulletin*, jrg. 32 (2007) nr. 7; TK 2006-2007, bijlage bij 29924, nr. 16 Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD), *Toezichtsrapport*, nr. 12.

5 Deze inventarisatie is gebaseerd op: de feitenvaststelling door de rechter in twee kortgedingzaken (Rechtbank Amsterdam 1 december 2005, LJN AU7314; Rechtbank Amsterdam 9 maart 2006, LJN AV4173); informatie van CTIVD (TK 2006-2007, bijlage bij 29 924, nr. 16 CTIVD, *Toezichtsrapport*, nr. 12.); informatie van de Nationaal Coördinator Terrorisme bestrijding (NCTb) (*Terrorisbestrijding op lokaal niveau. Handreiking*. Den Haag: Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding, 2006 p. 59); brief van burgemeester Cohen aan de minister van Binnenlandse Zaken (over 'zedenzaak in Amsterdam' d.d. 21 oktober 2008, op: <http://www.netwerk.tv/extra/brief-cohen>).

Verstoren in de praktijk

Verstoring kan uit een of meer van de volgende handelingen bestaan:⁵

- met een politieauto langs de woning van de verstoorde rijden om er vervolgens enkele minuten stil te blijven staan, meer keren per dag, zowel overdag als 's nachts;
- aanbellen bij de woning van de verstoorde door wijkagent en/of buurtregisseur;
- opbellen op het vaste of mobiele nummer van de verstoorde;
- staande houden voor een uitgebreide standaardcontrole;
- niet-stelselmatig volgen;
- aanspreken van de sociale omgeving van de verstoorde, zoals ouders, andere familie, vrienden, bezoek, studiegenoten, collega's;
- zichtbaar aanwezig zijn van politie rond ontmoetingsplaatsen zoals cafés, beluizen of moskeeën;
- verspreiden van 'Meld Misdaad Anoniem'-kaartjes in de buurt.

'Onbevangen jezelf kunnen zijn'

Verstoren hoeft niet altijd en per definitie een vrijheidsbeperking op te leveren, zeggen de ministers, en als dat al zo is, dan is de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer zo gering dat deze geen andere basis behoeft dan die van art. 2 Politiewet. Wanneer is er nu sprake van een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer? De wetsgeschiedenis en de jurisprudentie over art. 285b Sr geven inzicht in die vraag.

Tijdens de parlementaire behandeling van het stalkingsdelict werd – on-

der verwijzing naar het Niemitz-arrest van het EHRM – gesteld dat er van een inbreuk sprake is wanneer 'de belager inbreekt op een situatie, waarin het slachtoffer redelijkerwijs aanspraak kon maken op een (zekere mate van) privacy'.⁶ De indieners van het wetsontwerp benadrukten – in navolging van de Hoge Raad – dat eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer inhoudt 'dat je als individu onbevangen jezelf moet kunnen zijn'.

.....

6 EHRM 16 december 1992, NJ 1993, 400.

Huisbezoek, thuis en mobiel opbellen, de sociale omgeving van de verstoorde inlichten – dat gaat verder dan surveilleren

Dit ‘onbevangen jezelf kunnen zijn’ is niet beperkt tot eigen huis en tuin. Het betekent ook dat ‘je er niet voortdurend op bedacht hoeft te zijn dat, wanneer je aan het openbare leven deelneemt, iemand anders inbreuken maakt op jouw levenssfeer. Je hoeft dus niet [...] als het ware als een schichtig vogeltje door het leven te gaan omdat anderen jouw persoonlijke vrijheid niet waarderen en accepteren’, aldus de indieners van het wetsvoorstel.⁷

In de rechtspraak is geconcretiseerd wanneer ongewenste handelingen een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer vormen. Het gaat onder andere om het sturen van brieven of sms-berichten, aanbellen, opbellen, posten bij het huis en het volgen van het slachtoffer.⁸ Uit de rechtspraak blijkt verder dat er ook sprake van een inbreuk kan zijn als het slachtoffer louter via familie, vrienden of collega’s wordt benaderd.⁹ Het maakt voorts weinig uit of de inbreuk in de nabijheid van het huis of op de openbare weg plaatsvindt. Ook op de openbare weg heeft het individu recht op de eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer. Zo veroordeelde de rechter een stalker wiens gedragingen bestonden uit het zwaaien naar het slachtoffer vanaf een voor het publiek bestemd bankje.¹⁰

Uit het vorenstaande blijkt dat de verstoringen activiteiten van de politie zonder meer als een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer zijn te kwalificeren. Door de acties van de politie zal de verstoorde

niet meer ‘onbevangen zichzelf kunnen zijn’. Of de verstoorde zich daadwerkelijk bedreigd voelt, maakt daarbij niet uit; voldoende is dat een ‘gemiddeld mens’ in de omstandigheden van het slachtoffer de gedragingen van de politie als een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer ervaart.¹¹ Het aanbellen, het op willekeurige tijdstippen posten bij het huis, het opbellen, het benaderen van vrienden, familie en burens of de werkgever zullen de meeste mensen het gevoel geven gecontroleerd te worden. Het overbrengen van dit gevoel is één van de doelstellingen van het verstoren.¹² Het persoonsgericht verstoren is daarmee een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer: de verstoorde zal door de politieactiviteiten niet langer onbevangen zichzelf kunnen zijn.

‘Geringe inbreuk’

Wanneer de staat op de persoonlijke levenssfeer inbreekt, maakt het uit of het om een geringe dan wel om een niet-geringe inbreuk gaat. Elke inbreuk vereist een formeelwettelijke grondslag.¹³ Alleen geringe inbreuken zijn echter op

art. 2 van de Politiewet 1993 te baseren. De vraag dient zich aan wat als een geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer valt te kwalificeren.

De ministers stellen dat het verschil tussen geringe en niet-geringe inbreuken bepaald wordt door of er sprake is van ‘stelselmatig’ verstoren. Voor uitleg van dit begrip verwijzen de ministers naar de jurisprudentie over niet-stelselmatig observeren.¹⁴ Een vergelijking met de jurisprudentie over dit instrument ligt echter niet voor de hand. Immers, anders dan observatie vindt persoonsgericht verstoren openlijk plaats; de verstoorde wordt er nadrukkelijk van op de hoogte gebracht. De impact van persoonsgericht verstoren op het persoonlijk leven is hierdoor veel groter dan bij observatie.

Ook in art. 285b Sr wordt de grens tussen louter hinderlijk, maar strafrechtelijk irrelevant gedrag en strafbare stalking gemarkeerd door het begrip ‘stelselmatig’. Aangezien persoonsgericht verstoren overeenkomsten vertoont met stalkingsgedrag, ligt het in de rede ter beoordeling van de vraag of er al dan niet sprake is van een geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer te onderzoeken hoe in de stalkingsjurisprudentie het begrip ‘stelselmatig’ wordt uitgelegd.

De Hoge Raad bepaalt aan de hand van de indringendheid, dan wel de aard, de duur en de frequentie van de gedragingen of sprake is van stelselmatig gedrag.¹⁵ Duur en frequentie spelen geen doorslaggevende rol. Zo concludeerde de advocaat-generaal in een zaak waarbij de belager in een periode van iets meer dan twee jaar het slachtoffer veertien

⁷ *Handelingen I* 1999-2000, p. 98-5694.

⁸ Mr. drs. C.J. Nierop *Liefdesverdriet en stalking. Een onderzoek naar de reikwijdte van het belagingsdelict*. Tilburg, Celsus Juridische Uitgeverij, 2008, p. 40-41.

⁹ Zie onder meer: Gerechtshof Leeuwarden 12 december 2006, LJN AZ4596; Rechtbank Dordrecht 29 mei 2007, LJN BA6060.

¹⁰ HR 29 juni 2004, NJ 2004, 26, m.nt. D.H. De Jong; *Ars Acqui* 53 (2004) 11 m.nt. Th. de Roos.

¹¹ Ook de rechtbank concludeerde dat er van een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer sprake was. Niettemin zijn er, uitgaande van de stalkingsjurisprudentie, vraagtekens te zetten bij sommige van de overwegingen: dat de postende agenten niet naar binnen konden kijken, omdat de verstoorde op de tweede verdieping woont, zoals de kortgedingrechter in zijn vonnis van 9 maart 2006 overwoog, is niet doorslaggevend. Ook vereist het stalkingsdelict niet dat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer daadwerkelijk tot psychische problemen leidt, zoals de rechtbank in zijn vonnis van 9 maart 2006 suggereert.

¹² Doel van het verstoren is in het geval van een persoon van wie een terroristische dreiging zou uitgaan het ‘zodanig in de gaten te houden dat het hem of zijn omgeving duidelijk wordt dat hij onderwerp is van enigerlei overheidsop treden, zodat de persoon feitelijk geen rol meer zal kunnen spelen in aan terrorisme gerelateerde zaken’, TK 2006-2007, 29 754, nr. 100, p. 8.

¹³ TK 2006-2007, 29 754, nr. 104, pp. 4 en 5. TK 2007-2008, 28 684, nr.134 bijlage.

¹⁴ TK 2006-2007, 29 754, nr. 104, p. 3.

¹⁵ HR 7 februari 2006, NJ 2007, 107. In een eerdere uitspraak van de Hoge Raad werd voor het begrip ‘indringendheid’ nog het begrip ‘aard’ gebruikt, vgl. HR 1 juni 2004, NJ 2004, 354.

maal benaderde dat deze frequentie niet zozeer het predicaat 'stelselmatig' verdient: de aard van de belaging daarentegen wel. Dit was voldoende voor een veroordeling.¹⁶

Omdat duur en frequentie niet bepalend zijn voor stelselmatigheid, kan niet bewoerd worden – zoals de ministers doen – dat persoonsgericht verstoren geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer vormt, omdat deze verstoring toch maar enkele weken duurt en zich beperkt tot enkele activiteiten per dag. Of er sprake is van stelselmatige inbreuken op de persoonlijke levenssfeer wordt bij stalking vooral bepaald door de aard c.q. de indringendheid van de activiteiten. De vraag is of het persoonsgericht verstoren indringend genoeg is om als stelselmatig gekwalificeerd te worden.

Angst, stress en paniek

Wat is het effect van stalking op de geestesgesteldheid van het slachtoffer? Stalking leidt doorgaans tot chronische angst, chronische stress en wantrouwen tegenover alles en iedereen. Stalking heeft daardoor verregaande effecten op iemands sociale en professionele leven; contacten met vrienden en familie gaan verloren en werken wordt soms onmogelijk.¹⁷

De angst en stress die voortvloeien uit stalking hebben ook fysiek ernstige consequenties. Meer dan driekwart van de stalkingslachtoffers in het onderzoek van Mullen et al. meldde last te hebben van onder meer paniekaanvallen, hyperventilatie en chronische slaapproblemen. Bijna de helft van Mullens

steekproef meldde chronisch last te hebben van vermoeidheid en hoofdpijn en in een kwart van de gevallen leidde stalking tot overmatig drank- en sigarettengebruik. Een meerderheid kende een of meer symptomen van een post-traumatische stressstoornis.¹⁸

Dat persoonsgericht verstoren, net zoals stalking, ernstige effecten kan hebben op de verstoorde, is door de rechtbank erkend. 'Van politie-surveillances zal in het algemeen een geruststellende werking uitgaan, maar hier wordt deze bevoegdheid ingezet om iemand dicht op de huid te zitten door met grote regelmaat op willekeurige tijdstippen indringend te controleren. Aannemelijk is dat deze maatregelen bij de verstoorden tot grote psychische druk leiden, mede omdat het voortdurende politieoptreden ook de buurt niet kan ontgaan.'¹⁹

Indringend

Welke betekenis de Hoge Raad precies aan het sleutelbegrip 'indringendheid' wil geven, blijft ongewis. Wel beziet de Hoge Raad het begrip mede met het oog op de mogelijk ernstige (psychologische) gevolgen die stalking voor een slachtoffer kan hebben. Daarom wordt niet de eis gesteld dat stalkingshandelingen een diepgaande of aanmerkelijke schending van de persoonlijke levenssfeer moet opleveren: bij de strafbaarstelling van stalking gaat het (ook) om bescherming tegen dat gedrag en de mogelijkheid om tijdig in te grijpen: 'Door tijdig ingrijpen kan dan wellicht (en hopelijk) worden voorkomen dat de inbreuk door de stalker op de privacy van het slachtoffer ingrijpende gevolgen heeft', aldus A-G Knigge bij de uitspraak van de Hoge

In een rechtsstaat hoort de politie niet zonder redelijk vermoeden van schuld iemand te belagen, met het risico van aanzienlijke en langdurige psychische schade

Raad van 21 november 2005.²⁰

Uit gepubliceerde uitspraken van lagere rechters blijkt dat de vraag of een gedraging indringend is, vooral casuïstisch bekeken wordt.²¹ Leidend kan de overweging van de Rechtbank Maastricht zijn: 'Hoe grover de betreffende handelingen een inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer, hoe kleiner het aantal keren behoeft te zijn of hoe korter de periode kan zijn alvorens van belaging gesproken kan worden.'²²

Uit de eerder aangehaalde uitspraken blijkt dat het persoonsgericht verstoren een relatief – vergeleken met gevallen waarin tot een veroordeling wegens stalking werd geconcludeerd – lange duur en hoge frequentie heeft. De aard en indringendheid van de verstoringshandelingen varieert, maar behelst huisbezoek, soms in combinatie met het thuis en mobiel opbellen, soms ook nog gecombineerd met het op de hoogte stellen van de sociale omgeving van de

16 HR 11 maart 2008, RvdW 2008, 332. Zie i.h.b. overweging 44 van de conclusie. De Hoge Raad gaat onder verwijzing naar art. 81 RO niet op het cassatiemiddel in waarin de stelselmatigheid van de gedragingen ter discussie wordt gesteld.

17 P.E. Mullen, M. Pathé & R. Purcell, *Stalkers and their Victims*, Cambridge, Cambridge University Press 2000, p. 60.

18 Idem, p. 60f.

19 Rechtbank Amsterdam 1 december 2005, LJN AU7314, r.o. 6.

20 HR 15 november 2005, LJN AU3495.

21 Mr. drs. C.J. Nierop, *Liefdesverdriet en stalking. Een onderzoek naar de reikwijdte van het belagingsdelict*, Tilburg, Celsus Juridische Uitgeverij, 2008, p. 50.

22 Rechtbank Maastricht 10 mei 2005, LJN AT5386.

verstoorde – handelingen die hoe dan ook verder strekken dan het simpelweg surveilleren, zoals de ministers willen doen voorkomen.

Er kan dan ook, gelet op de duur, de frequentie, de aard c.q. indringendheid, en mede gelet op de mogelijke gevolgen die het verstoren kan hebben op de geestesgesteldheid van de verstoorde, niet anders geconcludeerd worden dan dat het persoonsgericht verstoren een meer dan geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer is. En dat betekent dat de door de ministers aangehaalde wettelijke basis niet specifiek genoeg is.

De gedragingen van de man in blauwe jas uit de inleiding leveren dus een niet-geringe inbreuk op andermans persoonlijke levenssfeer op. In het geval van de stalker is dat strafbaar als over-

trekking van art. 285b Sr, in het geval van de verstorende agent is dat het niet. Het verschil tussen de twee is de wederrechtelijkheid – de strafbare stalker handelt niet met ‘eigen door het stellige recht erkende, subjectieve recht’, de agent doet dat wel. Onze vergelijking met wetsgeschiedenis en jurisprudentie van het stalkingsdelict laat evenwel zien dat de door de ministers gestelde wettelijke basis onvoldoende is. De verstorende agent is daarmee tot stalkende agent geworden.

Niet in een rechtsstaat

Moet er een specifieke formeelwettelijke grondslag komen om het persoonsgericht verstoren te verankeren? Nee.

Natuurlijk: het bestrijden van terrorisme en het voorkomen van zedenmisdrijven is van enorm belang en vraagt

om een innovatieve aanpak. Maar zolang er geen redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit is (en dat is er in geen der gevallen), dient het ‘onbevangen jezelf zijn’ te prevaleren. Dat is misschien weinig vernieuwend, maar in een rechtsstaat hoort de politie niet een specifiek persoon te belagen, met het risico aanzienlijke en langdurige psychische schade toe te brengen, zonder dat er aan het vermoeden-van-schuld criterium is voldaan.

Nu het persoonsgericht verstoren bovendien wordt uitgebreid tot buiten de oorspronkelijk beoogde kring van personen – vide de Amsterdamse zedenzaak – is de kans groter dat het verstoren zich op de verkeerde persoon richt. Dat risico is onaanvaardbaar. De staat mag van zijn burgers geen ‘schichtige vogeltjes’ maken.

(advertenties)

.....Juridisch Support zoekt.....

Voor onze opdrachtgever in Schiedam, een innovatieve onderneming op het gebied van credit management, zoeken wij een **advocaat**. Onze opdrachtgever verleent haar diensten aan (internationale) bedrijven in Nederland en België met een klein team collega's. De cultuur is informeel en kent een Rotterdamse mentaliteit. Kwaliteit staat op de eerste plaats.

De persoon die we zoeken heeft zijn stage voltooid, heeft proceservaring en een klantgerichte instelling. Er wordt verwacht dat je ervaring hebt binnen de algemene ondernemingsrechtelijke/commerciële praktijk. Je werkt zelfstandig, bent gewend om effectief te werken en durft beslissingen te nemen binnen vooraf afgesproken kaders. Onze klant biedt je de mogelijkheid om te bouwen aan je eigen praktijk of de werkzaamheden van je eigen praktijk uit te breiden. De werktijden kunnen flexibel worden ingevuld en parttime werken is daarom geen enkel probleem. Herintreedsters worden daarom uitdrukkelijk uitgenodigd te reageren.

Meer info? Bel naar 010 - 280 38 33 of mail naar E.Goossens@juridischsupport.nl

Verder hebben wij meerdere mogelijkheden voor juristen en advocaten die ander werk zoeken of werk op projectbasis. Heb jij een afgeronde juridische opleiding WO of HBO niveau in combinatie met specifieke kennis en werkervaring? Wil je in korte tijd afwisselende werkervaring opdoen? Wil je in deeltijd werken of volledig? Wil je gedetacheerd worden? Werken bij een internationaal bedrijf, overheid of in de gezondheidszorg? Bel of mail ons en vraag naar je mogelijkheden.

Meer weten? Inschrijven? Kijk op www.juridischsupport.nl. Binnen 48 uur hoor je van ons.

AL HET NIEUWS VAN DE DAG

Dagelijks
actueel nieuws
op uw kantoorssite:
**juridische
nieuwsflits**

Ga naar www.jfm.nl
en lees meer over de mogelijkheden

JFM
marketing voor professionals

JFM B.V. Tel. (024) 350 10 30 E-mail info@jfm.nl

ElsevierINA - niet zomaar een alimentatierekenprogramma

Bij Elsevier Juridisch weten we dat ElsevierINA een kwalitatief hoogstaand product is, en ook de rechterlijke macht weet het. Wij willen graag dat iedereen dit weet en die mening deelt. Wij hebben daarom voor iedere professionele 'alimentatierekenaar' die nog geen gebruik maakt van ElsevierINA een interessante instapactie opgezet.

NU ZORGELOOS OVERSTAPPEN!

Stap nu over naar ElsevierINA en ontvang het programma inclusief updates GRATIS zolang uw huidige abonnement loopt!*

Deze actie loopt tot 31 maart 2008, dus tot die tijd kunt u zich hier voor opgeven.

Bel nu met INA accountmanager Charles Struijk via telefoonnummer 020-515 9118 en vraag naar de overstapactie

ElsevierINA
Iudex Non Aestimat

*Actievoorwaarden: stuur een kopie factuur van uw huidige rekenprogramma toe. Na het verstrijken van de abonnementsperiode op de genoemde factuur van uw huidige rekenprogramma zal uw gratis abonnement automatisch worden omgezet in een regulier INA abonnement. Het gratis abonnement geldt maximaal 11 maanden. Instappen kan tot 31 maart 2008.

Alt Kam Boer a d v o c a t e n

Civiele cassatie?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag,
tel.: 070 358 94 79, fax: 070 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Pensioenadviesbureau Mr. H.N.J. Bijvoet

sinds 1982

Keizersgracht 403
1016 EK Amsterdam
www.chezpied.nl
nick.bijvoet@chezpied.nl
tel: 020 623 54 21

INTERNATIONAAL JURIDISCH INSTITUUT

Spui 186
2511 BW
's-Gravenhage
telefoon 070-3460974
telefax 070-3625235
E-mail iji@worldonline.nl

Het Internationaal Juridisch Instituut adviseert in zaken betreffende internationaal en buitenlands recht, in het bijzonder waar het gaat om vragen van internationaal privaatrecht en buitenlands privaatrecht en procesrecht.

Werkterreinen zijn onder andere:

- personen- en familierecht
- nationaliteitsrecht
- erfrecht
- procesrecht
- overeenkomstenrecht
- strafrecht
- onrechtmatige daad

De brochure inzake taak, werkwijze en tarifiering wordt op verzoek toegezonden.

Bezoek onze site: www.iji.nl

rechter schrijft terug

Jan van der Does

Pijn in de rechtsstaat

Alles wat goed gaat, is vanzelfsprekend. Een periode van harmonie is een roes, zij het zonder veel houvast. Vorige maand was ik gelukkig, en vorige week, en gisteren, en het is moeilijk te onderscheiden wanneer nu wat was. Een gezonde geest vergeet zijn gezonde lichaam. Wie daarentegen een zere knie heeft, weet binnen de kortste tijd alles over de werking van die knie. En van knieën in het algemeen. En wanneer welk ongemak zich in de eigen knie heeft voorgedaan. Hoe het begon, en alle complicaties daarna.

Wie zich tekortgedaan voelt, hanteert een vergelijkbare boekhouding, in dat geval van incidenten die de verongelijkheid meer dan ooit kunnen rechtvaardigen. Elke beledigende opmerking wordt per lettergreep onthouden. Kortom, pijn motiveert en brengt in beweging, en scherpt het geheugen.

Ik moest aan al deze dingen denken, toen ik een officier van justitie hoorde verzuchten dat toch 95% van de zaken goed gaan. Het was op een bijeenkomst van advocaten, officieren en rechters, over het onderwerp 'kwaliteit' maar de discussie spitste zich al snel toe op gebreken in elkaars beroepsuitoefening. De advocaten waren verreweg in de meerderheid, en, ook relatief gezien, het meest aan het woord. Ze waren het meest gemotiveerd. De pijn lag bij hen. Nauwgezet wisten ze te melden, waar en wanneer er zaken waren fout gegaan.

Overigens, er wordt veel over elkaar geklaagd. De drie beroepsgroepen hebben elk leden die, om het maar voorzichtig te formuleren, bij vlagen niet handig optreden. Mijn indruk is dat het eerder te maken heeft met de individuele persoonlijkheid dan met het vak. Maar advocaten zijn in alles expresiever. Indien zelf lomp, dan met overgave; indien kritiek op lompheid van anderen, dan met passie. Dat heeft natuurlijk in de eerste plaats te maken met het retorisch talent van veel advocaten.

Maar er is meer. Advocaten denken in concrete gevallen. Ze mogen stuk voor stuk de held van de rechtsstaat zijn, dat neemt niet weg dat een deuk in die rechtsstaat hen minder zal emotioneren. De legitimiteit van het handelen ligt doorgaans in het concrete belang van een cliënt en een krenking in deze sfeer levert directe pijn op. De verzuchting van de officier over die 95% had dan ook geen enkele uitwerking. Het was alsof een arts tegen een patiënt zei dat deze niet al te veel moest zeuren over zijn knie, want er waren onderdelen genoeg die het prima deden.

De open invitatie had weinig rechters en weinig officieren opgeleverd. De bijeenkomst had voor hen duidelijk geen prioriteit. Rechters kunnen onderling eindeloos klagen over advocaten, en het zou me verbazen als dat bij officieren anders is. Daar kan het probleem dus niet liggen. Maar hoe dan ook levert het ongenoegen bij de magistraten niet die gedrevenheid op, niet die pijn in de knie, die zo kenmerkend is voor advocaten. Rechters zijn gewend om te denken in termen van procesorde, geschokte rechtsorde en publiek belang, en dat is eigenlijk het hele lichaam. Pijn in de rechtsstaat produceert een te diffuus, en te weinig uitgesproken onbehagen op, om hier en nu in het geweer te komen. Voor de vermoeide en verloemde rechter die na het werk huiswaarts keert, is een versterkend drankje een betere opkikker dan een discussieavond met, *mind you*, advocaten.

Er was een waardevolle suggestie, van een advocate, namelijk om een soort feedback op te zetten na afronding van de zaak. Al dat gemopper achteraf kan beter gekanaliseerd worden in een gezamenlijke intervisie. Mijn zegen heeft het.

De ondernemende advocaat (€ 30,90)

De lastige partner (€ 30,65)

De (pro)actieve patroon (€ 29,95)

NU SAMEN VOOR € 69,95!

Met deze drie boeken heeft de juridische professional toegankelijke managementinformatie die hij direct in de dagelijkse praktijk kan toepassen. Aan de hand van de teksten, voorbeelden, checklists en tips kunnen de werkprocessen op kantoor worden geoptimaliseerd.

De drie boeken zijn geschreven door mr. Monique van de Griendt en mr. drs. Christ'l Dullaert, auteurs met veel ervaring in de praktijk van de advocatuur en tegenwoordig o.a. actief als trainers en adviseurs van juristen en juridische organisaties. Prof. dr. Rob van Otterlo was hun co-auteur bij het schrijven van De (pro)actieve patroon.

DE ONDERNEMENDE ADVOCAAAT

Over ondernemerschap en trends in de advocatuur.

ISBN 9789059017764

De hedendaagse advocaat moet niet alleen zijn vak beheersen maar ook ondernemend zijn met een open oog en oor voor de juridische markt. In dit boek worden negen trends benoemd die de advocaat tot een meer ondernemende houding dwingen. Inclusief tips waarmee advocaten hun ondernemende houding kunnen optimaliseren.

DE LASTIGE PARTNER

Management in de advocatuur, noodzakelijke vaardigheden en technieken.

ISBN 9789059014992

Management van een advocatenkantoor is niet eenvoudig. Een goed advocaat is niet automatisch een goed manager. Dit boek geeft de kantoordirectie praktische, operationele handvatten om een kantoor met hoogopgeleide professionals aan te sturen. Aandacht voor o.a. coaching, leiderschap, feedback en het creëren van diversiteit.

DE (PRO)ACTIEVE PATROON

Succesvol opleiden en begeleiden van juristen.

ISBN 9789035242197

Met dit boek in de hand kan de (aankomend) patroon zijn aansturing van de stagiaire voorbereiden, onderbouwen en verfijnen. Een belangrijk instrument voor elke advocaat die niet graag goede stagiaires verliest, zeker omdat er altijd een krappe arbeidsmarkt is voor excellente juristen. Met checklists, oefeningen en assessments.

Voor meer informatie: www.elsevierjuridisch.nl/boeken

Voor € 69,95 schaf ik de 3-delige boekenreeks 'Advocatuur in de praktijk' aan. Ik bestel reeks(en). (ISBN 9789035243453 – prijs incl. btw, excl. verzendkosten)

Ik heb al eerder een bestelling geplaatst bij Reed Business

Naam:

Organisatie:

Adres:

Postcode:

Telefoon:

E-mailadres:

Datum:

ja nee

Titel: M/V

privé/zakelijk

Plaats:

Handtekening:

Bestelcoupon

Vul de coupon in en fax dit naar Reed Business Klantenservice: (0314) 349 048 of bel: (0314) 358 358 of e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl.

Uw gegevens kunnen worden gebruikt voor het toezenden van informatie en/of speciale aanbiedingen door Reed Business en speciaal geselecteerde bedrijven. Indien u hier tegen bezwaar heeft, stuurt u een briefje naar Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808 7000 AV Doetinchem. Productcode: 03A60

Moordkuil

Irritaties, klachten en andere felle berichten over grote en kleine misstanden kunt u kwijt in deze rubriek.

Een persoonlijke noot

Informatiemanagement

.....
Denis Willemars

advocaat te Rotterdam
.....

In 1986, toen ik mijn praktijktoefening op ondernemingsrechtelijk gebied begon, waren er op het gebied van het ondernemingsrecht en rechtspersonen vier tijdschriften: de NV, TVVS, Stichting en Vereniging en WPNR. Voor jurisprudentie waren we aangewezen op de NJ, op haar iets snellere Rechtspraak van de Week (RvdW) en Kort Geding. Die bladen nam je door.

De NV en TVVS zijn gefuseerd tot het blad (Tijdschrift voor) Ondernemingsrecht. Stichting en Vereniging is omgedoopt tot Tijdschrift voor Ondernemingsbestuur. WPNR is gebleven. De NJ is er nog steeds evenals RvdW. Kort Geding heet tegenwoordig Nederlandse Jurisprudentie Feitenrechtspraak (NJF). Wat hebben we tegenwoordig nog meer?

Jurisprudentie

- Actuele Rechtspraak Ondernemingsrechtpraktijk (ARO).
- Jurisprudentie Onderneming en Recht (JOR)
- Jurisprudentie in Nederland (JIN)
- Rechtspraak Ondernemingsrecht en digitaal: Rechtspraak.nl
- Jurisprudentie Online (JOL)
- OpMaat

Tijdschriften

- Bedrijfsjuridische berichten
- Juridisch up to Date
- Vennootschap en Onderneming
- Tijdschrift voor Jaarrekeningenrecht
- Onderneming en Financiering
- Tijdschrift voor de Ondernemingsrechtpraktijk

En dan leg ik het ondernemingsrecht beperkt uit, allerlei aanpalende rechtsgebieden die twintig jaar geleden misschien wel binnen het ondernemingsrecht lagen of op de grens daarvan, zijn zelfstandige specialismen (geworden), zoals het vermogensrecht, het effectenrecht, het insolventierecht, het medezeggenschapsrecht en het economisch recht. Allemaal met eigen periodieken. Daarnaast zijn er de algemeen juridische tijdschriften (bijv. Nederlands Juristenblad en Advocatenblad) die ook tijd vergen.

Voor auteurs is zo'n overvloed aan bladen mooi: veel vraag naar artikelen, commentaren en noten. Voor de praktijkbeoefenaar-lezer is echter het aantal uren per dag gelijk gebleven. Het aantal beschikbare uren om je vak bij te houden is misschien wel minder geworden: de praktijk en de cliënten zijn veeleisender geworden en daarnaast is er ook nog het verschijnsel *life balance*, dat tot gevolg heeft dat van ons wordt verwacht dat we wat meer tijd aan 'privé' besteden dan vroeger. Meer tijdschriften dus en minder tijd om ze te lezen. Hoe lossen we dat op?

Een aantal tijdschriften dat ik vroeger las, lees ik niet meer. De NJ, RvdW en Nederlandse Jurisprudentie Feitenrechtspraak hou ik voor gezien. Ik ben zeer spaarzaam met het lezen van nieuwe tijdschriften, laten die eerst maar hun toegevoegde waarde aantonen (hoe: doordat ze bij research vaak goede 'hits' opleveren). Daarmee verschuift de functie van tijdschriften in hoge mate van 'lezen om bij te blijven' naar 'raadplegen voor research in een concreet geval'. De digitale beschikbaarheid maakt dat goed mogelijk.

Intussen groeit de kans (en angst) dat ons iets ontgaat. Middelen om dat tegen te gaan zijn: jurisprudentie en literatuurbesprekingen op kantoor, 'opfriscursussen'

(waarbij we steeds meer nieuwe dingen te horen krijgen) en de resultaten en 'bijvangst' van research.

Ik schrijf nu in het *Advocatenblad* maar lees ik het ook? In de tien jaar dat ik advocaat ben laat ik het blad bewust thuis bezorgen. Het ligt soms op eettafel en soms naast de bank om het in een anders onbenut ogenblik eens door te bladeren. Ik scan de rubriek Actualiteiten, lees soms een interessant artikel en meestal de rubrieken moordkuil en de rechter schrijft terug. Na een vakantie sla ik wel eens een nummer over. Ik schat dat het *Advocatenblad* me tussen de een en drie kwartier per uitgave aan leestijd kost. Bewaren doe ik het ongeveer een jaar; dan gaat de oude jaargang weer onverbidlijk met het oud papier mee.

Practice makes perfect maar degenen die hun vakliteratuur het best bijhouden zitten waarschijnlijk aan de universiteit. Het blijft dus schipperen en we mogen van onze kantoren (groot en klein) verwachten dat zij ons naar vermogen (kosten-baten) ondersteunen met bibliotheken, databases en aanbod van cursussen en vaktechnische besprekingen.

Ik eindig met een aantal stellingen.

- 1 Vroeger was niet alles beter.
- 2 De uitbreiding van het aantal tijdschriften was zonder de digitalisering niet mogelijk geweest.
- 3 Er wordt steeds minder 'zomaar' gelezen en steeds meer in het kader van concreet onderzoek.
- 4 Digitale research is onontbeerlijk, maar heeft zijn beperkingen.

Hoe gaan anderen eigenlijk met dit soort keuzes om?

Nieuwe gedragsregel grensoverschrijdende werkzaamheden binnen EU

De advocaat dient bij het verrichten van grensoverschrijdende werkzaamheden binnen de Europese Unie en het Europees economisch gebied de CCBE Gedragscode voor Europese advocaten in acht te nemen.

Toelichting

Op 28 oktober 1988 is de Gedragscode voor advocaten van de Europese Gemeenschap (hierna: de Code) aangenomen door de verschillende delegaties van de Europese Unie en gewijzigd op 28 november 1998, 6 december 2002 en 19 mei 2006. De Code is van toepassing op alle professionele contacten van de advocaat met advocaten uit andere Lidstaten, alsmede op zijn professionele activiteiten in een andere Lidstaat, ook al begeeft hij zich niet daarheen.

In de preambule van de Code is de wens van de beroepsorganisaties van advocaten geformuleerd om de Code ten spoedigste volgens nationale procedures en/of procedures van het Europees Economisch Gebied toepasselijk te verklaren op de advocaat in de Europese Unie en het Europees Economisch Gebied (hierna: de EU-advocaat) en dat deze in acht wordt genomen bij iedere wijziging van interne gedragsregels met het oog op een geleidelijke harmonisatie van de gedragsregels in de onderscheiden Lidstaten, opdat voor iedere EU-advocaat ter zake van zijn grensoverschrijdende werkzaamheden uniforme regels gelden, ongeacht tot welke balie hij behoort.

Nu in de Code EU-gedragsregels zijn

neergelegd, is besloten de formele aanvaarding van de Code tot uitdrukking te brengen in een (Nederlandse) gedragsregel.

Met de incorporatie van de Code in de Nederlandse regelgeving wordt werkstelligd dat de in Nederland op het tableau gestelde advocaat – daaronder begrepen de advocaat bedoeld in artikel 16h Advocatenwet – in een gelijke positie verkeert als de overige EU-advocaten. Met Gedragsregel 39 is de Code van toepassing op alle grensoverschrijdende professionele werkzaamheden.

In de preambule van de Code is voorts uiting gegeven aan het belang van de eigen specifieke regels van de onderscheiden beroepsorganisaties. Uitdrukkelijk wordt gesteld dat het noch mogelijk noch wenselijk is de balies te vervreemden van deze regels en evenmin te pogen de regels, die zich daartoe niet lenen, te veralgemenen.

Tegen die achtergrond is het van belang erop te wijzen dat de Code divergeert waar het betreft confraternele correspondentie, conflicterende belangen, beroepsaansprakelijkheid en resultaatafhankelijke beloning, dit laatste voor zover het betreft de afspraak dat slechts bij het behalen van een bepaald gevolg salaris in rekening wordt gebracht, ter-

wijl regels betreffende samenwerking met andere beroepsgroepen ontbreken.

Met betrekking tot de in de Code neergelegde regels betreffende de drie laatstgenoemde onderwerpen kan worden vastgesteld dat dienaangaande regelgeving heeft plaatsgevonden bij verordening. Gelet op de hiërarchie in de trits wet, verordening, gedragsregel betekent dit dat in voorkomend geval de advocaat gehouden is tot naleving van de verordeningen.

Een en ander betekent dat alleen daar waar de advocaat grensoverschrijdende werkzaamheden verricht, hij zich ingevolge het bepaalde in deze gedragsregel rekenschap dient te geven van de Code.

Indien de advocaat, de Code nalevend, in strijd zou handelen met bij of krachtens de Advocatenwet vastgestelde regelgeving is het aan de desbetreffende deken te bezien in hoeverre hij gebruikmaakt van zijn bevoegdheid tot het formuleren van een klacht jegens die advocaat. Met verwijzing naar artikel 1.2.2. van de Code functioneert de (nationale) tuchtrechter uiteindelijk als vangnet in deze kwestie.

Waarom deze nieuwe gedragsregel?

Reeds enige tijd geleden is de Algemene Raad benaderd door de *Commission Consultative des Barreaux de la Communauté Européenne* – hierna CCBE – met het verzoek een uitspraak te doen over de aanvaarding van de CCBE Gedragscode. In de CCBE wordt de Nederlandse advocatuur vertegenwoordigd door een lid van de Algemene Raad. Met de toenemende internationalisering en de uitbreiding van het aantal tot de EU behorende Lidstaten is het wenselijk dat voor advocaten, behorend tot de Europese Unie

en het Europees Economisch Gebied (hierna: de EU-advocaat) zo veel mogelijk uniforme regels gelden, ongeacht tot welke balie hij behoort.

Omdat de Algemene Raad is gebleken dat in de praktijk lang niet alle advocaten op de hoogte zijn van de CCBE-Code, lijkt het goed u met deze toelichting nader te informeren over de van toepassing zijnde gedragsregel en daarmee de CCBE-Code, inzake alle grensoverschrijdende professionele werkzaamheden van een advocaat binnen de EU.

Enkele overwegingen bij de totstandkoming van Gedragsregel 39

Er is stilgestaan bij het bepaalde in artikel 1.3.2 van de Code, waarin is neergelegd dat de Code ten spoedigste volgens de nationale procedures en/of procedures van het Europees economisch Gebied toepasselijk wordt verklaard op de grensoverschrijdende activiteiten van de advocaat in de EU en het Europees economisch Gebied. Hieruit valt af te leiden dat een expliciet besluit gewenst is. Eveneens blijkt uit artikel 1.3.2 dat de toepasselijkheid van de Code beperkt is tot *grensoverschrijdende activiteiten* van de EU-advocaat.

Voorts is bezien op welke wijze enkele andere Lidstaten de CCBE Gedragscode hebben geïmplementeerd. Daartoe is de regelgeving bezien van de volgende landen.

Luxemburg: artikel 17.2 van het Interne Reglement van Orde
aanvaarding, doch met aandacht voor confraternele correspondentie en beperking van inzet ten opzichte van honorarium, kosten en verschotten.

Duitsland: paragraaf 29 van de Berufs-

ordnung und CCBE Berufsregeln
de Gedragscode staat op gelijk niveau van nationale wetgeving en verordeningen.

België: artikel 1 van het Reglement tot toepassing van de gedragscode voor Europese advocaten van de Orde van Vlaamse Balies
aanvaarding zonder restricties.

Frankrijk: hoofdstuk 72 van het Nationale Interne Reglement van de Franse Balies aanvaarding met aandacht voor confraternele correspondentie (72.18) en quota pars litis (72.22).

Schotland: artikel 3 van de Solicitors Practice Rules 2003
de advocaat neemt te allen tijde de CCBE-Gedragscode in acht.

Verhouding Code en gedragsregels

De Code heeft de bedoeling uniformiteit te bewerkstelligen in door EU-advocaten ter zake van grensoverschrijdende activiteiten in acht te nemen gedragsregels. Daar de Code de status van gedragsregel heeft, ligt het voor de hand de Code te implementeren door middel van een Nederlandse gedragsregel.

In het oog springende verschillen tussen de Nederlandse gedragsregels en de Code zijn de bepalingen met betrekking tot confraternele correspondentie (striktter dan Code), conflicterende belangen (liberaler dan Code), resultaatafhankelijke beloning (striktter dan Code) en beroepsaansprakelijkheid (striktter dan Code), terwijl regels betreffende samenwerking met andere beroepsgroepen ontbreken.

Mede gelet op het bepaalde in artikel 1.2.2 van de Code (elke balie heeft haar eigen specifieke regels die veelal betrekking hebben op dezelfde waarden met een gemeenschappelijke grondslag) rijst

de vraag of de nieuwe Nederlandse gedragsregel tevens een conflictregel moet inhouden.

De drie laatstgenoemde verschillen met de Nederlandse regelgeving zijn neergelegd in de Verordening op de praktijkuitoefening (onderdeel Resultaatgerelateerde Beloning), Verordening op de Beroepsaansprakelijkheid en de Samenwerkingsverordening 1993, terwijl de in de Code geformuleerde regels betreffende derdengelden zijn neergelegd in de Boekhoudverordening 1998.

Nu implementatie van de Code van aanvullende betekenis is op de Nederlandse gedragsregels en in het bijzonder ziet op grensoverschrijdend verkeer, betekent dit dat in voorkomend geval een in Nederland op het tableau gestelde advocaat – daaronder begrepen de advocaat bedoeld in artikel 16h Advocatenwet – zich vooreerst heeft te houden aan de Nederlandse verordeningen daar deze van een hogere orde zijn.

Voorts dient hij de regels van de Code na te leven voor zover deze niet ook in een Nederlandse verordening zijn neergelegd. Dit betekent dat een advocaat in het belang van de uniformiteit in het grensoverschrijdend verkeer – met inachtneming van de twee voorgaande volzinnen – altijd de Code in acht dient te nemen, ook indien deze striktter is dan de Nederlandse equivalent. Het is om die reden dat kan worden afgezien van het formuleren van een conflictregel.

• Voor nadere informatie kunt u terecht bij Marian Veenboer, senior medewerker bezwaar & beroep.

Bureau van de Orde,
m.veenboer@advocatenorde.nl

Over het concept-Beleidsplan 2009

Ingevolge het bepaalde in art. 2, eerste en tweede lid Verordening op de Raad van Advies legt de Algemene Raad jaarlijks het ontwerp van het bij de begroting behorende beleidsplan ter advisering aan de Raad van Advies voor. Het is op deze basis dat thans voor u ligt het door de Raad van Advies aan de Algemene Raad uitgebrachte advies inzake het concept-Beleidsplan 2009.

Dit advies is op 3 november jl. door Algemene Raad overgenomen en verwerkt in het door het College van Afgevaardigden in zijn vergadering van 3 december jl aangenomen Beleidsplan.

Algemene reflectie

De teneur van het beleidsplan is hier en daar wat defensief, terwijl voor een slagvaardige uitvoering van het beleidsplan een positieve en enthousiasmerende toonzetting van het plan essentieel is. Naar het oordeel van de Raad van Advies is er geen reden voor de Algemene Raad om zich te verdedigen. Weliswaar is de advocatuur op dit moment geregeld in het nieuws waar het betreft financiële zaken, maar dat hoeft geen aanleiding te zijn voor de Algemene Raad om in zijn schulp te kruipen. Juist niet zou de Raad van Advies menen; met name waar het betreft het publieke debat over risico's voor de rechtsstaat zoals inperking van het verschoningsrecht, tappen van advocaten en witwassen.

Wel zou de Algemene Raad zich moeten hoeden om te veel in detail te gaan en zich te laten meevoeren met actualiteiten waar principiële zaken meer voor het voetlicht mogen komen.

Gelet op de in de Verordening op de Raad van Advies neergelegde opdracht waar begroting en beleidsplan gekoppeld worden, valt op dat het niet altijd gemakkelijk is om directe verbanden te leggen tussen het beleidsplan en de begroting.

In die zin mist de Raad van Advies de noodzakelijke transparantie om te kunnen vaststellen of de voornemens als verwoord in het beleidsplan qua tijd en geld sporen met de begroting.

De Raad van Advies telt in het beleidsplan bijna 20 actiepunten. Van niet alle actiepunten is duidelijk hoe de actie wordt georganiseerd en wanneer. Zie bijvoorbeeld onder punt 3.3. de discussie over de onafhankelijkheid van de advocaat.

Ook zijn er actiepunten waarvoor het werk in 2009 wordt verricht, maar niet duidelijk is wanneer het resultaat naar het CvA wordt doorgeleid. Zie bijvoorbeeld punt 1.7 waar een voorstel tot

herziening van de Advocatenwet in 2009 wordt uitgewerkt.

Nadere precisering is ook vanuit begrotingstechnisch oogpunt wenselijk.

De Raad van Advies ziet het niet als zijn taak zich uit te laten over typisch interne zaken, zoals bijvoorbeeld de Ordedemocratie. Over de vraag hoe afgevaardigden en andere bestuurders gekozen of benoemd zouden moeten worden, heeft de Raad van Advies zich dan ook niet gebogen. Hetzelfde geldt de tarieven die advocaten hun cliënten in rekening brengen. Het is immers uiteindelijk de tuchtrechter die bepaalt of het honorarium in voorkomend geval al dan niet redelijk is.

Ter zijde merkt de Raad van Advies in deze context nog wel op of het, gelet op het grote aantal actiepunten, noodzakelijk is dat de Orde participeert in het Huis van de Democratie.

Wel hecht de Raad van Advies eraan dat de Algemene Raad zijn beleid niet beperkt tot de positie van de advocaat als schakel in de rechtsstaat, maar ook aandacht heeft voor democratie in brede zin, hetgeen betekent dat de advocaat zich eveneens geroepen voelt om op te treden tegen inbreuken op de rechtsstatelijke beginselen die niet direct de positie van de advocaat reguleren. Ook in deze zin kan de advocatuur een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de rechtsstaat.

Inhoudelijke reflectie

Zoals hiervoor reeds gezegd, valt het aantal actiepunten in het beleidsplan op en daarmee het hoge ambitieniveau van de Algemene Raad. Dat laatste wordt uiteraard op prijs gesteld, maar het houdt tegelijkertijd een valkuil in.

De Raad van Advies plaatst namelijk vraagtekens bij de haalbaarheid, zeker in

relatie tot het aantal beschikbare medewerkers. Uit het plan blijkt namelijk dat wel een aantal onderzoeken door derden wordt uitgevoerd, maar de indruk en overigens ook de wens bestaat toch dat de werkzaamheden zo veel mogelijk door eigen medewerkers worden verricht.

De Raad zou in verband met de geloofwaardigheid van het beleidsplan, maar ook als stimulans voor degenen die zijn belast met de werkzaamheden, veeleer een meerjaren tijdbalk willen zien. Het is naar het oordeel van de Raad van Advies noodzakelijk om een prioritering aan te brengen en aan te geven hoe en waarom uiteindelijk tot die prioritering is gekomen en hoe de onderscheiden voornemens op de tijdbalk moeten worden geplaatst, opdat snel inzichtelijk is wat er speelt.

In het huidig tijdsgewricht heeft de Raad van Advies een voorkeur om de toegang tot het recht en de integriteit te prioriteren en daarbij de positionering van de integriteit wat sterker aan te zetten. Het valt de Raad van Advies op dat integriteit wel regelmatig genoemd wordt, maar- anders dan toezicht- het

begrip integriteit en zijn consequenties voor de advocatuur wat onderbelicht blijven. De Raad van Advies tekent daarbij aan dat integriteit een doel op zichzelf vormt, terwijl toezicht een middel is om het doel veilig te stellen.

Het bovenstaande acht de Raad van Advies ook van belang in verband met het voortschrijdend inzicht. Dat wordt nog gemist waar het betreft de realisering van het in 2008 voorgenomen beleid en de financiële consequenties daarvan. Zo'n overzicht zou immers ook kunnen bijdragen aan een positief beeld van de Orde.

Zoals bekend worden zowel over overschrijdingen als over onderschrijdingen vragen gesteld tijdens de begrotingsbehandeling door het College van Afgevaardigden.

Voorts is wenselijk aan te geven waar de Algemene Raad pro-actief optreedt en waar volgend, zelfstandig optredend dan wel afhankelijk van derden en de motivering van die keuze en daarin mee te nemen wanneer er van binnen naar buiten en vice versa wordt gekeken.

Ten slotte adviseert de Raad van Advies voor verschillende in elkaar grijpende processen de daarbij behorende tijdbalken ineen te schuiven. Als voorbeeld kan worden genoemd de belemmeringen als genoemd onder punt 1.5 en de vernieuwing van de dienstverlening onder punt 2.2.

Voorts de concept-Verordening op de Vakbekwaamheid en de concept-Verordening (2.1) op de Financiële Integriteit (3.2), als de integratie van die 2 verordeningen al noodzakelijk is.

In de tijdbalk onder punt 2.1. is niet duidelijk wanneer de nieuwe gedragsregels in het College van Afgevaardigden komen.

Verduidelijking behoeft het onderscheid Gedragscode en nieuwe Gedragsregels.

Conclusie

Met inachtneming van de bovenstaande kanttekeningen komt de Raad van Advies tot een positief advies.

De Algemene Raad wordt verzocht het advies te voegen bij de stukken die ter behandeling naar het College worden gezonden.

(advertenties)

UNIT
Grafisch ontwerp van
HUISSTIJLEN
VAKBLADEN
TIJDSCHRIFTEN,
JAARVERSLAGEN
PUBLICITEITSMATERIAAL
INTERNETSITES

Dik Visser (dik.nu) & Dimitry de Bruin (dim dim) werken samen onder de naam unit-1. Voor meer informatie kijk op: www.unit-1.nl of mail naar: info@unit-1.nl

KB
systeemmappen

gratis proefmap?
023-5422184

De **Trias** dossiermap
"DE NIEUWE MAP VOOR DE ADVOCATUUR"

Prijzen vanaf
€49,50
p/100 stuks
excl. BTW

6 cm

- 12 KLEUREN
- ELASTIEK
- ONVERSLIJTBAAR

postbus 9687
2003 LR Haarlem
kb@systeemmappen.nl
www.systeemmappen.nl

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNetcertificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 86	helpdesk@advocatenorde.nl

Opleiding	Telefoonnummer	E-mailadres
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Besluit Aanmerken Als Opleiding (BAAO)	070-335 35 43	pb@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
 Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
 Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

PO

Arbeidsrecht

Masterclass nieuwe kantonrechtformule
 22-12-2008: 14:30 - 20:00 uur
 Plaats: Zwolle
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en): mr. D.J. Buijs,
 prof. mr. C.J. Loonstra, prof. mr. W.A. Zondag
 Cursusprijs: € 495 exclusief btw

Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Algemeen management
Clubseminar Uw kantoor in de kredietcrisis
 10-02-2009: 13:00 - 17:30 uur
 Plaats: Amsterdam
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: KSU Studie,
 tel. 020-4496420
 Docent(en): prof. R. van Otterlo, G. Tanja
 Cursusprijs: € 525 exclusief btw
 Opleidingspunten
 - Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 04 Management/Organisatie
 04 Totaal

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Personalia

De Nederlandse Orde van Advocaten heeft er voor gekozen om de rubriek 'Beëdigd als advocaat' per 1 januari 2009 niet meer te publiceren in het *Advocatenblad*. U kunt uw gegevens terugvinden op www.alleadvocaten.nl.

Beëdigd als advocaat

Adansar, mw. mr. M., Jacob van Lennepkade 255 (1054 ZS) Amsterdam, tel. 020-6160609, fax 020-6180205

Ariëns, mr. R.S., Amstelveenseweg 186-188-1 (1075 XR) postbus 75309 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3791078, fax 020-6795776, e-mail info@breedijkveenis.nl

Bakx, mw. mr. E.M., K R Poststraat 91 (8441 EN) postbus 612 (8440 AP) Heerenveen, tel. 0513-655555, fax 0513-655550, e-mail info@gbv-law.nl

Bergamin, mr. E.A.M., Rivium Promenade 100 (2909 LM) Capelle aan den IJssel, tel. 010-4637755, fax 010-4637750, e-mail info@pensioenrechtadvies.nl

Bergsma, mw. mr. A.G., Mr B.M. Teldersstraat 5 (6842 CT) postbus 560 (6800 AN) Arnhem, tel. 026-3538211, fax 026-4430943, e-mail arnhem@cms-dsb.com

Bos, mw. mr. A.M., Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953366, fax 020-5179503, e-mail anne.bos@boekeldenere.com

Bos, mw. mr. B., J. Duikerweg 15-b (1703 DH) postbus 121 (1700 AC) Heerhugowaard

Bouwhuizen, mw. mr. G.J.M., Einsteindreef 109-113 (3562 GB) postbus 9907 (3506 GX) Utrecht, tel. 030-2635050, fax 030-2635060, e-mail info@vrau.nl

Broere, mw. mr. A.S., Javastraat 22 (2585 AN) Den Haag, tel. 070-3131050, fax 070-3131060, e-mail broere@feltz.nl

Buth, mr. A., Oostelijke Achterweg 82 (3241 CM) postbus 50 (3240 AB) Middelharnis, tel. 0187-485000, fax 0187-486162, e-mail middelharnis@denhollander.nl

Bijl, mr. J.J., St.-Jacobsstraat 200 (3511 BT) postbus 8243 (3503 RE) Utrecht, tel. 030-2346464, fax 030-2333578, e-mail retail@nl.corio-eu.com

Claassen, mr. S.W., Burg van Karnebeeklaan 19 (2585 BA) postbus 85850 (2508 CN) Den Haag, tel. 070-3547054, fax 070-3501024, e-mail info@dvdv.nl

Daemen, mw. mr. F., St. Canisiusweg 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail info@poelmannvandenbroek.nl

Dormans, mr. F.M.A., Biest 15 (6001 AN) Weert

Doting, mw. mr. R.P., Paterswoldeweg 802 (9728 BM) postbus 1100 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5214333, fax 050-5258850, e-mail doting@plasbossinade.nl

Dovgaliouk, mr. I.S., Strawinskyalaan 10 (1077 XZ) postbus 75299 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-4857000, fax 020-4857001, e-mail info.amsterdam@freshfields.com

Dijk, mr. A.P. van, Alexanderveld 93 (2585 DB) postbus 85715 (2508 CK) Den Haag, tel. 070-3115000, fax 070-3520669, e-mail dijk@stv-advocaten.nl

Dijk, mr. C.T.W. van, Maliestraat 5 (3581 SH) postbus 13244 (3507 LE) Utrecht, tel. 030-2331230, fax 030-2319109, e-mail japajoe@ision.nl

Dijk, mw. mr. J. van, West-Voorstraat 1 (3262 JP) postbus 1121 (3260 AC) Oud Beijerland, tel. 0186-614477, fax 0186-610666, e-mail info@vqh.nl

Graaf, mr. L.B. de, Parkstraat 107 (2514 JH) postbus 30457 (2500 GL) Den Haag, tel. 070-3760606, fax 070-3651856, e-mail dgraaf@barentskrans.nl

Haan, mr. B.J. de, Prins Willem-Alexanderlaan 1425 (7312 GB) postbus 128 (7300 AC) Apeldoorn, tel. 055-3560550, fax 055-3560168, e-mail info@heutinkadvocaten.nl

Haarmans, mw. mr. F.M., Arthur van Schendelstraat 740 (3511 MK) postbus 516 (3500 AM) Utrecht, tel. 030-2347234, fax 030-2347272, e-mail office@bs-advocaten.nl

Haasnoot, mw. mr. M., Jan Valstarweg 10 (3315 LG) Dordrecht, tel. 078-6300358, fax 078-6300359, e-mail info@mookadvocaten.nl

Hart, mw. mr. M.G.E. ter, Sickeszplein 1 (6821 HV) postbus 3155 (6802 DD) Arnhem, tel. 026-3777111, fax 026-3777222, e-mail info@hekkelman.nl

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl.

Hartman, mw. mr. R., Dreef 22 (2012 HS) postbus 5287 (2000 CG) Haarlem, tel. 023-5125025, fax 023-5125026, e-mail info@kadv.nl

Hettenscheidt, mw. mr. E.M., Justus van Effenstraat 52 (3511 HN) postbus 13139 (3507 LC) Utrecht, tel. 030-2340101, fax 030-2321313

Holt, mw. mr. L.K., Zuideinde 21 (7941 GA) postbus 110 (7940 AC) Meppel, tel. 0522-244313, fax 0522-244317

d'Hooghe, mw. mr. S., Axelsedam 1 (4531 HH) postbus 25 (4530 AA) Terneuzen, tel. 0115-613175, fax 0115-617764, e-mail info@avdw.nl

Houweling, mr. M.S., Lichtenauerlaan 124 (3062 ME) postbus 4006 (3006 BA) Rotterdam, tel. 010-2723222, fax 010-2723220, e-mail info@shadv.nl

Hoijsink, mw. mr. M., Wilhelminapark 60-61 (3581 NP) postbus 85450 (3508 LA) Utrecht, tel. 088-3030030, fax 088-3030033

Hulsebos, mw. mr. E.R., van Ketwich Verschuurlaan 98 (9721 SW) postbus 96 (9700 AB) Groningen, tel. 050-5206520, fax 050-5206599, e-mail info@dorhout.nl

Jansen, mr. R.L.I., Nieuwe Binnenweg 175-b (3014 GL) postbus 446 (3000 AK) Rotterdam, tel. 010-4763060, fax 010-4763290

Jordaan, mw. mr. S., Vondellaan 51 (2332 AA) postbus 1144 (2302 BC) Leiden, tel. 071-5358000, fax 071-5358001, e-mail info@tklaw.nl

Kaaij, mr. G., Louise Henriettestraat 25 (1814 XC) postbus 1094 (1810 KB) Alkmaar, tel. 072-5157474, fax 072-5157829, e-mail info@vdgpn.nl

Kerkman, mw. mr. A.M., Johan v Oldenbarneveldtlaan 9-e (2582 NE) postbus 82228 (2508 EE) Den Haag, tel. 070-3589479, fax 070-3585197, e-mail kerkman@altkamboer.com

Kessel, mw. mr. L.C.W.M. van, Koninging Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@pelsrijcken.nl

Kok, mr. P.A., St.-Jacobsstraat 200 (3511 BT) postbus 8243 (3503 RE) Utrecht, tel. 030-2346464, fax 030-2333578, e-mail retail@nl.corio-eu.com

Koning-de Witte, mw. mr. E.J. de, Parkweg 12 (5282 SM) postbus 127 (5280 AC) Boxtel, tel. 0411-675533, fax 0411-684895, e-mail info@bogaertsgroenen.nl

Kupelian, mr. A.D., Steegoversloot 269 (3311 PN) postbus 381 (3300 AJ) Dordrecht, tel. 078-6149160, fax 078-6317474

Laagland, mr. F.J., Paradijslaan 42-b (5611 KP) postbus 760 (5600 AT) Eindhoven, tel. 040-2198430, fax 040-2198435

Lamers, mr. R.F.M., Helperpark 302 (9723 ZA) postbus 1182 (9701 BD) Groningen, tel. 050-3144280, fax 050-3124985, e-mail info@yspeert.nl

Leemreis, mr. E.H., Veerhaven 17 (3016 CJ) postbus 23509 (3001 KM) Rotterdam, tel. 010-2418900, fax 010-2418925, e-mail info@schippernoordam.com

Leeuwen, mr. C.H.J. van, Amstelveinplein 8-a (1096 BC) postbus 94700 (1090 GS) Amsterdam, tel. 020-3016301, fax 020-3016333, e-mail amsterdam@cms-dsb.com

Lex, mw. mr. D., Hoge Rijndijk 306 (2314 AM) postbus 11051 (2301 EB) Leiden, tel. 071-5815300, fax 071-5815381, e-mail info@declercq.com

Lont, mw. mr. M., Storkstraat 22 (3833 LB) postbus 315 (3830 AJ) Leusden, tel. 033-4321957, fax 033-4321956, e-mail info@assumdelft.nl

Luijk, mw. mr. N. van, Brugstraat 44 (4701 LI) postbus 1393 (4700 BJ) Roosendaal, tel. 0165-555094, fax 0165-560793, e-mail info@vanoorschotdejongh.nl

Maal, mr. E. van der, Boschdijk 161 (5612 HB) Eindhoven, tel. 040-2960175, fax 040-2960187, e-mail danielle.schipper@advoconomy.nl

Meeuwssen, mw. mr. M.H., K.P. van der Mandelalaan 40-a (3062 MB) Rotterdam, tel. 010-2424880, fax 010-2424850, e-mail info@dvan.nl

Meijer, mw. mr. M.L.J., Vragenderweg 35-a (7131 NS) postbus 24 (7130 AA) Lichtenvoorde, tel. 0544-397200, fax 0544-397203, e-mail info@steentjesadvocaten.nl

Mulder, mw. mr. M., Willemsparkweg 63 (1071 GS) Amsterdam, tel. 020-6260033, fax 020-4212134, e-mail info@kuijper-lonterman.nl

Norbart-ten Hoor, mw. mr. J.J.M., St.-Jacobsstraat 200 (3511 BR) postbus 8243 (3503 RE) Utrecht, tel. 030-2346464, fax 030-2333578, e-mail retail@nl.corio-eu.com

Oostveen-Kouwenhoven, mw. mr. W.S., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172706, e-mail info@houthoff.com

Pomeren, mw. mr. M.J. van, Vijzelgracht 50 (1017 HS) postbus 11723 (1001 GS) Amsterdam, tel. 020-7972000, fax 020-7973800, e-mail info@afm.nl

Rijssen, mr. G. van, Abe Lenstra boulevard 44 (8448 JB) postbus 225 (8440 AE) Heerenveen, tel. 0513-433433, fax 0513-433421, e-mail heerenveen@dommerholt.nl

Schimmel, mw. mr. C., Vendelier 4 (3905 PA) postbus 237 (3900 AE) Veenendaal, tel. 0318-559300, fax 0318-559301, e-mail info@blomadvocaten.nl

Smit-Giesen, mw. mr. A.E.A., Reimersbeek 2 (1082 AG) postbus 87400 (1080 JK) Amsterdam, tel. 020-3015555, fax 020-3015678, e-mail info@russell.nl

Snouckaert van Schauberg-Buchwaldt, mw. mr. C.J.A., Stationsplein 6 (3901 ES) postbus 675 (3900 AR) Veenendaal, tel. 0318-522404, fax 0318-523474, e-mail info@boersadvocaten.nl

Visser, mr. R., St.-Jacobsstraat 200 (3511 BT) postbus 8243 (3503 RE) Utrecht, tel. 030-2346464, fax 030-2333578, e-mail retail@nl.corio-eu.com

Visser-Buizert, mw. mr. E.C., Wilhelminaplein 16 (3072 DE) postbus 50535 (3007 JA) Rotterdam, tel. 010-4100055, fax 010-4815172, e-mail info@herikverhulst.nl

Praktijk neergelegd

Asperenen de Boer, mw. mr. C.M.I. van Amsterdam 15-10-2008

Barada, mw. mr. A. Amsterdam 01-11-2008

Ben Michael, mw. mr. O. Veenendaal 30-10-2008

Benjamins, mw. mr. B. Amsterdam 01-11-2008

Berg, mr. M.A. van den Hoogeveen 01-11-2008

Biemold, mw. mr. P.Ch. Amsterdam 23-10-2008

Boots, mw. mr. M.J. Leeuwarden 04-11-2008

Bordes, mw. mr. H.S. de Amsterdam 01-11-2008

Bos, mw. mr. Y.R. Rijswijk 13-11-2008

Brockhus, mw. mr. F.D. Amsterdam 15-10-2008

Broekhoven, mr. A.N. Rotterdam 01-11-2008

Bijl, mr. M. Haarlem 12-06-2008

Colsen, mw. mr. S. Amsterdam 10-11-2008

Corbeij, mw. mr. S. Rotterdam 16-10-2008

Corstjens, mw. mr. A.P.M. Bergen op Zoom 18-11-2008

Delden, mw. mr. P.M. van Den Haag 21-10-2008

Derwig, mr. F.P.R. Amsterdam 23-10-2008

Dooren, mw. mr. D. van Dordrecht 23-10-2008

Dijk, mr. W.E. van Amsterdam 04-11-2008

Enschede, mr. drs. E.M. Den Haag 28-10-2008

Feijen, mw. mr. M. Enschede 23-10-2008

Frijlink, mr. C. Amsterdam 31-10-2008

Füncke, mw. mr. B. Peize 16-10-2008

Gils, mr. J.M. van Amsterdam 01-11-2008

Gimbrère, mw. mr. K.P.C.M. Amsterdam 31-10-2008

Glas, mr. W. Amsterdam 01-11-2008

Greef, mw. mr. I. de Sassenheim 14-10-2008

Groeneweg-Heijkoop, mw. mr. C.A.C. Rotterdam 09-10-2008

Heemskerk, mr. J.W. Maastricht 14-11-2008

Herrema, mw. mr. T.E. Amsterdam 01-11-2008

Holties, mr. F.H.M. Amsterdam 17-10-2008

Houten, mw. mr. E.J.H. van den Den Haag 11-11-2008

Idzenga, mr. R.D. Amsterdam 30-10-2008

Janssen, mw. mr. F.M.A. Amsterdam 11-11-2008

Janssen, mr. G. Rotterdam 05-11-2008

Jong-Tempel, mw. mr. S. de Rotterdam 14-08-2008

Koek, mr. E.H.K.J. Utrecht 17-10-2008

Kooij, mw. mr. A.F. van Amsterdam 23-10-2008

Kooij, mr. N.D.J. Almere 01-11-2008

Knijff, mw. mr. A.C. de Bunnik 03-11-2008

Kwaak, mr. R.J. Arnhem 06-11-2008

Lammerts, mr. A.M. Rotterdam 01-04-2008

Lewin, mr. F. Dordrecht 14-10-2008

Linden, mw. mr. Y. van der Eindhoven 04-11-2008

Mansouri, mw. mr. M. al Amsterdam 24-10-2008

Marsé, mw. mr. C.E.M. Amsterdam 24-10-2008

Mens, mr. H.M.J. van Beverwijk 01-11-2008

Munneke-Lourens, mw. mr. F.H.Th. Alphen a/d Rijn 10-11-2008

Nieuwenhuis, mw. mr. E.C. Rotterdam 01-11-2008

Ooijen, mw. mr. F.J.A. van Amsterdam 08-11-2008

Piet, mr. J.S. Den Haag 31-10-2008

Ploeger, mr. A.P. Amsterdam 23-10-2008

Pront-van Bommel, mw. mr. S. Hoofddorp 28-10-2008

Quist, mw. mr. Y.A. De Lier 11-11-2008

Rasmussen-Broekers, mw. mr. J.P. Zürich/CH 28-10-2008

Renkema, mr. D. Assen 21-10-2008

Roosjen, mr. A.J. van Den Haag 20-10-2008

Rijnders, mw. mr. N.E.L. Amsterdam 01-11-2008

Saane, mr. A.F. van Enschede 05-11-2008

Schaik, mw. mr. S. van Utrecht 22-10-2008

Slotboom, mw. mr. I.W. Nijmegen 19-11-2008

Sluis, mw. mr. J.M. Amersfoort 01-11-2008

Smit, mw. mr. B. Amsterdam 14-11-2008

Stevens, mw. mr. M. Venlo 01-11-2008

Tan, mr. P.F.C. Amsterdam 15-10-2008

Temminck Tuinstra, mw. mr. J.P.W. Amsterdam 23-10-2008

Timmermans, mw. mr. L.A.J.F. Assen 10-11-2008

Vanlerberghe, mr. E.F.V. Rotterdam 01-11-2008

Ven, mr. B.J.A. Den Haag 14-10-2008

Vos, mw. mr. G.M. Enschede 19-11-2008

Vrijman, mr. E.N. Capelle a/d IJssel 10-10-2008
Wassen, mr. L.L.F. Maastricht 01-11-2008
Wersch, mr. V.L.J. van Naaldwijk 13-10-2008
Wester, mr. H.M. Utrecht 06-11-2008
Wetzels, mw. mr. I.O.D.V. Utrecht 18-11-2008
Weijnen, mw. mr. A.J.J.M. Leiden 13-10-2008
Willemsen, mw. mr. A.J.A. Harderwijk 22-10-2008
Wittenberg, mr. G.W. Amsterdam 26-10-2008
Wollenstein, mr. J. Alkmaar 30-09-2008
Zande, mr. M.W.E. van der Utrecht 28-10-2008
Zuberov, mr. B. Rotterdam 01-11-2008

Overleden

Jacobs, mr. drs. C.A.R.J. Amsterdam 16-08-2008

Kantoorverplaatsing

Appünn, mw. mr. M.C. (Schijndel): Raadhuisplein 9-a (5258 BJ) postbus 164 (5258 ZK) Berlicum/NB, tel. 073-5034543, fax 073-5032520, e-mail m.appunn@giebels-advocaten.nl

Baarsma, mr. A.T. (Rotterdam): Velperweg 1 (6824 BZ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538300, fax 026-3510793, e-mail baarsma@dirkwager.nl

Berben, mr. drs. T.A.J. (Amsterdam): Flight Forum 1 (5657 DA) postbus 666 (5600 AR) Eindhoven, tel. 088-2535000, fax 088-2535601, e-mail tberben@akd.nl

Blonk, mw. mr. K.: Schilderstraat 32 (3011 ET) Rotterdam, tel. 010-4147474, fax 010-4047339, e-mail blonk@blonkverkuil.nl

Bongers, mw. mr. J.L. (Nijmegen): Velperweg 28 (6824 BJ) postbus 1052 (6801 BB) Arnhem, tel. 026-4452085, fax 026-4423977, e-mail info@hbv-advocaten.nl

Bont, dr. mr. G.J.M.E. de (Breda): Jacob Obrechtstraat 70 (1071 KP) postbus 16756 (1001 RG) Amsterdam, tel. 020-5703160, fax 020-5703161, e-mail debont@debontadvocaten.nl

Bosscher, dr. mr. D.J.B. (Enschede): Torenstraat 172 (2513 BW) postbus 154 (2501 CD) Den Haag, tel. 070-3560014, fax 070-3563388, e-mail d.bosscher@torenstraat172.nl

Boudesteijn, mw. mr. M.J.E. (Rotterdam): Weena 290 (3012 NJ) postbus 819 (3000 AV) Rotterdam, tel. 010-2821406, fax 010-2821222

Bouwman, mw. mr. J.R.F.L.: Stationsweg 4 (9901 CR) postbus 5 (9900 AA) Appingedam, tel. 0596-670505, fax 0596-681020, e-mail info@slinkmandegraaf.nl

Brand, mr. A.A. van den (Roermond): Professor Dr Dorgelolaan 14 (5613 AM) postbus 3 (5600 AA) Eindhoven, tel. 040-2626600, fax 040-2626400, e-mail info@hollandlaw.nl

Dankers, mr. P.H.L.: Oliemolenstraat 5 (6411 GJ) Heerlen, tel. 045-5737575, fax 045-5737576, e-mail dankers@lsadvocaten.com

Giebels-Derks, mw. mr. W.F.M. (Berlicum/NB): Hubertusing 8 (5282 SW) Boxtel, tel. 0411-688644, fax 0411-689038, e-mail wgiebelsderks@giebels-advocaten.nl

Huurdeeman, mr. A.L.: Overtoom 296 (1054 JC) Amsterdam, tel. 020-4890630, fax 020-4275059

Loth, mr. H.: Overtoom 296 (1054 JC) Amsterdam, tel. 020-4890630, fax 020-4275059

Sitsen, mw. mr. J.M. (Breda): Jacob Obrechtstraat 70 (1071 KP) postbus 16756 (1001 RG) Amsterdam, tel. 020-5703160, fax 020-5703161, e-mail sitsen@debontadvocaten.nl

Verkuil, mw. mr. L.M.: Schilderstraat 32 (3011 ET) Rotterdam, tel. 010-4147474, fax 010-4047339, e-mail verkuil@blonkverkuil.nl

Nieuw kantoor/ associatie

Blonk & Verkuil Advocaten (mrs. K. Blonk en L.M. Verkuil) Schilderstraat 32 (3011 ET) Rotterdam, tel. 010-4147474, fax 010-4047339

De Bont Advocaten (mrs. G.J.M.E. de Bont en J.M. Sitsen) Jacob Obrechtstraat 70 (1071 KP) postbus 16756 (1001 RG) Amsterdam, tel. 020-5703160, fax 020-5703161, e-mail info@debontadvocaten.nl

Loth Huurdeman Advocaten (mrs. H. Loth en A.L. Huurdeman) Overtoom 296 (1054 JC) Amsterdam, tel. 020-4890630, fax 020-4275059

Medevestiging

Giebels Advocaten (mr. W.F.M. Giebels-Derks) Hubertusing 8 (5282 SW) Boxtel, tel. 0411-688644, fax 0411-689038, e-mail info@giebels-advocaten.nl

Naamswijziging

Bonnier en Messink advocaten te Wijchen thans: **Bonnier advocaten**

Giebels Cremers Kral Rouws Advocaten te Berlicum/NB thans: **Giebels Advocaten**

Storm Splinter & Hofmans Advocaten te Huizen thans: **Storm Splinter Advocaten**

Pfeil Heuts advocaten en procureurs te Heerlen thans: **Themis advocaten**

Bezoekadres/ postbus/tel./ fax/e-mail

Abbo & Slachter Advocaten te Oud Beijerland: Beetsstraat 3-a (3261 PL) Oude Beijerland

Agterberg & Van Dijk te Utrecht: Janskerkhof 15 (3512 BL) Utrecht, postbus is opgeheven

Bonnier advocaten te Wijchen: e-mail info@bonnieradvocaten.nl

Mr. L.E.A. Gelderman te Apeldoorn: Olieslagershorst 301 (73628 NR) Apeldoorn, postbus is opgeheven

Van Gemert & Kilic Advocaten te Lent: Laauwikstraat 68 (6663 CJ) Lent, tel. info@vangemert-kilicadvocaten.nl

Gimbrère International Advocaten te Breda: Baronielaan 1 (4818 PA) Breda

Juracon te Laren/NH: Klein Laren 15 (1251 LN) Laren/NH

Koningsplein Advocaten b.v. te Maarheeze: Kamersven 12 (6026 SH) Maarheeze

Krans & van Hiltten Advocaten te Den Haag: Alexanderstraat 14 (2514 JL) Den Haag

Libosan & Libosan Advocaten te Utrecht: Newtonlaan 115 (3584 BH) Utrecht, tel. 030-2332115, fax 030-2332141

Mr. H.G.M. Littink te Groningen: Oeverkruid 12 (9738 AK) Groningen, e-mail infolittink@hetnet.nl

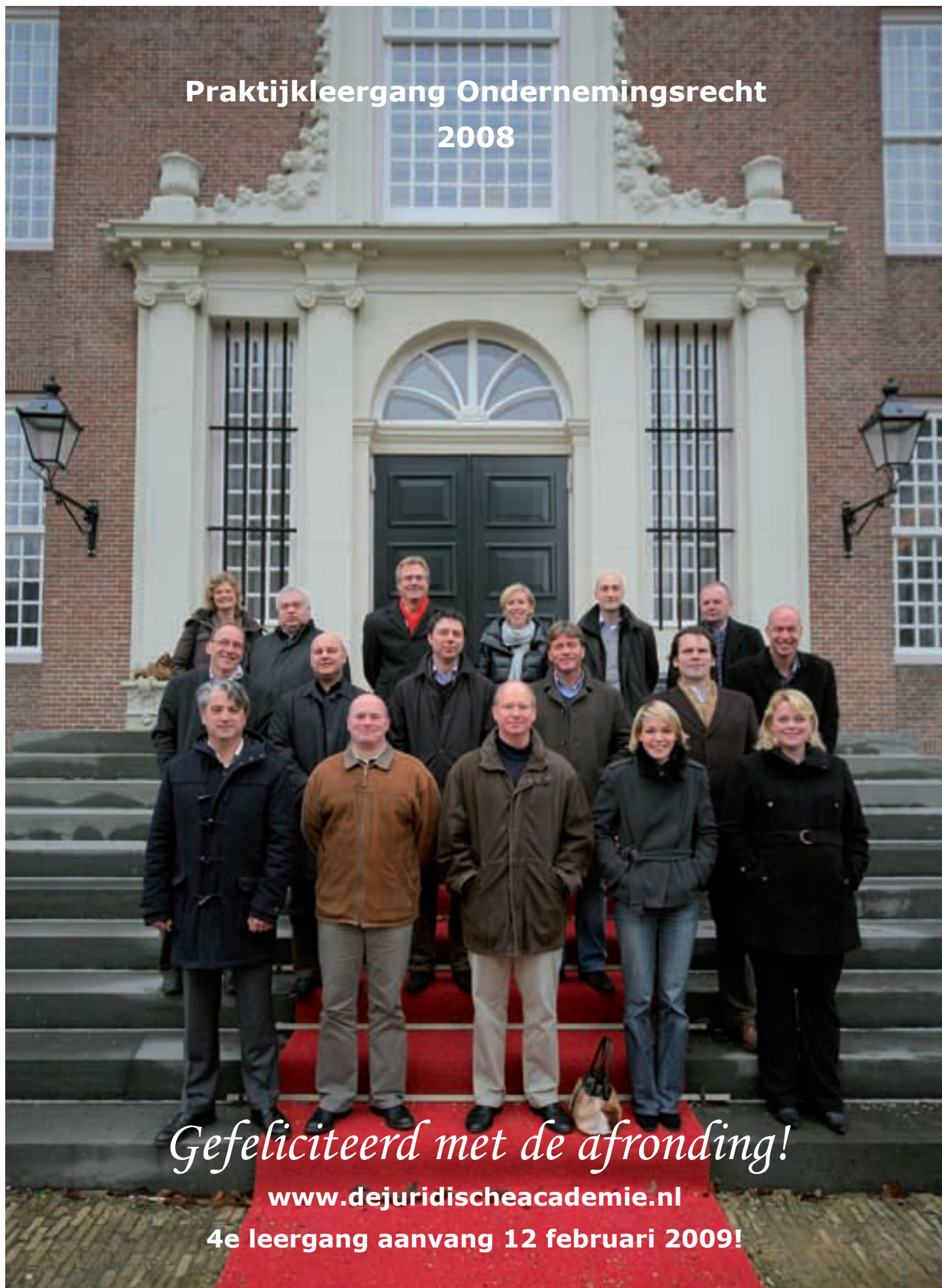
LS Liber Advocaten te Heerlen: Oliemolenstraat 5 (6411 GJ) Heerlen

Rijkswaterstaat RWS Advocaten te Utrecht: Griffioenlaan 2 (3526 LA) Utrecht, postbus is opgeheven

Themis advocaten te Heerlen: e-mail info@themisadvocaten.nl

Advocatenkantoor Visser te Wierden: Dorsvloer 8 (7641 DZ) Wierden

**Praktijkleergang Ondernemingsrecht
2008**

Gefeliciteerd met de afronding!

www.dejuridischeacademie.nl

4e leergang aanvang 12 februari 2009!

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet.
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. P.J.M. Drion, mr. H.J. de Groot, mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Opname telefoongesprek zonder toestemming

Hof van Discipline 3 september 2007, nr. 47779
(mrs. Van Griensven, De Groot-van Dijken, Poelmann, Van den Bergh en Meulemans)
Raad van Discipline 's-Hertogenbosch
8 januari 2007
(mrs. Houterman, Theunissen, De Bont, Houtakkers en Van Boxsel)

Het betaamt een behoorlijk advocaat niet om zonder mededeling vooraf aan degene met wie hij spreekt de inhoud van het gesprek op een geluidsdrager vast te leggen.

- Advocatenwet art. 46
- Gedragsregels 17, 30 en 36 lid 1 (3.3.7 Wat nooit geoorloofd is; 6 Tuchtprocesrecht)

Klachten

De klachten houdende het volgende in.

Klachtonderdeel A

Deze klacht richt zich tegen mr. X: mr. X heeft in strijd met Gedragsregel 36 lid 1 een door hem met klager gevoerd telefoongesprek zonder toestemming van klager opgenomen.

Klachtonderdeel B

Dit betreft een klacht van mr. X tegen mr. Y:

- 1 mr. Y heeft tegenover mr. X herhaaldelijk Gedragsregel 17 overtreden;
- 2 mr. Y handelt klachtwaardig door zijn pogingen om willens en wetens de waarheidsvinding in rechte te belemmeren;
- 3 mr. Y overtreedt Gedragsregel 30 door in zijn brief van 19 januari 2006 on-

juiste mededelingen aan de deken te doen.

Klachtonderdeel C

Dit betreft een klacht van mr. Y tegen mr. X: in het kader van deze klachtbehandeling heeft mr. X ten opzichte van mr. Y verwerpelijke en onacceptabele uitspraken gedaan.

Feiten

A heeft van B op 31 december 2002 een woonhuis met loods gekocht. In de koopovereenkomst stond vermeld dat zich in het verkochte voor zover bekend geen asbest bevond. Bij ondertekening heeft B op de koopovereenkomst toegevoegd dat zich in de verkochte loods asbest bevond. In de notariële akte heeft A daarop doen opnemen dat hij niet vooraf op de hoogte was gesteld van de aanwezigheid van asbest en zich ter zake alle rechten voorbehield. Vervolgens heeft A het asbest in de loods doen verwijderen waarna hij zich tot mr. X heeft gewend, die B namens hem tot betaling van de gemaakte kosten ter zake van de verwijdering van de asbest heeft aangeschreven. Bij de verkoop trad C, klager in klachtonderdeel A, als makelaar voor B op.

Op verzoek van B heeft mr. X een bespreking gehad met C, in welke bespreking C kenbaar maakte dat er (ook) asbest zat in het dak van het woonhuis. Na onderzoek werd vastgesteld dat het dak van het woonhuis inderdaad asbest bevatte, waarna mr. X namens A B daarvoor aansprakelijk stelde.

Omdat de door B ingeschakelde advocaat aan mr. X mededeelde dat C ontkende tegen mr. X iets te hebben gezegd over asbest in het dak van de woning, heeft mr. X zich tot driemaal toe per telefax tot C gewend met, kort gezegd, het verzoek hem te bevestigen hetgeen C mondeling tegen mr. X had medege-deeld over asbest in het dak van de woning. C heeft op deze telefaxen niet gereageerd. Daarop heeft mr. X C telefonisch benaderd, van welk telefoongesprek mr. X zonder toestemming van C een bandopname heeft gemaakt. In dit telefoongesprek heeft C bevestigd hetgeen hij in de bespreking met mr. X eerder had

vermeld, namelijk dat er asbest zat in het dak van de woning, dat dat voor eenieder zichtbaar was en dat daarover volgens hem tussen B en A was gesproken.

In de door mr. X daarop namens A tegen B aanhangig gemaakte procedure is op enig moment een comparitie na antwoord gehouden. C heeft daarbij betwist tegen mr. X de opmerking te hebben gemaakt dat iedereen kon zien dat er asbest in het dak van de woning zat. Mr. X op zijn beurt heeft alstoen verklaard met betrekking tot de inhoud van het telefoongesprek met C: 'Ik heb zelf met C [bew.] gesproken en toen heeft hij de betreffende opmerking, namelijk dat iedereen kon zien dat er asbest in het dak van de woning zat, gedaan. Ik heb dit telefonisch nogmaals gevraagd en toen heeft hij dit weer bevestigd. Dit telefoongesprek heb ik opgenomen en ik kan u het bandje als bewijs doen toekomen. Ik heb geen toestemming gevraagd voor deze opname.'

Mr. Y heeft tijdens de comparitie bezwaar gemaakt tegen de bandopname die mr. X had gemaakt van het telefoongesprek met C.

Bij aangetekende brief verzoekt mr. Y mr. X, en voor zover nodig sommeert hij hem, om te bevestigen dat hij de betreffende bandopname vernietigd heeft, daarvan geen kopieën heeft gemaakt en ook niet door anderen heeft laten beluisteren noch een schriftelijke transcriptie daarvan heeft laten maken bij gebreke waarvan C zich genoodzaakt zal zien om een klacht in te dienen en rechtsmaatregelen te nemen teneinde enig gebruik van de onrechtmatig gemaakte bandopname te voorkomen. In reactie daarop laat mr. C mr. Y weten dat hij niet zal voldoen aan het verzoek tot vernietiging van de bandopname. Mr. Y dient daarop namens C een klacht in bij de deken (klachtonderdeel A) in reactie waarop mr. X tegen mr. Y twee klachten indient (klachtonderdeel B). Mr. X verwijt mr. Y klachtwaardig te hebben gehandeld door herhaaldelijk schending van Gedragsregel 17 (onderlinge verhouding tussen advocaten en confraternele welwillendheid) en door zijn poging om willens en wetens de waarheidsvinding in rechte te belemmeren, waarbij mr. X

met name doelt op de pogingen van mr. Y om hem te bewegen de bandopname te vernietigen.

Daarop dient mr. Y op zijn beurt een klacht in tegen mr. X (klachtonderdeel C) naar aanleiding van diens stellingname in een brief aan de deken welke luidde als volgt: 'Daarenboven ben ik van mening dat een handelwijze als hiervoor omschreven een uitermate ernstige overtreding vormt van Gedragsregel 1, aangezien het vertrouwen in de advocatuur wordt geschaad indien advocaten hun medewerking verlenen aan ontoelaatbare vormen van list en bedrog in een civiele procedure.'

Overwegingen van de raad

Ten aanzien van klachtonderdeel A

De raad stelt voorop dat de Gedragsregels de normen onder woorden brengen, die naar de heersende opvatting in de kring der advocaten behoren te worden in acht genomen bij de uitoefening van het beroep van advocaat en zij zijn bedoeld als richtlijn voor de advocaat. Bij de beoordeling van een tegen een advocaat ingediende klacht dient de tuchtrechter het aan de advocaat verweten handelen of nalaten te toetsen aan de in art. 46 Advocatenwet omschreven normen. Bij deze toetsing is de tuchtrechter niet gebonden aan de Gedragsregels, maar die regels kunnen, gezien het open karakter van de wettelijke normen, daarbij wel van belang zijn. Of het niet-naleven van een bepaalde Gedragsregel ook tuchtrechtelijk verwijtbaar handelen oplevert, hangt af van de feitelijke omstandigheden en wordt door de tuchtrechter per geval beoordeeld.

De raad merkt op dat in Gedragsregel 36 lid 1 voor het opnemen van een telefoongesprek zonder mededeling vooraf aan degene met wie de advocaat spreekt, geen uitzondering wordt gemaakt. Het is voor degene met wie de advocaat het telefoongesprek voert van belang te weten of het gesprek al of niet wordt opgenomen. Als dit vooraf wordt medegedeeld, dan kan degene met wie de advocaat het gesprek gaat voeren al of niet zijn goedkeuring daaraan geven

of beslissen het gesprek niet te voeren. In het telefoongesprek kunnen vragen gesteld worden of feiten aan de orde komen waarop de andere partij direct antwoordt, maar over welke hij later tot de conclusie komt dat de antwoorden niet volkomen juist zijn geweest. De mogelijkheid is zeer wel aanwezig dat de andere partij overvallen wordt. In het onderhavige geval wist mr. X dat klager C als de makelaar van B zelf verwickeld zou kunnen raken in de rechtsstrijd tussen A en B, zodat het in het onderhavige geval voor klager [bedoeld zal zijn: mr. X, bew.] eens te meer plicht was vooraf mede te delen dat hij van plan was het telefoongesprek op te nemen.

Ten aanzien van klachtonderdeel B

Uit de stukken blijkt dat mr. Y zowel ten opzichte van mr. X als voor de rechtbank het standpunt inneemt dat het volgens de Gedragsregels voor een advocaat ongeoorloofd is om een telefoongesprek op band op te nemen zonder daarvan vooraf schriftelijk mededeling te doen aan degene met wie het gesprek wordt gevoerd. In het kader van de behartiging van de belangen van zijn cliënt stond het mr. Y vrij dat standpunt in te nemen en dit ook in de procedure voor de rechtbank te handhaven. Het stond mr. Y vrij om te stellen dat de bandopname niet als bewijsmiddel zou mogen worden gebruikt. Dit betekent geenszins dat mr. Y mr. X daardoor poogde de waarheidsvinding te belemmeren. Het was een verweer dat hij in het belang van zijn cliënt voerde. Het is aan de rechtbank om dat verweer te beoordelen.

Ten aanzien van het klachtonderdeel dat mr. Y in een brief aan de deken heeft geschreven dat mr. X verwerpelijke en onacceptabele uitspraken heeft gedaan en mr. X heeft beschuldigd dat hij zich in de procedure bedient van ontoelaatbare vormen van list en bedrog, merkt de raad op dat het van ondergeschikt belang is met welke woorden mr. Y te dezen zijn standpunt verwoordde. Het was duidelijk dat hij wilde voorkomen dat de bandopname in het geding werd gebracht, welk standpunt hij, hoe ook verwoord, in het kader van de behar-

tiging van de belangen van zijn cliënt mocht innemen.

Ten aanzien van klachtonderdeel C

Uit de stukken komt duidelijk naar voren dat mr. Y in en buiten de procedure het standpunt van zijn cliënt heeft verdedigd inhoudende dat mr. X in strijd had gehandeld met Gedragsregel 36 lid 1. In het kader van de behartiging van de belangen van zijn cliënt was er voor mr. Y voldoende reden om dat standpunt in te nemen en te trachten te voorkomen dat de bandopname als bewijs zou worden gebruikt. Dat betekent geenszins dat mr. Y zulks deed om de waarheidsvinding te belemmeren. Juist als advocaat dient mr. X te weten dat mr. Y optreedt als belangenbehartiger van zijn cliënt. De raad acht de kwalificaties die mr. X in zijn brief aan de deken gebruikt (list en bedrog) laakbaar. Desgevraagd persisteerde mr. X tijdens de mondelinge behandeling bij de gewraakte kwalificaties.

Volgt

Ten aanzien van klachtonderdeel A

De raad acht de klacht gegrond en legt ter zake mr. X op de maatregel van berisping.

Ten aanzien van klachtonderdeel B

De raad wijst alle onderdelen van de klacht als ongegrond af.

Ten aanzien van klachtonderdeel C

De raad acht de klacht gegrond en legt ter zake mr. Y op de maatregel van berisping.

Overwegingen van het hof

Mr. X heeft tegen de beslissing van de raad hoger beroep ingesteld en ter zake zeven grieven aangevoerd.

De eerste grief richt zich tegen de overweging van de raad dat de door mr. Y namens C ingediende klacht tegen mr. X ontvankelijk is.

De tweede grief richt zich tegen de overweging van de raad die klacht gegrond te verklaren.

De derde grief richt zich tegen de door de raad ter zake van deze klacht opgelegde maatregel van berisping.

De vierde grief richt zich tegen de overwegingen van de raad de door mr. X ingediende klacht tegen mr. Y ter zake overtreding van Gedragsregel 17 ongegrond te verklaren.

De vijfde grief richt zich tegen de overwegingen van de raad om de door mr. X ingediende klacht tegen mr. Y ter zake van diens handelen in strijd met hetgeen een behoorlijk handelend advocaat betaamt en in strijd met Gedragsregel 1 ongegrond te verklaren.

De zesde grief richt zich tegen de overweging van de raad om de door mr. Y tegen mr. X ingediende klacht met betrekking tot de door mr. X jegens mr. Y gedane verwerpelijke en onacceptabele uitspraken en diens beschuldiging in de brief aan de deken dat zich in de procedure van ontoelaatbare vormen van list en bedrog, gegrond te verklaren.

De zevende grief ten slotte richt zich tegen de door de raad ter zake van de klacht van mr. Y tegen mr. X opgelegde maatregel van berisping.

Mr. X heeft het derde onderdeel van klachtonderdeel B ter zake de schending door mr. Y van Gedragsregel 30 ingetrokken, zodat daarop niet meer behoefte te worden beslist.

De grieven 6 en 7 behoeven geen bespreking nu mr. X ter zitting van het hof de bewoordingen 'list en bedrog' ten aanzien van mr. Y heeft teruggenomen en daarvoor excuses heeft aangeboden. Mr. Y heeft daarop zijn klachtonderdeel C tegen mr. X ingetrokken. Het hof zal mitsdien de beslissing van de raad op klachtonderdeel C vernietigen en verstaan dat deze klacht is ingetrokken.

De eerste grief, die zich richt tegen de ontvankelijkverklaring van de klacht van C tegen mr. X kan reeds daarom niet slagen omdat van misbruik van het tuchtrecht geen sprake is. Gezien de aard en strekking van het tuchtrecht, waarbij het openbaar belang van een goede beroepsuitoefening centraal staat, dient de toegang tot het tuchtrecht in beginsel niet te worden belemmerd. Het staat een klager vrij om, wanneer hij van mening is dat een advocaat

heeft gehandeld in strijd met de in art. 46 Advocatenwet omschreven normen en hij daardoor in zijn belangen wordt of is geschaad, tegen die advocaat een klacht in te dienen. Nu mr. X uitdrukkelijk heeft geweigerd om aan het verzoek tot vernietiging van de bewuste bandopname te voldoen, stond het C dus vrij om tegen mr. X een klacht in te dienen op grond van overtreding van Gedragsregel 36 lid 1. De tweede en de derde grief lenen zich voor gezamenlijke bespreking.

Het hof stelt voorop dat het een behoorlijk advocaat niet betaamt om zonder mededeling vooraf aan degene met wie hij spreekt de inhoud van het gesprek op een geluidsdrager vast te leggen.

Mr. X heeft als verweer tegen de klacht dat hij in strijd met Gedragsregel 36 lid 1 een door hem met C gevoerd telefoongesprek zonder toestemming van C heeft opgenomen op de band, aangevoerd dat sprake was van bijzondere omstandigheden op grond waarvan het hem vrij stond om het telefoongesprek op te nemen en de bandopname als bewijsmiddel in de procedure in te brengen. Als bijzondere omstandigheden noemt mr. X de volgende:

- a het ging er niet om aan C bepaalde uitspraken te ontlokken, maar slechts om een bevestiging te krijgen van hetgeen C reeds eerder aan mr. X had medegedeeld;
- b de betreffende mededeling aan mr. X had C uit eigen beweging gedaan, tijdens een gesprek dat op zijn eigen instigatie had plaatsgevonden;
- c andere middelen om die bevestiging te krijgen (SC.4 telefaxen), hadden gefaald;
- d mede door de door mr. X verzonden telefaxen heeft C voorafgaand aan het telefoongesprek uitvoerig de gelegenheid gehad om zijn standpunt ter zake te bepalen;
- e aangezien C al eerder tegen de advocaat van B (waarschijnlijk) iets anders had gezegd dan tegen mr. X, had laatstgenoemde concrete aanwijzingen dat C de inhoud van het telefoongesprek later mogelijk zou gaan ontkennen;

f voor de cliënten van mr. X stond er zeer veel (maar liefst een kleine € 83.000) op het spel.

Het hof is van oordeel dat de door mr. X aangevoerde bijzondere omstandigheden geen (voldoende) rechtvaardiging kunnen vormen voor een inbreuk op de hiervoor genoemde norm dat het een behoorlijk advocaat niet betaamt zonder mededeling vooraf aan degene met wie hij spreekt de inhoud van een gesprek op een geluidsdrager vast te leggen. Dat mr. X bevestiging zocht van door C eerder aan hem mondeling gedane mededelingen, waarmee een belang van zijn cliënten was gemoed, levert geen omstandigheid op die een inbreuk op dit beginsel rechtvaardigt. Mr. X beoogde met het telefoongesprek C kennelijk een antwoord te ontlokken op zijn eerdere schriftelijk per telefax opgeworpen vragen, waarop C niet had gereageerd. Juist daarom had het op de weg van mr. X gelegen om C vooraf over de opname van het gesprek te informeren, zodat deze bij zijn antwoorden daarmee rekening kon houden. De grief slaagt derhalve niet.

Met betrekking tot de op te leggen maatregel heeft mr. X aangevoerd dat de klacht van klager, voor zover al ontvankelijk en gegrond, de opgelegde maatregel van berisping niet rechtvaardigt. Hij heeft er daarbij tevens op gewezen dat rekening dient te worden gehouden met de wijze waarop hij tot zijn beslissing om het telefoongesprek op de band op te nemen is gekomen. Ter zitting van het hof heeft mr. X, anders dan tegenover de deken en in eerste aanleg tegenover de Raad van Discipline, blijk gegeven tot inzicht te zijn gekomen en er niet zeker meer van te zijn dat het maken van de bandopname in het onderhavige geval toelaatbaar was. Het hof is, alle feiten en omstandigheden in aanmerking genomen, van oordeel dat met de maatregel van enkele waarschuwing kan worden volstaan. In zoverre slaagt de grief van mr. X derhalve. De grieven 4 en 5 lenen zich eveneens voor gezamenlijke bespreking. Mr. X verwijt mr. Y met diens reactie op de corres-

pondentie van mr. X naar aanleiding van het verzoek/de sommatie tot vernietiging van de bandopname in strijd te hebben gehandeld met Gedragsregel 17 inhoudende dat advocaten behoren te streven naar een onderlinge verhouding die berust op welwillendheid en vertrouwen. Aangezien de raad in de bestreden beslissing niet met zoveel woorden over dit klachtonderdeel heeft geoordeeld, zal het hof dat alsnog doen. In zoverre slaagt grief 5. Hoewel het hof van oordeel is dat de reactie van mr. Y zoals vervat in zijn brief aan mr. X van 28 december 2005 geen bijdrage is aan een poging tot een minnelijke regeling van het geschil, waarvoor de brief van mr. X, naast ook enige forse uitlatingen, toch wel enige opening bood, vindt het hof daarin onvoldoende grond om dit klachtonderdeel gegrond te verklaren. Grief 4 faalt derhalve. Voorts verwijt mr. X mr. Y dat die onder dreiging van een tuchtklacht geprobeerd heeft hem te bewegen tot het vernietigen van de bandopname en daarmee willens en wetens heeft getracht de waarheidsvinding in rechte te belemmeren. Daartoe verwijst mr. X naar art. 21 Rv. Mr. X is van mening dat mr. Y doelbewust en actief heeft getracht te voorkomen dat in rechte de waarheid aan het licht zou komen. In feite, aldus mr. X, komt het erop neer dat mr. Y opzettelijk medewerking verleent aan het onjuist voorlichten van de rechter, hetgeen in strijd is met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt. Het hof is van oordeel dat het mr. Y vrij stond om als advocaat belast met de behartiging van de belangen van C te trachten de bandopname als bewijs buiten de procedure te houden enerzijds door van mr. X vernietiging te vorderen van de zonder toestemming van zijn cliënt gemaakte bandopname en anderzijds in de procedure te betogen dat de bandopname geen toelaatbaar bewijsmiddel was. Het moge zo zijn dat mr. Y in dezen bij de behartiging van de belangen van zijn cliënt daarmee verder is gegaan dan wellicht strikt noodzakelijk was, maar dat maakt diens handelen nog niet klachtwaardig.

Uit het voorgaande volgt dat de grieven van mr. X, voor zover gericht tegen

de gegrondverklaring van klacht A en de ongegrondverklaring voor zover gericht tegen de klachtonderdelen B1 en B2 moeten worden verworpen en dat de beslissing van de raad in zoverre moet worden bekrachtigd. De grief van mr. X voor zover gericht tegen de opgelegde maatregel slaagt in zoverre dat met de maatregel van enkele waarschuwing kan worden volstaan.

Volgt

Het hof vernietigt de beslissing van de raad doch uitsluitend voor zover aan mr. X ter zake van klacht A de maatregel van berisping is opgelegd en klacht C gegrond is verklaard en aan mr. X de maatregel van berisping is opgelegd, en in zoverre opnieuw rechtdoende, legt aan mr. X de maatregel van enkele waarschuwing op en verstaat dat op klacht B sub 3 en klacht C niet behoeft te worden beslist, bekrachtigt de beslissing voor het overige.

.....

Misleiding van de rechtbank en wederpartij

Hof van Discipline 7 september 2007, nr. 4820
(mrs. Peepkorn, Sterk, Baauw, Poelmann en Visser)
Raad van Discipline 12 februari 2007
(mrs. Markx, Ferman, Karskens, Rigters en Voorhoeve)

Misleiding van de rechtbank en wederpartij, dekenbezwaar. Tucht-rechtelijk laakbaar handelen waardoor het aanzien van de gehele beroepsgroep is geschaad. Zware maatregel van (deels) voorwaardelijke schorsing op zijn plaats.

- Advocatenwet art. 46 (2.1 Wat een behoorlijk advocaat niet betaamt; 4.1 Rechter; 2.2 Dekenbezwaar)
- Gedragsregels 1 en 29
- Algemene wet inzake Rijksbelastingen art. 27C

Feiten

Op 2 mei 2006 vond bij de Rechtbank te Z, sector bestuursrecht, de zitting

plaats in een beroepsprocedure tegen de uitspraak op bezwaar tegen een belastingaanslag van mr. X. Deze zaak had betrekking op de zogenoemde zwartsparenders bij een bank te A, waarover in een bepaald dagblad regelmatig werd gepubliceerd. Op grond van art. 27C van de Algemene wet inzake Rijksbelastingen vindt de behandeling van belastingzaken door de rechtbank in beginsel plaats achter gesloten deuren. Bij aanvang van de zitting heeft de voorzitter medegedeeld dat een aantal rechters in opleiding en gerechtssecretarissen aanwezig waren. De voorzitter heeft gevraagd of daartegen bezwaar was. Mr. X en de vertegenwoordigers van de Belastingdienst hadden geen bezwaar. Op een vraag van de voorzitter heeft mr. X medegedeeld dat hij de heer Y had meegenomen en dat deze stagiaire bij hem was. De aanwezige inspecteur van de Belastingdienst had tegen de aanwezigheid van Y geen bezwaar. Het beroep van Y was journalist bij dat dagblad; hij was geen advocaat-stagiair en evenmin een student-stagiair, dus een rechtenstudent die stage liep op het kantoor van mr. X.

Na de zitting is door de griffier een proces-verbaal opgemaakt. Dit proces-verbaal is naar partijen gestuurd. Tijdens het redigeren van het proces-verbaal heeft de griffier op verzoek van de voorzitter contact opgenomen met het kantoor van mr. X, omdat onduidelijkheid bestond over de titel van Y en de vraag of hij student-stagiair of advocaat-stagiair was. De secretaresse van mr. X heeft desgevraagd geantwoord dat zij Y niet kende maar dat zij navraag zou doen bij mr. X. Vervolgens heeft de secretaresse de griffier teruggebeld en gemeld dat Y student-stagiair was. Desgevraagd heeft mr. X ter zitting van de raad medegedeeld dat deze vraag door zijn secretaresse niet aan hem is voorgelegd. De inspecteur van de Belastingdienst en de President van de rechtbank hebben geklaagd over mr. X waarop ook de deken een bezwaar heeft ingediend. Volgens hen heeft mr. X in strijd met de norm neergelegd in art. 46 Advocatenwet gehandeld door Y ter zitting te hebben geïntroduceerd als een

stagiair van zijn kantoor zonder te vermelden dat Y geen jurist of juridische student was maar een journalist van een dagblad, die beroepshalve erin geïnteresseerd was een besloten zitting bij te wonen. Mr. X heeft de rechter en ook de bij de zitting aanwezige inspecteur van de Belastingdienst misleid door bewust te zwijgen over het beroep van Y, terwijl mr. X wist, althans kon weten, dat, indien het beroep van Y wel aan de rechter en de inspecteur van de Belastingdienst bekend zou zijn geweest, Y waarschijnlijk niet ter zitting zou zijn toegelaten.

Overwegingen raad

Mr. X heeft niet alleen onwaarheid gesproken tegenover de rechtbank en zijn wederpartij, maar heeft hen ook misleid. Dit klemmt temeer nu het – naar mr. X bekend was – een zitting met gesloten deuren betrof, waardoor Y geen toegang zou hebben gehad indien mr. X op de vraag van de voorzitter van de rechtbank, de juiste informatie had gegeven over de professie van Y. Mr. X heeft hierdoor tuchtrechtelijk laakbaar gehandeld. Mr. X heeft ernstig inbreuk gemaakt op het vertrouwen dat in de advocatuur als beroepsgroep behoort te kunnen worden gesteld. Tot dat vertrouwen rekent de raad het beginsel dat een advocaat ter zitting, gevraagd naar de hoedanigheid van zijn optreden, op zijn woord wordt geloofd. Dat beginsel strekt zich mede uit tot feitelijke mededelingen van de advocaat over zijn

vertegenwoordigingsbevoegdheid, de identiteit van zijn cliënt en van door de advocaat geïntroduceerde derden. Voorts acht de raad voor de beoordeling van belang dat het hier gaat om het gedrag van mr. X als advocaat ten opzichte van de rechterlijke macht en de wederpartij, in dit geval de Belastingdienst. Het feit dat door de deken een dekenbezwaar is ingediend, benadrukt tevens de zwaarte van de zaak.

Hetgeen mr. X naar voren heeft gebracht over het al dan niet terecht besloten zijn van de zitting, staat in deze tuchtrechtelijke procedure niet ter beoordeling. Overigens doet het karakter van de zitting niet af aan het tuchtrechtelijk verwijtbaar handelen van mr. X, omdat van mr. X verwacht mag worden dat hij op vragen van de rechter naar de hoedanigheid van de door hem geïntroduceerde, zonder meer de waarheid spreekt. Daarbij merkt de raad op dat mr. X op dit punt wisselende standpunten inneemt. Uit het feitelijk verloop zoals hiervoor weergegeven, blijkt afdoende dat mr. X zich er op 2 mei 2006 terdege van bewust was dat Y geen toegang tot de zitting zou hebben verkregen als mr. X op de daartoe strekkende vraag van de voorzitter had medegedeeld dat hij journalist was.

Mr. X heeft in ernstige mate tuchtrechtelijk laakbaar gehandeld. Nu door het handelen van mr. X het aanzien van de gehele beroepsgroep is geschaad, acht de raad een zware maatregel op

zijn plaats. Tevens neemt de raad in aanmerking dat mr. X, ook ter zitting, geen blijk heeft gegeven het onjuiste van zijn handelen in te zien. Op grond van het voorgaande acht de raad de maatregel van schorsing in de uitoefening van de praktijk passend en geboden.

Volgt

Gegroundverklaring van de klachten en het bezwaar met oplegging van de maatregel van schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van twee maanden, waarvan één maand voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar.

Overwegingen hof

Het hof gaat uit van vorenomschreven feiten die in hoger beroep niet zijn bestreden. Hierbij heeft het hof rekening gehouden met de bezwaren die mr. X heeft aangevoerd tegen de feitenvaststelling door de raad.

Omdat alle grieven falen, verenigt het hof zich met hetgeen de raad heeft overwogen omtrent de opgelegde maatregel. Derhalve zal de beslissing van de raad worden bekrachtigd. De ingangsdatum van het onvoorwaardelijke gedeelte van de schorsing wordt vastgesteld op 1 oktober 2007.

Volgt

Bekrachtiging van de beslissing van de raad.

BERGSON ADVOCATEN

Huurrecht | Vastgoedrecht | Contractenrecht

ZOEKT EEN
ADVOCAAT-STAGIAIRE
EN
ADVOCAAT-MEDEWERKER

Richt uw brief met CV aan:
Mr E. de Jongh
Postbus 85639
2508 CH Den Haag

WWW.
bergson
advocaten
.nl

KVGO Dienstencentrum is een onafhankelijk adviesbureau voor ondernemingen binnen de grafimedia branche. Voor onze Juridische Dienst zoeken wij een

Ondernemende Jurist / Advocaat (contractenrecht en arbeidsrecht) (M/V)

Functie

U adviseert ondernemers op het gebied van contractenrecht en arbeidsrecht. U onderhandelt met wederpartijen en andere derden en voert procedures. U werkt gedeeltelijk als secretaris van het Scheidsgerecht voor de Grafische Industrie.

Ervaring

U heeft een universitaire opleiding Nederlands Recht en relevante werkervaring in de rechtshulpverlening op in ieder geval contractueel- en arbeidsrechtelijk gebied en bent in staat verantwoordelijkheid te dragen en initiatieven te ontwikkelen. Ook bent u klantgericht, stressbestendig en flexibel. Wij zoeken een kandidaat die zowel zelfstandig als in teamverband kan opereren en tevens in staat is om opdrachten te acquireren.

Ons aanbod

Wij bieden een inspirerende werkomgeving met ruime ontplooiingsmogelijkheden in een hecht team (15 medewerkers), waarin collegialiteit en teamgeest hoog in het vaandel staan. Het betreft een fulltime aanstelling. Salaris: passend bij uw leeftijd en ervaring. Goede secundaire arbeidsvoorwaarden.

Reageer

Meer informatie: www.dienstencentrum.com of bel met mr. Margreeth Colenbrander of Frank den Hartog, directeur, tel. 020 - 543 56 88. Uw brief en CV kunt u binnen drie weken richten aan: Dienstencentrum, t.a.v. de heer F.L.G. den Hartog, Postbus 220, 1180 AE Amstelveen of per e-mail op: info@dienstencentrum.com.

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

DE WEG KWIJT IN BELGIE?

D&V Advocaten begeleidt al jaren Nederlandse cliënten en hun adviseurs in België.

Contactpersoon
Mr. Wim Van Putten
www.denv-advocaten.be
T +32 (0)3/609 54 14

AMBACHTELIJK GEMAAKTE TOGA'S VOOR:
ADVOCaat - GRIFFIER - RECHTER - PREDIKANT - HOOGLEERAAR

TOGAMAKERIJ *Rhebergen*

WWW.TOGAMAKERIJRHEBERGEN.NL
AMSTELDIJK 18E AMSTERDAM TEL. 020-6629514 06 41981758

OLLING

ALL IN FINANCE

Behalve dat we al uw fiscale zaken kunnen regelen, adviseren wij u ook graag over al uw andere financiële zaken. We brengen uw toekomst persoonlijk, professioneel en plezierig in kaart. Bel voor een lucratief gesprek **033 433 7038** of ga naar olling.nl.

Olling Belastingadviseurs
Herman Olling FB
Mr. Jos Tummers

Elsevier Juridisch

De juridische uitgeverij Elsevier Juridisch geeft tijdschriften, boeken, losbladige titels en online producten uit die het werk van advocaten, notarissen en overige juristen ondersteunen.

Elsevier Juridisch realiseert efficiënte en gebruiksvriendelijke koppelingen tussen eigen informatie en de informatie en 'tools' van haar juridische klanten.

Voor haar klanten is Elsevier Juridisch een belangrijke partner voor het beschikbaar maken van informatie. Een groot aantal zeer succesvolle innovatieve producten en diensten is hier het resultaat van. Deze producten kenmerken zich door:

- volledigheid en actualiteit;
- gebruiksvriendelijkheid en efficiency;
- optimale aansluiting bij uw informatiebehoefte;
- verregaande integratie met uw informatiesystemen.

Kenmerkende, onderscheidende producten van Elsevier Juridisch zijn:

- ElsevierINA, een alimentatierekenprogramma (gebruikt door de rechterlijke macht);
- ElsevierOrde, een reeks gespecialiseerde kennisbanken per rechtsgebied;
- JBB.nl, de grootste Nederlandse juridische vacaturebank;
- Advocatenblad, uitgegeven in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten;
- BalieNet, de afgeschermd internetomgeving voor de advocatuur;
- De e-mailnieuwsbrief Orde van de dag, uitgegeven in opdracht van de NOvA.

De **boeken** die Elsevier Juridisch uitgeeft zijn hoofdzakelijk studieboeken gericht op juridische en financiële studies.

Meer informatie over Elsevier Juridisch en haar producten is te vinden op
www.elsevierjuridisch.nl

Kenmerkende producten:

ElsevierINA

ADVOCATENBLAD

ElsevierOrde

Nobiles

ABSOLUUT NUMMER 1 IN BEREIK WO-RECHTENSTUDENT

Studentencarièremagazines:
Nobiles Magazine nummer 1
in bereik én gebruik onder
wo-rechtenstudenten

Nobiles Juristengids:
nummer 1 in bereik van
wo-rechtenstudenten én
juridische starters

**Bent u uitsluitend op zoek naar
wo-rechtenstudenten, dan moet
u bij Nobiles Media zijn.**

Kijk ook op Nobilesmedia.nl voor meer informatie of bel 020 623 18 00.

Bosch en Ruiter advocaten

Wie zijn we?

Paul Bosch, Derk Domela Nieuwenhuis, Nico Ruiter, Marlies Vegter en Mac Vijn

Welke rechtsgebieden?

Individueel en collectief arbeidsrecht, medezeggenschapsrecht, ambtenarenrecht, sociaal zekerheidsrecht, pensioenrecht, gelijke behandeling, letselschade en intellectueel eigendom

Voor wie?

Bedrijven, instellingen, ondernemingsraden, vakbonden en werknemers

En verder?

Informeel werksfeer, prima secretariaat, aangenaam kantoor, werk in deeltijd mogelijk

Wat zoeken we?

Een of meer advocaten, bij voorkeur voor toetreding tot de maatschap, andere vormen van samenwerking zijn bespreekbaar

Meer informatie?

Zie www.boschruiiter.nl of bel met Nico Ruiter, telefoon 020 663 98 95

Reageren?

Vóór 6 januari 2009 per e-mail: ruiter@boschruiiter.nl

Plaats uw advertentie midden in uw doelgroep. Het Advocatenblad helpt u daarbij.

Elke drie weken bereikt u met een personeelsadvertentie in het Advocatenblad alle geïnteresseerde juridisch actieve juristen.

Desgewenst helpen wij u met het opstellen van de tekst voor uw personeelsadvertentie, die professioneel vorm wordt gegeven in uw eigen huisstijl, met uw eigen logo!

Meer informatie?

Wilt u meer informatie, bel dan Bas Brouwer, tel. 0172 – 23 44 60, die u graag vrijblijvend informeert over alle mogelijkheden. Bezoek ook eens onze website: www.bdmvb.nl

U zoekt:

- advocaten
- medewerkers
- stagiaires
- (bedrijfs)juristen
- belasting-deskundigen
- leden rechterlijke macht

Knegtmans & Van de Wouw ADVOCATEN

Wegens gestage groei zijn wij op zoek naar een

gevorderde stagiaire/advocaat-medewerker

met belangstelling voor met name:

- personen- en familierecht
- arbeidsrecht/ondernemingsrecht
- contractenrecht

Sollicitaties met cv graag binnen 14 dagen richten aan:

Knegtmans & Van de Wouw Advocaten
t.a.v. mr. Th.A.J. van de Wouw

Knegtmans & Van de Wouw Advocaten is een jong, ambitieus kantoor waar een goede relatie met de cliënt centraal staat. Er zijn 5 advocaten werkzaam. De sfeer is open en collegiaal.

Westerhoven
Provincialeweg 30
5563 AH
Tel. 040 - 2 076 076

Bladel
Schaapskuil 17
5531 DM
Tel. 0497 - 38 38 68

knegtmansvandewouw.nl

Beekers Douwes ADVOCATEN

Zoekt in verband met uitbreiding een **advocaat-stagiaire**.

Uw sollicitatie met c.v. en cijferlijst kunt u richten aan:

Beekers Douwes Advocaten
t.a.v. de heer mr J.J. Douwes
Postbus 702
7300 AS APELDOORN

of per e-mail aan doelman@beekersdouwes.nl.

Voor een impressie van het kantoor: www.beekersdouwes.nl

Wegens het vertrek van onze **familierecht advocaat** zoeken wij

een ondernemende familierecht specialist,

bij voorkeur op basis van kostendeling. Een kandidaat die tevens thuis is in het arbeidsrecht zou perfect passen.

Ons kantoor te Utrecht is all-round met een stevige vastgoedpraktijk. Ons team bestaat uit drie advocaten.

Reacties onder nummer 7881 zenden aan:
Bureau BDM B.V.
Steekterweg 80G
2407 BH Alphen aan den Rijn

Heb jij talent voor Amsterdam?

Gemeente Amsterdam

Werken in de mooiste stad van Nederland, wie wil dat nou niet? Het kan bij de Bestuursdienst Amsterdam, een bruisend onderdeel van de gemeente Amsterdam. De dienst fungeert als stafafdeling van de hele gemeente en ondersteunt en faciliteert het gemeentebestuur op alle terreinen. Alle aspecten van de stad vinden hun weerslag in het werk bij de Bestuursdienst.

Bij de Bestuursdienst, directie Juridische Zaken, is een vacature ontstaan voor de functie van een

Gevorderde advocaat-stagiaire en advocaat-medewerker

Vaste baan voor 36 uur per week.

De directie Juridische Zaken (JZ) is één van de directies binnen de Bestuursdienst en ressorteert rechtstreeks onder de gemeentesecretaris. JZ heeft een concernrol. In deze rol werkt de directie continu aan de verbetering van de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen en aan de vernieuwing van regelgeving binnen de gemeente Amsterdam. Ongeveer vijftig juristen met uiteenlopende specialisaties geven het college, maar ook de gemeentelijke diensten op een breed terrein juridisch advies. Naast inhoudelijke advisering houdt de directie JZ zich ook intensief bezig met gemeentebrede scholing en productontwikkeling (zoals algemene voorwaarden en staatssteunchecklists). De directie is eveneens belast met het horen van bezwaarden en het uitbrengen van advies op bezwaarschriften aan het bestuursorgaan. Sinds maart 2007 beschikt de directie JZ over een aantal huisadvocaten die ook gemeentebreed opereren.

De directie JZ bestaat uit circa 45 fte en is onderverdeeld in 3 teams (Advies, Concernontwikkeling en Bezwaar en Beroep) en een afdeling Commissie voor de Politiekachten.

De Huisadvocaat is onderdeel van de directie Juridische Zaken. Op dit moment zijn er twee advocaten in loondienst werkzaam, die zich voornamelijk bezighouden met civiele procesvertegenwoordiging voor de gemeentelijke diensten, bedrijven en stadsdelen. Zij procederen bij rechtbanken, hoven, de Raad van Arbitrage voor de bouw en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De advocaten worden ondersteund door een juridisch secretaresse. Sinds de start van de Huisadvocaat in maart 2007 als pilotproject is gebleken dat er binnen de gemeente veel behoefte bestaat aan de diensten van de Huisadvocaat. Vanwege groei van de praktijk is de Huisadvocaat op zoek naar een gevorderde advocaat-stagiaire en een advocaat-medewerker.

Functie-inhoud

De functie omvat de volgende taken:

- u adviseert en procedeert namens diensten, bedrijven en stadsdelen van de gemeente Amsterdam, voornamelijk op het gebied van het privaatrecht;
- u bent medeverantwoordelijk voor de gang van zaken bij de civiele procesvertegenwoordiging;
- u bouwt, beheert en benut uiteenlopende netwerken;
- u verricht overige taken, nodig voor een adequate advisering van het bestuur en voor het goed functioneren van de directie Juridische Zaken.

Wij vragen

Wij zijn op zoek naar enthousiaste collega's met goede communicatieve en adviesvaardigheden, die met overtuiging te werk gaan, geduld en doorzettingsvermogen hebben, die nuchter en flexibel zijn, een op samenwerking gerichte werkhouding hebben, ondernemend, klantgericht, zelfstandig en stressbestendig zijn en openstaan voor kritiek en suggesties. U ziet het als een uitdaging om het succes van de Huisadvocaat uit te bouwen en bent in staat om daartoe de nodige netwerken en contacten te onderhouden. U heeft een zeer gedegen kennis van het privaatrecht in het algemeen en het verbintenisrecht, huurrecht en burgerlijk procesrecht in het bijzonder. Kennis van het bestuursrecht en/of het bouw- en aanbestedingsrecht is/zijn een pre. Verder heeft u een goede mondelinge en schriftelijke uitdrakkingsvaardigheid. Voor de functie van advocaat-medewerker dient u bovendien de beroepsopleiding van de Nederlandse Orde van Advocaten te hebben afgerond en dient u over ten minste drie jaar aantoonbare proceservaring alsmede over een ruime ervaring in juridische advisering te beschikken.

Wij bieden

Voor de advocaat-stagiaire bedraagt het salaris minimaal €2.497,- bruto (schaal 10) en maximaal €4.378,- bruto (maximaal schaal 11) per maand bij een volledige werkweek. Inschaling is afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring. Het gaat hierbij om een tijdelijke aanstelling voor onbepaalde tijd voor de duur van de stage.

Voor de advocaat-medewerker bedraagt het salaris minimaal €3.616,- en maximaal €4.980,- bruto (schaal 12) per maand bij een volledige werkweek. Inschaling is afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring.

De Bestuursdienst biedt goede secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals de mogelijkheid tot werken in deeltijd, flexibele werktijden, ouderschapverlof, spaarloon-/levensloopregeling, fietsproject, eindejaarsuitkering, bedrijfsfitness en aankoop/verkoop van verlof.

Informatie

Neem voor meer informatie contact op met mr. Niek Knol, teamhoofd Concernontwikkeling van de directie Juridische Zaken, telefoon 020-552 2385, e-mail nknol@bda.amsterdam.nl of met mr. Catrien Lenstra, advocaat, telefoon 020-552 3643, e-mail clenstra@ha.amsterdam.nl.

Sollicitatie

Uw reactie met cv kunt u, o.v.v. vacaturenummer W&S0286 tot uiterlijk 2 januari 2009 sturen naar Bestuursdienst gemeente Amsterdam, directie Bestuurs- en Managementondersteuning/ Back Office Dienstverlening, t.a.v. Jetske Briët, Postbus 202, 1000 AE Amsterdam of naar e-mailadres vacaturesBDA@bda.amsterdam.nl.

De vacature wordt gelijktijdig in- en extern geplaatst. Interne kandidaten hebben bij gelijke geschiktheid een voorrangspositie. Een assessment kan deel uitmaken van de selectieprocedure. Acquisitie wordt niet op prijs gesteld.

De gemeente Amsterdam voert een diversiteitsbeleid. De gemeente wil dat het personeelsbestand in o.a. leeftijd, geslacht, seksuele voorkeur, culturele achtergrond en opleiding een afspiegeling is van de beroepsbevolking van Amsterdam. Elke vacature staat open voor zowel mannen als vrouwen, tenzij uitdrukkelijk anders is vermeld.

www.werkenbij.amsterdam.nl

ARIËNS
SCHOONDERBEEK
DAMMAN
advocaten

WIE KUNNEN WIJ ARRESTEREN?

Een middelgroot advocatenkantoor
gevestigd in een markant pand nabij de historische binnenstad van Amersfoort

• met thans negen advocaten, allen gespecialiseerd en in secties samenwerkend op één of meer rechtsterreinen • dat zich onderscheidt door kwalitatief hoogstaande en klantvriendelijke juridische dienstverlening • met uitstekende strafpleiters en een omvangrijke strafrechtpraktijk • met advocaten die tevens werkzaam zijn op het gebied van het ondernemingsrecht, personen- en familierecht, arbeidsrecht en bestuursrecht • met als cliënten kleine en middelgrote ondernemingen, instellingen en particulieren • en met een informele en collegiale werksfeer

zoekt voor spoedige indiensttreding

- een **ADVOCAAT-MEDEWERKER STRAFRECHT (M/V)**
die samen met zijn collega's de strafrechtsectie verder helpt uit te bouwen

De kandidaat dient te beschikken over

- goede juridische kwaliteiten met kennis en ervaring op het gebied van het strafrecht
- duidelijke affiniteit met- en gedrevenheid in het strafrecht
- een grote mate van zelfstandigheid
- teamgeest en collegialiteit
- een cliëntgerichte instelling met goede communicatieve vaardigheden
- voldoende stressbestendigheid

Durft u de uitdaging aan? Dan kunt u uw schriftelijke sollicitatie, voorzien van uw curriculum vitae, binnen 14 dagen na het verschijnen van dit blad richten aan Mr. A.J.P. Ariëns, bij wie ook telefonisch inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

ARIËNS SCHOONDERBEEK DAMMAN advocaten, Utrechtseweg 15, Postbus 492, 3800 AL Amersfoort,
Tel.: 033 – 463 77 27; fax: 033 – 461 51 40, e-mail: a.j.p.ariens@ariensadvocaten.nl
website: www.ariensadvocaten.nl

Bij Blauw Tekstra Uding werken op dit moment acht advocaten. Wij koppelen een hoogwaardige, commerciële praktijk aan een zeer prettige werkomgeving met uitstekende opleidingsmogelijkheden. Ons kantoor verleent zijn diensten vooral aan (middel)grote binnenlandse en buitenlandse ondernemingen. Daarbij richten wij ons op het vennootschapsrecht, het arbeidsrecht, de ICT/IE-praktijk, het insolventierecht en de dienstverlening aan participatiemaatschappijen (venture capital). In verband met de verdere uitbouw van deze praktijken zijn wij op zoek naar een:

- **advocaat-medewerker**
- **advocaat-stagiaire**

Geïnteresseerd? Bel dan voor verdere informatie met Douwe Uding
tel. nr. 020-4081680, e-mail: uding@legalscope.nl
of kijk op onze website: www.legalscope.nl. Schriftelijke sollicitaties met C.V.
en cijferlijst kunnen worden gericht aan Mr. J.D. Uding, Postbus 75840,
1070 AV Amsterdam

Niche kantoor vastgoed regio Utrecht

In de regio Utrecht is er ruimte voor een gespecialiseerd kantoor, waarin specialisten samenwerken op de gebieden

- huurrecht
- civiel bouwrecht
- milieu- en omgevingsrecht
- pachtrecht
- onteiningsrecht

Het op te richten kantoor richt zich op het bedrijfsleven, particulieren en non-profit instellingen. De adverteerder is breed gespecialiseerd op de gebieden bouw en huur en heeft al jaren een goedlopende praktijk.

Uw reactie wordt strikt vertrouwelijk behandeld.

Reacties onder nummer 7882 kunt u sturen aan: Bureau BDM B.V.,
Steekterweg 80G, 2407 BH Alphen aan den Rijn.

VAN DOORN, BREUKELAAR & WILLEMSSEN ADVOCATEN

zoekt in verband met het vertrek van een van onze advocaten op korte termijn een

ADVOCAAT (M/V)

die op basis van kostendeling de praktijk wil uitoefenen op ons kantoor. De voorkeur gaat uit naar een advocaat die gespecialiseerd is in een of meer van de volgende rechtsgebieden: arbeidsrecht, vreemdelingenrecht, strafrecht, huurrecht, woonrecht of sociaal zekerheidsrecht.

Schriftelijke reacties binnen 14 dagen na verschijning van dit blad richten aan mr. B.G. Meijer, Batjanstraat 5, 1094 RC Amsterdam, telefoon 020-6935544. U kunt ons ook mailen: b.meijer@vandoorncs.nl.

BARTELS ADVOCATEN

ZOEKT MET SPOED

4

ADVOCAAT-STAGIAIRES

bartelsadvocaten.nl

Brunel Legal helpt ondernemingen en instellingen bij het oplossen van juridische vraagstukken, door de inzet van gekwalificeerde juristen op vaste en flexibele basis.

Senior Sourcing Counsel Akzo Nobel

Location Amsterdam
Responsible role
Professional environment
Diversity of tasks

Securing compliance and providing training to the procurement organization with regards to competition law, bribery and legislation. Liaising with other departments such as Tax to secure procurement contracts comply with relevant legislation. Liaising with external lawyers when needed. Raising awareness for relevant legal issues within the procurement organization. Supervising and coordinating the activities of the (senior) legal counsels that support managers in the execution of contracts for other goods and services.

University degree in Dutch law. >5 years of relevant experience. Extensive knowledge of contract law. Excellent communications skills in English. Pro-active. Enthusiastic.

More information: Please contact Saskia Muurmans, +310651418986 or visit www.brunel.nl/legal. Vacancy number: 34395

Bedrijfsjurist voor Holland Casino (parttime)

Standplaats Hoofddorp
Informeel werkomgeving
Adviserende rol
Goede arbeidsvoorwaarden

Opstellen inkoopcontracten. Begeleiden bouwprojecten. Voeren eventuele procedures. Adviseren van het bestuur en managers over de implementatie van wetswijzigingen. Constant op de hoogte zijn van relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving. WO Rechten. 3 tot 6 jaar relevante werkervaring, bij gerenommeerd advocatenkantoor of een groot bedrijf. Aantoonbare ervaring op het gebied van contracten- en vastgoedrecht. Klantgericht. Communicatief sterk.

Meer informatie: Saskia Muurmans, 06-51418986 of kijk op www.brunel.nl/legal. Vacaturenummer: 34574

Jurist aanbestedingen en contracten bij overheidsinstellingen

Randstad en/of Utrecht
Goed inwerktraject
Afwisseling
Breed ontwikkelgebied

Inwerkperiode op verschillende afdelingen. Waaronder uitleg over de verschillende contract- en aanbestedingsvormen. Toelichting op de procedures. Daarna verantwoordelijk voor het opstellen, beoordelen en uitonderhandelen van bouw- en inkoopcontracten. Verstrekken van juridisch advies bij aanbestedingstrajecten en op overig privaatrechtelijk gebied. WO Privaatrecht. >2 jaar ervaring met contracterings- en aanbestedingsprocessen, bij voorkeur in de (civiele) bouw, project-ontwikkeling of dienstverlening. Commerciële instelling. Flexibel. Nauwkeurig.

Meer informatie: Dennis Mica, 06-20213846 of kijk op www.brunel.nl/legal. Vacaturenummer: 19578

Aanstormend juridisch talent

Veelzijdige functie
Doorgroeimogelijkheden
Goede arbeidsvoorwaarden
Vliegende start

De uitgelezen kans om ervaring op te doen bij verschillende bedrijven en organisaties. Brunel Legal haalt voor jou inhoudelijk goede en passende opdrachten binnen. Jouw kans om waardevolle ervaringen op te doen. Je ontwikkelt jezelf in hoog tempo. Een op maat gesneden opleiding en samen stippelen we jouw groeipad uit. Afgestudeerd Jurist (HBO of WO). <4 jaar werkervaring. Gedreven. Enthousiast. Ambitueus.

Meer informatie: Leontine Huisman, 06-20600662 of kijk op www.brunel.nl/legal. Vacaturenummer: 33001